

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

THE WAYS OF LIFE OF THAI-YUNNAN DESCENDANTS IN
ARUNOTHAI VILLAGE, CHIANG DAO DISTRICT,
CHIANG MAI

DUAN ZHILI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณไทย

อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

THE WAYS OF LIFE OF THAI-YUNNAN DESCENDANTS IN ARUNOTHAI VILLAGE,
CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI

DUAN ZHILI

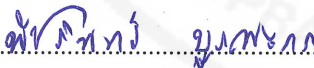
ได้รับพิจารณาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563

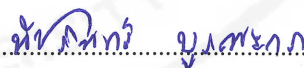
รองศาสตราจารย์ ดร.มนีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.พิชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พิชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว
กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิกร สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

DUAN ZHILI 616061

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ชีร์โชติ เกิดแก้ว, พช.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีวิจัยเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกจากคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน จำแนกเป็น 1) คนรุ่นเก่าซึ่งอพยพมาเป็นรุ่นแรก มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน 2) คนรุ่นใหม่ที่เกิดที่หมู่บ้าน จำนวน 12 คน และ 3) คนที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนยูนนานและเดินทางเข้ามาหรือหนีภัยมาอยู่อาศัยในหมู่บ้านเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวิถีชีวิตแบบบรรพบุรุษจีนยูนนานดั้งเดิมและปรับตัวผสมผสานกับสังคมไทยสมัยใหม่ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย การประกอบอาชีพ การใช้ภาษา ตลอดจนความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรม เรื่องดังกล่าวได้แสดงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบต่อ อนุรักษ์จากคนรุ่นแรก ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้สู่คนรุ่นปัจจุบันผ่านเครื่องมือสำคัญ คือ ภาษาจีนยูนนาน ประเพณี การศึกษาในโรงเรียน และงานฝีมือประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ วิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันนี้ ล้วนดำรงอยู่ในแนวคิดการพัฒนาวิถีชีวิตความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่นใกล้ชิด รัก สามัคคีกันตามวิถีชีวิตของคนในครอบครัวของบรรพบุรุษ แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นทั้งในด้านอาชีพ การศึกษา สุขภาพ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การคมนาคม และแนวคิดในการพัฒนาลักษณะทางกายภาพของชุมชน ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อยกระดับให้ชุมชนของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชนมากขึ้น

คำสำคัญ: วิถีชีวิต การพัฒนา คนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

THE WAYS OF LIFE OF THAI-YUNNAN DESCENDANTS IN ARUNOTHAI VILLAGE,
CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI

DUAN ZHILI 616061

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: TEERACHOOT KERDKAEW, Ph.D.

ABSTRACT

This research aimed to analyze developing ideas relating to The Ways of Life of Thai-Yunnan Descendants in Arunothai Village, Chiang dao District, Chiang Mai. Research methods included document study; field trip observations; and deep interviews of thirty Thai-Chinese villagers in Arunothai Village. The informants were sorted into three groups, which were 1) six immigrants, the first generation from Yunnan, aged over seventy; 2) twelve descendants, the present generation born in the village; and 3) twelve residents, having Yunnan parents and immigrating to the village over 10 years. Research findings were reported as a descriptive analysis.

The findings showed that Thai-Yunnan Descendants in Arunothai Village had blended their traditional Yunnan Ways of life to modern practices in Thai society, including housing; food; clothing; professions; language usage; beliefs; traditions; and rituals. However, the Yunnan identities from the first generation still existed through their Yunnan Chinese; traditions; school education; and handicrafts. Regarding developing ideas relating to ways of life of the present Yunnan descendants, three areas were observed, including closed relationship of family members; improving welfare of the communities covering careers, education, health, and communication; and physical improvement of the communities. Aiming to be a tourist attraction, the villagers intended to develop their both natural and cultural environments in order to gain advanced ways of life in returns.

Keywords: The Ways of Life, developing ideas, Thai-Yunnan Descendants,
Arunothai Village, Chiang dao District, Chiang Mai

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ คือ อาจารย์ ดร. พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร. พัชรินทร์ บุรณะกร และรองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร. พัชรินทร์ บุรณะกร และรองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว

ขอขอบพระคุณ อาจารย์และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนและการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และรุ่นพี่ทุกคนที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

สุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทุก ๆ คนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างดีในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด

DUAN ZHILI

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ประวัติความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายจีน	8
2.1.1 การอพยพของบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีน	8
2.1.2 ความสัมพันธ์ บทบาท และวิถีชีวิตของคนจีนอพยพ	10
2.1.3 การสืบทอดและการพัฒนาจากบรรพบุรุษถึงลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีน	12
2.2 ความรู้เกี่ยวกับชนเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับจีนยูนนานในประเทศไทย	14
2.2.1 การตั้งถิ่นฐานอพยพของคนจีนยูนนาน	14
2.2.2 ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับจีนยูนนานในประเทศไทย	16
2.3 ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	21
2.3.1 ความเป็นมาของหมู่บ้านอรุโณทัย	21
2.3.2 ลักษณะของชุมชนและบ้านเรือน	22
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน	23
2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทย	31
บทที่ 3 วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัตย์ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	
3.1 การดำเนินชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน	35
3.1.1 บ้านเรือนที่อยู่อาศัย	35
3.1.2 อาหารการกิน	40
3.1.3 การแต่งกาย	52
3.1.4 การประกอบอาชีพ	57
3.1.5 การใช้ภาษาของคนในชุมชน	62
3.2 วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน	64
3.2.1 ความเชื่อ	65
3.2.2 ประเพณี พิธีกรรม	68
3.3 การอนุรักษ์วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน	78
3.3.1 ภาษาจีนยูนนาน	78
3.3.2 ประเพณี	79
3.3.3 การศึกษาในโรงเรียน	79
3.3.4 งานฝีมือ	80
บทที่ 4 แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัตย์ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	
4.1 แนวคิดการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว	84
4.1.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว	85
4.1.2 การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	87
4.2 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	89
4.2.1 การพัฒนาการศึกษา	89
4.2.2 การพัฒนาอาชีพ	93
4.2.3 การพัฒนาสุขภาพ	99
4.2.4 การพัฒนาความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน	100
4.2.5 การพัฒนาการคมนาคม	101
4.3 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.1 การพัฒนาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว	103
4.3.2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อม	105
4.3.3 การพัฒนาวัฒนธรรม	106
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	109
5.2 อภิปรายผล	118
5.3 ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	130
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	131
ประวัติผู้เขียน	134

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ประตูทางเข้าบ้านทำจากไม้	37
2 โครงสร้างแบบดั้งเดิม 3 ห้อง และพื้นเป็นดิน	37
3 ในบ้านส่วนกลางเป็นพื้นที่ลานว่าง	38
4 บ้านแบบ 2 ชั้น	39
5 ห้องกลางเป็นห้องที่ไหว้บรรพบุรุษ	39
6 ก๋วยเตี๋ยว “หมี่หมี่เซี่ยะ (米线) mi xian ก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน”	42
7 ก๋วยเตี๋ยว “เอี้ยซือ (饵丝) er si หรือเรียกว่า บาบาสือ (粑粑丝)ก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน”	43
8 “ล่าซ่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุนเชียง และหมูแดดเดียว”	44
9 “หอมเซาอีร์ “หอมเซาอีร์ (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวาน”	44
10 อาหารในเทศกาลสำคัญ	49
11 อาหารสำคัญในงานแต่งงาน	50
12 ชุดแต่งกายของผู้หญิง “เม้นก้อฟู่” หรือเรียกว่า “ด้าม้าฝ่อ”	53
13 การแต่งกายของผู้หญิงในงานกิจกรรม	54
14 ภาพชุดแต่งกายชุดของเผ่าลีซอ อาซา	55
15 ภาพชุดแต่งกายชุดฮั่นฟูสไตล์จีน	56
16 ภาพชุดแต่งกายชุด “เซียวฝู่ (孝服) xiao fu ชุดงานศพ”	56
17 ภาพชุดแต่งกายชุดกิ๊เพ้า	57
18 ชาวบ้านเลี้ยงไก่	58
19 ปลุกมะม่วง	59
20 ศาลเจ้าที่ไม่ปรากฏชื่อ ผู้หญิงห้ามเข้า	66
21 ศาลเจ้าเจ้าแม่กวนอิม	67
22 ประเพณีไหว้พระจันทร์	71
23 สุสาน	75
24 ไม้โลงศพ “กัวซาย (棺材) guan cai ไม้โลงศพของจีนยูนนาน ”	77
25 รูปแบบสถาปัตยกรรมโบราณของจีน	82

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศจีนกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์มาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2558 : 29) เริ่มตั้งแต่ในสมัยกษัตริย์พระองค์แรก คือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีความสัมพันธ์อันดี โดยเฉพาะเรื่องของการค้าขาย ซึ่งมีทั้งสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ทั้งทางการเกษตร และหัตถกรรม โดยเฉพาะ ชุดถ้วยชามสังคโลก ที่เป็นหลักฐานความสัมพันธ์ในสมัยโบราณนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจีนราชวงศ์ต่าง ๆ กับราชวงศ์ไทยเป็นสำคัญ

สกินเนอร์ (2548 : 1-3) กล่าวว่า ชาวจีนพวกแรกที่เข้ามาติดต่อกับชาวไทยในสมัยสุโขทัย เป็นพ่อค้าจีนที่เดินเรือมาค้าขายในบริเวณอ่าวไทย ชาวจีนได้เข้ามาตั้งแหล่งการค้าตามท่าจอดเรือ หลายแห่งในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลของอ่าวไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 1825 พระเจ้าหงวนสีจงฮ่องเต้ พยายามจะรวมอาณาจักรสุโขทัยเข้าเป็นรัฐบรรณาการของจีน โดยส่งคณะทูตมายังกรุงสุโขทัย หลายครั้ง ครั้งแรกที่ปรากฏหลักฐาน คือ พ.ศ. 1825 ต่อมาไม่นาน เมื่อ พ.ศ. 1843 ก็มีการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบใหม่ขึ้นที่สุโขทัยมีคณะทูตจีนได้นำช่างทำเครื่องเคลือบดินเผาไปยังกรุงสุโขทัยด้วย และช่างจีนคงจะได้ถ่ายทอดความรู้ในการทำเครื่องเคลือบดินเผาให้แก่ช่างชาวสุโขทัย เพราะหลังจาก นำช่างจีนเข้ามาสุโขทัยแล้วไม่นาน ก็มีการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบใหม่ที่สุโขทัย สุโขทัย จึงมีชื่อเสียงในการผลิตเครื่องสังคโลก และจำหน่ายไปยังอาณาจักรใกล้เคียงอีกด้วย

ต่อมามีชาวจีนได้อพยพเข้ามาในไทยโดยเดินทางมากับเรือสินค้า และส่วนมากเป็นชาวจีนที่อาศัยทำกินอยู่ในดินแดนทางใต้แถบชายทะเลมาก่อน เช่น กวางโจว เซียงไฮ้ เซี่ยเหเหมิน ซึ่งเป็นเมืองที่มีท่าเรือที่เดินทางได้สะดวก จึงทำให้ชาวจีนกลุ่มภาษาต่าง ๆ อพยพออกนอกประเทศจีนมากขึ้น (Liang Guo. 2541 : 6-11)

ดินแดนที่ชาวจีนทางใต้นิยมอพยพมาอาศัยและทำการค้า คือ แถบทางโจวหรือแถบทะเลจีนใต้ ทั้งนี้รวมถึงประเทศไทยหรืออาณาจักรสุโขทัยในสมัยนั้นด้วย (DingBang Yu และ ShuSen Che. 2552 : 19-20) เป็นการติดต่อระหว่างไทยกับจีนสืบเนื่องยาวนานมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และรัตนโกสินทร์ มีพ่อค้าจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบนและตอนล่าง เช่น ปากน้ำโพ (จังหวัดนครสวรรค์ในปัจจุบัน) และตามหัวเมืองชายทะเล ทำให้การค้าของไทยกับจีนขยายตัวมากขึ้นโดยลำดับ

ชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงเพราะการเข้ามาทำมาหากินหรือมีความรู้ความสามารถทางการค้า และการเดินเรือเท่านั้น แต่ยังเนื่องมาจากการที่ชาวจีนมีคุณลักษณะที่ชาวไทยพอใจ กล่าวคือ ชาวจีนเป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เย่อหยิ่ง ไม่โอ้อวด

ปรับตัวเข้ากับชนบทรรมนิยมของไทยได้ดี นอกจากนั้นแล้ว ชาวจีนยังมีความรู้ความชำนาญด้านอื่น ๆ เช่น ทำไร่ทำสวน ปลูกผัก ทำปศุสัตว์ การแพทย์ เป็นศิลปินหรือเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในทักษะด้านต่าง ๆ (Xing Yan. 25 พฤษภาคม-มีนาคม 2551 : 2-3)

ความสัมพันธ์ของไทย-จีนดำเนินมาอย่างยาว โดยเฉพาะสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน โดยฝ่ายปกครองไทยมีนโยบายชัดเจนที่จะต้อนรับชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มจำนวนประชากรและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากนโยบายของรัฐบาลทำให้ชาวจีนสามารถเข้ามาตั้งถิ่นฐานได้อย่างถาวรและสามารถครอบครองที่ดินได้โดยเสรี เช่นเดียวกับคนไทย นอกจากนั้นชาวจีนยังสามารถแต่งงานอยู่กินกับชาวไทยได้อย่างราบรื่น และปราศจากอุปสรรคทางเชื้อชาติ ศาสนา ชาวจีนโพ้นทะเลมีความคิดว่าการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยนั้นดีกว่าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนจึงยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัย และดำรงชีวิตอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งได้เข้ามามีบทบาทในกิจการ และหน่วยงานต่าง ๆ ของทางภาครัฐ และเอกชนในประเทศไทย (ภารดี มหาจันทร์. 2554 : 30-46)

ชาวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยแบ่งเป็น 5 กลุ่มสำคัญตามกลุ่มภาษา ได้แก่ ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนแคะหรือฮากกา ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวจีนไหหลำ ดังปรากฏหลักฐานที่ชี้ให้เห็นถึงการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน 5 กลุ่มภาษาดังกล่าวในประเทศไทย คือ ศาลเจ้าสมาคมตระกูลแซ่ สมาคมกลุ่มภาษา สมาคมอาชีพ และโรงเรียนจีน เป็นหลักฐานที่ชัดเจน และเป็นแหล่งข้อมูลที่นักวิชาการสามารถสืบหาข้อเท็จจริงได้ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการอพยพของชาวจีนในประเทศไทย การมีบทบาทต่อสังคมไทยในแต่ละด้านของชาวจีนแต่ละกลุ่ม ชาวจีนแต่ละกลุ่มมีบทบาทต่อสังคมไทยในแต่ละด้าน แตกต่างกันตามปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตนเอง และแตกต่างกันไปตามภูมิภาคของแต่ละกลุ่มที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่อาศัยในภาคกลาง และจำนวนมากมีบทบาทสำคัญต่อประเทศในเรื่องของการค้าขาย (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2558 : 11)

นอกจากการอยู่อาศัยในที่ต่าง ๆ ยังมีชาวจีนอีกกลุ่มหนึ่งเข้ามาค้าขายในเส้นทางสายไหม ดังปรากฏหลักฐานว่า เป็นกลุ่มชาวจีนที่สำคัญ คือ ชาวจีนยูนนาน ได้ติดต่อกับประเทศไทยในเรื่องของการค้าขาย (HongTao Quan. 2558 : 2) จึงเป็นกลุ่มคนจีนอีกกลุ่มหนึ่งที่แตกต่างจากกลุ่มคนจีนกลุ่มใหญ่ทั้ง 5 กลุ่มข้างต้น กล่าวคือ เป็นชาวจีนยูนนานที่เข้ามาค้าขาย และตั้งหลักแหล่งอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ เป็นชาวจีนที่มีที่มาจากมณฑลยูนนาน เดินทางมาค้าขายสินค้าต่าง ๆ ระหว่างจีนตอนใต้กับเมืองต่าง ๆ ในรัฐฉาน พม่า ลาว และล้านนา ชาวจีนกลุ่มนี้มีชื่อเรียกในภาษาล้านนาว่า “ฮ่อ” หมายถึง ชาวจีนที่อยู่ริมณฑลทางใต้ของจีน ส่วนพม่าเรียกว่า จีนภูเขา สำหรับชาวจีนส่วนที่ได้มาอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย คนไทยเรียกรวมว่าเป็น “จีนฮ่อ” หรือ “คนฮ่อ” ซึ่งหมายถึง คนจีนที่มาจากภูเขาทางตอนเหนือของประเทศไทย มีลักษณะที่นักวิชาการส่วนหนึ่งได้ให้ทรรศนะว่า

ชาวฮ่อเป็นคนซื่อสัตย์ ชอบใช้ความคิด สุขุม รักพวกพ้อง ขยันในการทำงาน พุฒน้อย และเคร่งครัดต่อจารีตประเพณี (ภูวดล เชื้อผู้ตี. 2549 : 56)

ชาวจีนฮ่อหรือชาวจีนที่มีที่มาจากยูนนานได้เข้ามาอยู่อาศัยในภาคเหนือของไทยได้แต่งงานผสมผสานกับกลุ่มชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์เป็นชนกลุ่มน้อย เช่น กลุ่มไทใหญ่ ม้ง ลีซอ อาข่า และมูเซอชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยได้แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มที่ได้อยู่ในพื้นที่ประเทศไทยมาอย่างยาวนานจากการวิจัยของ พลวัต ประพัฒน์ทอง (2545) ในเรื่องพลวัตของความเป็นชาวจีนยูนนานในภาคเหนือของประเทศไทย : การบูรณาการเข้าสู่รัฐไทย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้รายงานว่ามีประวัติศาสตร์ระบุถึงชาวจีนยูนนานมายาวนาน แต่มีชาวจีนยูนนานส่วนใหญ่ที่พบในประเทศไทยเป็นกลุ่มที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยในเวลาหลังการปฏิวัติระบอบจักรพรรดิของจีนเป็นระบอบสังคมนิยม เป็นนายทหาร “อดีตทหารจีนคณะชาติ” เป็นผู้นำการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่หมู่บ้านอรุโณทัย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีการระบุจำนวนว่า เป็นทหารจำนวน 2600 คน พลเมืองและครอบครัว จำนวน 1400 คน เมื่อได้ผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ โดยยึดถือว่า ชนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นใหม่ จึงกลืนกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมาเป็นชาวจีนยูนนาน

ปัจจุบันหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นชุมชนที่มีประชากรโดยประมาณ 9,044 คน มีกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยที่เป็นกลุ่มชาวจีนยูนนานอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2545 : 103) ดังนั้น กลุ่มชาวจีนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอรุโณทัย แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ชาวจีนยูนนานที่เป็นอดีตทหารจีนคณะชาติ นำลูกหลานเข้ามาอยู่อาศัย กลุ่มที่ 2 ชาวจีนอพยพซึ่งลักลอบสงครามหรือการติดตามของทหารรัฐบาลจีน เข้ามาในประเทศไทย กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มชาวจีนยูนนานอิสระซึ่งอพยพเข้ามาภายหลังจากที่กลุ่มชาวจีนยูนนานสองกลุ่มแรกเข้ามา

ทั้งสามกลุ่มดังกล่าวในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนตั้งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในการปกครองของรัฐบาลไทย พวกเขาเหล่านั้นจึงเรียกตนเองว่า ชาวจีนยูนนาน หรือเรียกเป็นภาษาทางการว่า “คนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน” การเรียกชื่อกลุ่มชาวจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยเช่นนี้ เพื่อสร้างความรู้สึกกลมกลืนกับวิถีชีวิตไทย และแสดงถึงการเป็นพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งอธิบายได้ว่า ตัวของพวกเขาไม่ใช่ “จีนฮ่อ” และไม่ใช่ “คนจีนโพ้นทะเล” อย่างไรก็ตามการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนในหมู่บ้านยังสะท้อนถึงเรื่องราว ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดสืบต่อมาจากประเทศจีน และจากการอยู่อาศัยในประเทศไทยก็ได้ส่งผลถึงวิถีชีวิตที่ร่วมสมัย อันเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงตัวตนของชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคเหนือได้ชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาวต่างชาติ และมีเชื้อสายจีนยูนนานจึงมีความสนใจศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะทำให้เข้าใจการดำเนินชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานที่เป็นพลเมืองส่วนหนึ่งของสังคมไทย

มีความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ฯลฯ และยังสะท้อนถึงการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนนานในประเทศไทย เป็นความรู้เกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีนในท้องถิ่นภาคเหนือ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่แนวทางในการศึกษาทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไทย-จีนอีกด้านหนึ่งต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

วิถีชีวิต หมายถึง ลักษณะของการดำเนินชีวิตของบุคคล มีรูปแบบหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิต รวมถึงความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ๆ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การคมนาคม การอุปโภค การบริโภค การหาความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ และความคิดในด้านอื่น ๆ วิถีชีวิตของคนกลุ่มหนึ่ง สะท้อนถึงทัศนคติ ค่านิยม แนวทางการปรับตัวของบุคคลในสังคม ตลอดจนพฤติกรรมและกิจกรรมที่บุคคลในสังคมนั้น ๆ ได้ปฏิบัติหรือกระทำในแต่ละวัน

วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวอันเป็นการดำเนินชีวิตที่ปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของชาวไทยในภาคเหนือมาตั้งแต่อดีต เป็นวิถีชีวิตของชาวจีนอีกรูปแบบหนึ่งที่อพยพเข้ามาอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้อยู่อาศัยและดำรงตัวตนอยู่ในสังคมจนกลายเป็นส่วนเดียวกับคนไทยในสังคมไทย

2. การพัฒนาวิถีชีวิต

การพัฒนา ภาษาอังกฤษว่า Development มีความหมาย คือ การพัฒนา เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนาข้าราชการ เป็นต้น ที่ทำให้เกิดผลที่ต้องการ คือ คุณภาพชีวิต ชุมชน และสังคมดีขึ้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและความหมายแตกต่างกันออกไป การพัฒนานั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย ทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ซึ่งอาจจำแนกออกได้ดังนี้ คือ การทำให้เปลี่ยนแปลง การทำให้ดีขึ้น ทำให้เจริญขึ้น เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น

สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจ ไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไป โดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลง ย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีบรรพบุรุษเป็นคนจีนอพยพมาจากยูนนาน ใช้วิธีศึกษาเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในเขตพื้นที่หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ประชากร คือ คนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มจีนยูนนาน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกโดยการสุ่มแบบสัดส่วน กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานที่อยู่อาศัยในพื้นที่หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย

1) คนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน เป็นคนรุ่นเก่าซึ่งอพยพมาเป็นรุ่นแรก มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน

2) คนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดที่หมู่บ้าน จำนวน 12 คน

3) คนรุ่นกลางที่ตามมาทีหลังและที่หนีภัย มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนยูนนานและอยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน

3. เนื้อหาของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีเนื้อหาการวิจัย คือ วิถีชีวิต และแนวความคิดการพัฒนาของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

4. ระยะเวลาของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2562 ถึงเดือนมกราคม 2563 ในพื้นที่หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีคำนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. วิถีชีวิต หมายถึง วัฒนธรรม การดำรงชีวิต ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ประเพณี ความเชื่อ และแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน ซึ่งอยู่อาศัย ดำเนินชีวิตในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปตามสภาพแวดล้อมและสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
2. การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาสิ่งที่ยังไม่ดีและสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานอยู่อาศัยในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
3. คนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน หมายถึง บุคคลที่อยู่อาศัยในประเทศไทย มีเชื้อสายจีนยูนนานจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ในประเทศจีนมีวิถีชีวิตเข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย
2. ศึกษาประวัติและความเป็นมาของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
3. สัมภาษณ์ประชากรและกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มจีนยูนนาน และคนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่อาศัยและทำงานในชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนยูนนาน อาศัยที่หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
4. สร้างเครื่องมือวิจัยด้วยการตั้งคำถามที่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 11 ข้อ แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไข และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์
5. นำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 11 ข้อ ไปเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลด้วยตัวเอง

6. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์ลักษณะต่าง ๆ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม ในฐานะที่เป็นนักท่องเที่ยวยกเพื่อใช้มุมมองแตกต่าง มาช่วยในการเก็บข้อมูลภาคสนามทั่วไป

7. วิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดลำดับตามความสำคัญ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแยกหมวดหมู่ตามข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์วิถีชีวิตและแนวความคิดการพัฒนาชีวิตให้ชีวิตมีคุณภาพดีขึ้น ของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานที่มีต่อสังคม ในหมู่บ้าน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เขียนเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัย

8. สรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

3. ทำให้เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในประเทศไทยที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมตามแบบบรรพบุรุษคนจีนและที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายจีน
 - 2.1.1 การอพยพของบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีน
 - 2.1.2 ความสัมพันธ์ บทบาท และวิถีชีวิตของคนจีนอพยพ
 - 2.1.3 การสืบทอดและการพัฒนาจากบรรพบุรุษถึงลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีน
- 2.2 ความรู้เกี่ยวกับชนเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับจีนยูนนานในประเทศไทย
 - 2.2.1 การตั้งถิ่นฐานการอพยพของคนจีนยูนนาน
 - 2.2.2 ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับจีนยูนนานในประเทศไทย
- 2.3 ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
 - 2.3.1 ความเป็นมาของหมู่บ้านอรุโณทัย
 - 2.3.2 ลักษณะของชุมชนและบ้านเรือน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน
 - 2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย
 - 2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทย

โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายจีน

คนไทยเชื้อสายจีนเป็นราษฎรไทยที่มีบรรพบุรุษที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาการอพยพ ตั้งถิ่นฐาน และมีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่นักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

2.1.1 การอพยพของบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีน

บรรพบุรุษชาวจีนได้อพยพมาอยู่ในประเทศไทยหลายชั่วอายุคนได้อพยพมาจากหลายท้องถิ่นในแผ่นดินจีนใหญ่ ซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย การใช้ภาษา และวิถีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามเชื้อสายของบรรพบุรุษ

กวอดล ทรงประเสริฐ (2545 : 371) กล่าวว่า มีชาวจีนต่างด้าวอพยพเข้ามาในประเทศไทยถึง 311, 093 คนจึงถือได้ว่าชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย ต่อมาชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้แต่งงานกับหญิงไทยมีลูกหลานเป็นคนไทยเชื้อสายจีน โดยรัฐมีนโยบายส่งเสริมการผสมกลมกลืนในระหว่างชนกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศไทย และมีลูกหลานคนจีนในรุ่นต่อ ๆ มา ซึ่งมีความคิดว่าตนเองเป็นคนไทยไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยเหมือนชาวจีนอพยพซึ่งเป็นบรรพชนของพวกเขาในอดีตอีกต่อไป

ชาวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แบ่งกลุ่มตามภาษาพูดได้เป็น 5 กลุ่ม คือ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2529 : 36-41)

1. จีนกวางตุ้ง ชาวกวางตุ้งเรียกตัวเองว่า กวางผู้เหียน ซึ่งหมายถึงคนที่มาจากจังหวัดกวางโจวและกวางตงเหียน ซึ่งหมายถึงคนที่มาจากจังหวัดกวางตุ้ง

2. จีนฮกเกี้ยน คำว่า ฮกเกี้ยน เป็นเพียงชื่อเรียกภาษาท้องถิ่นตามชื่อของมณฑลกลุ่มภาษาพูดอื่น ๆ เรียก ชาวนกเกี้ยนว่า ผู้เจี้ยนเหียน

3. จีนไหหลำ เป็นผู้อพยพรุ่นแรกมาจากมณฑลฟูเจี้ยนตอนทางใต้ ของจีนไหหลำ มีชื่อเรียกว่า ไทหนานเหียน

4. จีนแคะ “แคะ” ในภาษากวางตุ้งแปลว่า ตระกูลอาคันตุกะ ส่วนคนจีนแต่จีวฮกเกี้ยนและไหหลำเรียกพวกจีนแคะว่า “เค่อ” ซึ่งแปลว่า อาคันตุกะ

5. จีนแต้จิ๋ว คนจีนกลุ่มนี้ มีจำนวนมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่มาจากมณฑลภาคใต้โดยเฉพาะในเขตมณฑลฟูเจี้ยนและกวางตุ้งมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 95 ของคนจีนทั้งหมดในประเทศไทย

เรื่องราวการอพยพของกลุ่มจีนต่าง ๆ เหล่านี้มีการบันทึกไว้มากมายตามพงศาวดารทั้งของจีนและต่างชาติ จะเห็นได้ว่าคนจีนได้กระจายไปอยู่ในดินแดนเอเชียมาช้านาน สำหรับชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย เริ่มมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง โดยการทำธุรกิจด้านต่าง ๆ ผ่านการเดินทะเลซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวก จนถึงราชวงศ์หมิง ได้มีกฎหมายบังคับห้ามชาวจีนค้าขายทางทะเลทำให้ไม่มีรายได้จึงทำให้กลุ่มชาวจีนต่าง ๆ ต้องอพยพโยกย้ายมายังเมืองไทย อาทิ ผู้เจี้ยน เจ้อเจียง กว่างตง (WeiMin Wang. 2561 : 8) อีกทั้งเกิดจากสาเหตุใหญ่ คือ ความไม่สงบภายในประเทศหรือเกิดศึกสงครามที่ทำให้ชาวจีนต้องหลบหนีออกไปจากถิ่นที่อยู่เดิม เช่น หนีไปยังส่วนอื่นของประเทศจีน และหนีออกไปนอกประเทศ โดยเฉพาะปัญหาสำคัญที่เกิดการอพยพก็คือ ผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำลง ภาวะข้าวยากหมากแพง ภัยธรรมชาติที่เกิดในประเทศจีน มีทั้งภัยแล้ง อุทกภัย ภัยจากศัตรูพืชที่รุนแรง ภัยจากอากาศที่แปรปรวนในบางปีและราชภัย

การอพยพของคนจีนครั้งใหญ่ คือ ในสมัยฉินซีฮ่องเต้มีการรัฐประหารแต่ไม่สัมฤทธิ์ผล ทำให้แม่ทัพนายกองที่พ่ายแพ้กลัวราชภัย พากันหนีออกนอกประเทศไปยังดินแดนต่าง ๆ ภายในทวีป

เอเชีย เช่น บริเวณที่เป็นประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน ตลอดจนสยามทางภาคใต้ ในบางครั้งเมื่อจักรพรรดิสั่งให้เกณฑ์แรงงานทหาร ก็ทำให้มีบรรดาชายหนุ่มที่ไม่อยากถูกเกณฑ์ ชักชวนกันหลบหนีออกนอกประเทศ เป็นต้น อีกช่วงที่คนจีนได้โอกาสเดินทางอพยพคือ "คังซีฮ่องเต้" รัชชระได้ครอบครองเกาะไต้หวัน (ถ่อยว๋าน) ได้ในปี พ. ศ. 2226 ทรงอนุญาตให้ชาวต่างประเทศค้าขายกับจีนได้ ดังนั้น จึงมีเรือมาเทียบท่าทางตอนใต้ของจีนกันอย่างคับคั่ง และทำให้คนจีนอพยพไปประเทศอื่น (JunZhe Li. 2541 : 1-6)

คนจีนส่วนหนึ่งได้อพยพมาประเทศไทยด้วยเหตุจูงใจ คือ รัฐบาลไทยมีนโยบายจ้างแรงงานชาวจีน และได้ดูแลผู้อพยพชาวจีนเป็นอย่างดี ประกอบกับชาวจีนมีลักษณะเด่น คือ มีความอดทน ขยันทำงาน และมีอาชีพของตัวเอง จึงทำให้ชาวจีนในเมืองไทยได้เปรียบราษฎรไทยด้วยชาวจีนอพยพเข้ามาทำงานในเมืองไทยเป็นจำนวนมากตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2894) ขณะเดียวกับที่ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ มีความปลอดภัยทางการเมือง และสภาพทางสังคมที่เอื้อต่อการปรับตัวของชาวจีน โดยที่รัฐบาลไทยมีความต้องการแรงงานชาวจีนมาช่วยสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวจีนมีความรู้ และประสบการณ์ทั้งด้านการค้าขาย การต่อเรือ และการเดินเรือ ดังจะเห็นได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้มีการเริ่มว่าจ้างแรงงานชาวจีนมาทำงานโยธาให้แก่รัฐ แทนการใช้แรงงานไพร่เกณฑ์ตามแบบเดิม เพราะชาวจีนมีความทรหดอดทนขยันขันแข็ง ขณะที่ไพร่นิยมทำไร่นาหรือประกอบอาชีพตามบรรพบุรุษของตนมากกว่า ในเวลานั้นชาวจีนยังไม่ถูกเกณฑ์แรงงานในระบบไพร่ ชาวจีนจึงมีเวลาประกอบอาชีพที่ตนถนัดและพอใจ ซึ่งนำไปสู่การสะสมทุนทรัพย์สร้างหลักฐานของชาวจีนในเวลาต่อมา (ยูวดี ต้นสกุล รุ่งเรือง. 2543 : 26)

สรุปได้ว่า มีชาวจีนอพยพในประเทศไทยจำนวนมาก ส่วนใหญ่หนีภัยทางการเมือง และความยากลำบาก จากประเทศจีนเข้ามาทำงานและประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยกระจายไปในภูมิภาคต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่อยู่อาศัย และทำมาหากินมาจากทางภาคใต้ แบ่งได้เป็น มีเงินแต่ใจเจ้าเจียง จีนฮกเกี้ยน จีนไหหลำ จีนแคะ และจีนกวางตุ้ง คนจีนเหล่านี้เป็นผู้มีความอดทน ขยัน และมีความสามารถในทางการค้า ทำให้ชาวจีนเข้าไปมีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยตลอดมา

2.1.2 ความสัมพันธ์ บทบาท และวิถีชีวิตของคนจีนอพยพ

คนจีนอพยพที่เข้ามาในประเทศไทยมีความสัมพันธ์ มีบทบาทในสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ดังที่นักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

ภาพรวมของความสัมพันธ์ไทย-จีน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีมากกว่าพันปีมาแล้ว มีหลักฐานจากชิ้นส่วนเครื่องถ้วยจีนยุคราชวงศ์ถังที่พบได้ตามชายทะเล แถบดินแดนประเทศไทยทางตอนใต้แสดงถึงการขยายความสัมพันธ์ทางการค้าที่ดำเนินเรื่อยมาจนเข้าสู่ขั้ว ในช่วงแรกสมัย

กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี ตลอดจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวจีนที่อพยพเข้ามายังได้รับข้อผ่อนปรนในการทำมาหากิน กระทั่งเข้าสู่ในสมัยสยามได้มีข้อบังคับใช้กับชาวจีนในการทำมาหากินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรของชาวจีนในประเทศ โดยชาวจีนกลุ่มที่มีทักษะเฉพาะก็จะเข้ามาทำงานในราชสำนัก หรือถ้ามีเครือข่ายญาติพี่น้องก็จะทำธุรกิจ ถ้าไม่มีเครือข่ายก็จะไปทำการเกษตร รวมถึงรับจ้างใช้แรงงานทั่วไป (WeiMin Wang. 2561 : 118) ตลอดจนถึงการถ่ายทอดเทคนิคการผลิตเครื่องถ้วยจีนสู่สังคมไทย และการตั้งรกรากถาวรสืบสายครอบครัวไทย-จีน ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และรัตนโกสินทร์ในที่สุด โดยเฉพาะที่ชาวไทยเชื้อสายจีนบางส่วนได้มีส่วนร่วมในการกอบกู้อิสรภาพ และร่วมสร้างบ้านแปงเมืองราชธานีกรุงเทพฯ

ต่อมาเกิดการอพยพชาวจีนจำนวนมากมายมาตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของไทยเป็นเวลานานไม่ต่ำกว่าสองร้อยปีมาแล้ว ชาวจีนที่เข้ามาพำนักอยู่ในภาคกลางประกอบด้วยชาวจีนแต้จิ๋ว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไทหล่า และแคะ บรรดาจีนทั้งห้ากลุ่ม จีนแต้จิ๋วเป็นกลุ่มที่มีมากที่สุด ชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษามักจะตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเส้นทางการเดินทางมายังประเทศไทย และเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นหลังจากมาถึงประเทศไทยที่จะเข้าไปพึ่งพาชุมชนชาวจีนที่ตั้งขึ้นก่อน ซึ่งทำหน้าที่เป็นสถานที่แรกรับสำหรับชาวจีนรุ่นต่อ ๆ มา และได้แสดงถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย และลักษณะการทำมาหากินของชาวจีนในประเทศไทย (ชัชวาลย์ นิรมิตวิจิตร. 2546 : 11)

สุภางค์ วานิซ และคณะ (2549 : คำนำ) กล่าวว่า คนไทยกับคนจีนนั้นถือได้ว่าเป็นชาติที่เป็นพี่น้องกัน มีการผสมกลมกลืนด้วยการแต่งงานระหว่างไทยกับจีน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวจนแยกไม่ออก จะเห็นได้ว่าในยุครัตนโกสินทร์ มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจนถึงปัจจุบัน และจากประวัติความสัมพันธ์ไทย-จีนอันยาวนาน พบว่าทั้งไทยและจีนถือเป็นมิตรประเทศที่มีสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน เปรียบเหมือนพี่น้อง มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันทั้งด้านเศรษฐกิจการค้าและวัฒนธรรม ชาวจีนที่เข้ามาค้าขายและตั้งรกรากในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้นทุกปี ด้วยอุปนิสัยที่ขยันขันแข็ง และมีความอดทนทำให้ชาวจีนสามารถสร้างตัวขึ้นมาได้อย่างรวดเร็ว และประสบความสำเร็จในทุกด้าน

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2552 : 321) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของคนไทยกับคนจีนปรากฏทั้งในด้านศิลปะ ประเพณีความเชื่อ วิถีชีวิตการอบรมเลี้ยงดู ในลักษณะที่แนบเนียนกลมกลืนจากการสร้างครอบครัวไทย-จีน ซึ่งเป็นวิถีที่ผสมผสานทางวัฒนธรรมที่แนบแน่น นอกจากนี้สังคมไทยมีลักษณะพิเศษ ด้วยพื้นฐานโครงสร้างสังคมไทยทางพระพุทธศาสนาที่เน้นเมตตาธรรมและสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย เป็นปัจจัยให้ไทยจีนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเฉพาะพระราชวงศ์ชั้นสูง คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีที่ทรงทำหน้าที่เสมือนทูตสันถวไมตรีระหว่าง 2 ประเทศ

ต่อมาในภายหลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลไทยใช้นโยบายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และการสร้างบูรณาการแห่งชาติ รวมทั้งยังใช้วิธีการต่าง ๆ แม้กระทั่งการให้สิทธิ์ทางการเมืองแก่ลูกหลานชาวจีนที่มีการศึกษาในระดับต่าง ๆ และมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคม โดยลูกหลานชาวจีนที่เกิดในประเทศไทย และเจริญเติบโตขึ้นมาในสังคมได้ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตใหม่ในสังคมไทย ทำให้พฤติกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของคนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้สอดคล้องเข้ากับการเปลี่ยนแปลงขณะเดียวกัน เงื่อนไขทางการเมือง และสภาพการณ์ของสังคมไทยมีต่อเนื่องมาถึงยุคปัจจุบัน ก็ไม่ได้ก่อปัญหาให้ชาวไทยเชื้อสายจีนหรือทำให้เกิดความขัดแย้งกับชาวไทยทั่วไป จนมีความรู้สึกแปลกแยกที่จะนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลหรือความขัดแย้งทางเชื้อชาติแต่อย่างใด (WeiMin Wang, 2561 : 35)

สรุปได้ว่า บรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่ได้อพยพตั้งแต่สมัยโบราณ และได้เข้ามาประกอบอาชีพต่าง ๆ ในประเทศไทย ตามทักษะความสามารถและพื้นฐานด้านนิสัยใจคอที่ตนเองมี โดยมีบทบาทสำคัญในการสร้างประเทศไทยอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

2.1.3 การสืบทอดและการพัฒนาจากบรรพบุรุษถึงลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีน

ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง (2543 : 147) กล่าวว่า การสืบทอด พัฒนาลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยนั้น โดยมากสืบทอดผ่านแนวคิดอนุรักษ์ความเป็นเงินแบบดั้งเดิมที่เป็นกระบวนการสืบทอด พัฒนาลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีน ผ่านการอบรมขัดเกลาทางสังคมในครอบครัวไทยจีน ผสมผสานกับวิถีชีวิตร่วมสมัยในช่วงเวลานั้น กล่าวได้ว่า ผู้ความสำเร็จในชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน เรามักพบว่า คุณลักษณะสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ มีปัจจัยจากการอบรมขัดเกลาเรื่องของความกตัญญู ซื่อสัตย์ คุณค่าของการทำงานหนัก คุณค่าของการศึกษาและการแสวงหาอาชีพเป็นสำคัญ ดังที่ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2539 : 104) กล่าวว่า ชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในสังคมไทยที่ร่ำรวยต่างก็ส่งลูกหลานไปเรียนที่ยุโรปกัน ซึ่งกลายเป็นสภาพการณ์ปกติของสังคมจีนในยุคสมัยนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ระดับความรู้ของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนรุ่นหลัง ๆ ได้ยกระดับขึ้นมาอย่างมาก

ลูกหลานของชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทย เริ่มต้นจะเรียนที่โรงเรียนจีน แต่ในสมัยนั้น การเข้มงวดกวดขันของรัฐบาลไทยมีข้อกำหนดนโยบายทางการศึกษาบังคับลูกหลานชาวจีนอพยพต้องเรียนแบบไทย ซึ่งทำให้การเรียนของลูกหลานชาวจีนยุ่งยากลำบากมาก ดังที่ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2529 : 232-237) กล่าวว่า ความยุ่งยากลำบากอย่างแท้จริงของการศึกษาในโรงเรียนจีน รัฐบาลใหม่มีความมุ่งมั่นที่จะให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนแบบไทย ซึ่งออกข้อกำหนด และการตรวจตราโรงเรียนจีนอย่างเข้มงวดกวดขันเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินการเหล่านี้หมายความว่า โรงเรียนจีนทั่วประเทศจะสอนภาษาจีนได้ในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศ และสอนได้เป็นอย่างมาก

ไม่เกินสัปดาห์ละ 7 ชั่วโมง ซึ่งทำให้เด็กจีนมีจำนวนน้อยเท่านั้นที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนจีน พวกเขาพ่อค้าที่มีฐานะดีมักจะจ้างครูมาสอนลูกหลานหรือส่งลูกหลานไปเรียนกับครูเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ชั้นเรียนที่ต่ำกว่า 7 คน พวกเขาพ่อแม่ที่เกิดในเมืองจีนมักจะส่งลูกหลาน โดยเฉพาะลูกที่เป็นชายกลับไปศึกษาที่ถิ่นฐานบ้านเดิมของตนในประเทศจีน ส่วนพวกเขาคนจีนในภาคใต้ของสยาม จะส่งลูกหลานเข้าโรงเรียนจีนในมลายูและฮ่องกง

ข้อหวงห้ามอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีผลต่อลูกหลานคนจีนอพยพมาก คือ การรับราชการทหาร จากการที่ลูกหลานจีนในเมืองไทยสามารถเข้ารับราชการทหารได้ ทำให้ทุกคนมุ่งเรียนไปในทางสายวิชาชีพ เพราะจบได้รวดเร็วดี เพียงจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไปเรียนต่อสายพาณิชย์อีก 3 ปี จบออกมาทำงานมีเงินเดือนแล้ว

การศึกษาภาคบังคับเมื่อ 30 ปีก่อน ทางราชการบังคับเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น คนจีนที่พ่อแม่อยากให้ลูกหลานเรียนหนังสือต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 7 และเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน รวมทั้งสิ้น 10 ปีจากนั้นก็แยกกันไปเรียนตามความสนใจ ถ้าจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัยที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ม.ศ. 4-5 อีก 2 ปีแล้วสอบเข้ามหาวิทยาลัยไปเอนทรานซ์ แต่ถ้าไม่เรียนมหาวิทยาลัยสามารถเลือกเรียนได้ 2 แบบ คือ สายอาชีวศึกษา คือ ช่างกล ช่างก่อสร้าง มักมีแต่เด็กผู้ชายเรียน อีกสายหนึ่ง คือ สายพาณิชย์ เป็นการเรียนทางค้าขาย เป็นเสมือนบริษัท ห้างร้าน ธนาคาร ช่วยธุรกิจพ่อแม่เป็นเลขานุการบริษัททั่วไป เป็นต้น (ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง. 2543 : 147-148)

การศึกษาของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นลูกหลานคนยากจนหรือลูกหลานคนร่ำรวย พ่อแม่ชาวจีนอพยพจะตั้งใจส่งลูกหลานไปเรียนเพื่อให้ลูกหลานมีความรู้ มีชีวิตที่ดี ลูกหลานชาวจีนอพยพก็พยายามเรียนหนังสือศึกษาความรู้เท่าที่ตัวเองจะทำได้ ความรู้ที่ลูกหลานชาวจีนอพยพได้เรียนมานั้นมีผลต่อชีวิตของพวกเขา ได้ใช้ความรู้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนและช่วยก่อสร้างตัวในสังคมไทย อีกทั้งยังมีการสืบทอดทางด้านภาษาจากบรรพบุรุษ โดยให้การศึกษาภาษาจีนกลางถ่ายทอดให้กับลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในโรงเรียนในประเทศไทย สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง และมีการตั้งตัวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวัฒนธรรมไทย-จีน เป็นความร่วมมือกันระหว่างไทย-จีน อาทิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็นสถาบันการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตรที่สัมพันธ์และเกี่ยวกับประเทศจีน (WeiMin Wang. 2561 : 36)

ลักษณะโดดเด่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนมีหลากหลายประการ เช่น ประเพณีตรุษจีน ตามที่ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2559 : 40) ได้อธิบายไว้ว่า เทศกาลตรุษจีนเป็นประเพณีที่สำคัญยิ่งสำหรับชาวจีนอพยพและคนไทยเชื้อสายจีนไม่ว่าจะอพยพไปอยู่ ณ ที่ใดในโลกนี้ จะนำเทศกาลตรุษจีนไปด้วยเสมอซึ่งเพื่อเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวจีน ตามปฏิทินจันทรคติจีนและเป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตเทศกาลตรุษจีนเป็น

ประเพณีที่สำคัญฉลองเทศกาลปีใหม่ของจีนตรงกับช่วงฤดูหนาวต้นฤดูใบไม้ผลิ ดังนั้นผู้คนจึงเรียกเทศกาลนี้ว่า เทศกาลฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะโดดเด่นของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2558 : 167)

นอกจากนี้ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยยังสืบทอดการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจโดยมีการนำคติความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าเข้ามาผสมกลมกลืนกับการทำธุรกิจของตนเอง สามารถพบเห็นได้จากในชุมชนของชาวไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ในประเทศไทยโดยทั่วไป จะเห็นได้จากศาลเจ้าในกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ คติความเชื่อดังกล่าวก็ยังคงถูกสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษจนถึงลูกหลานในปัจจุบัน (ZhengGuang Xu. 2537 : 17-21)

สรุปว่า การสืบทอดและการพัฒนาจากบรรพบุรุษถึงลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยดำเนินมาอย่างเข้มแข็งในชุมชนท้องถิ่น และครอบครัว เป็นสังคมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนต่าง ๆ ที่มีการสืบทอดผ่านกระบวนการศึกษาและแนวคิดทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ โดยการสืบทอดและพัฒนาลูกหลานในกลุ่มคนจีนอพยพรุ่นแรกผ่านวิถีชีวิตและกระบวนการค้าขายเป็นหลัก ซึ่งในรุ่นต่อ ๆ มามีการสืบทอดผ่านกระบวนการของการศึกษาสมัยใหม่ ประเพณีอาหาร และสังคมแบบดั้งเดิมผสมผสานกันเป็นสำคัญ

2.2 ความรู้เกี่ยวกับชนเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับจีนยูนนานในประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่มีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีความเกี่ยวโยงกันตามกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ตั้งรกรากกระจายกันอยู่ตามเขตภูมิภาคในภาคเหนือ มีนักวิชาการได้เก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเชียงใหม่จำนวน 4 กลุ่มใหญ่ คือ ชนเผ่าลีซอ มูเซอ อีเก้อ หรือ (อาข่า) และม้ง ซึ่งได้ผสมกลมกลืนกับกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้น โดยทั้ง 4 กลุ่มมีรายละเอียดของลักษณะการตั้งถิ่นฐานสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็ยังมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

2.2.1 การตั้งถิ่นฐานอพยพของคนจีนยูนนาน

ชนเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนหนึ่งเป็นชาวจีนยูนนาน ได้อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทยพม่า ประเทศอินเดีย ประเทศลาว และในประเทศไทย ดังนี้

ชาวจีนยูนนานได้อพยพโยกย้ายผ่านเข้ายังประเทศพม่า แล้วเข้าถึงประเทศไทย ซึ่งมีชนเผ่ากลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยม้ง เหย้า หุยหรือมุสลิม ต่างชาติพันธุ์ ซึ่งมีสาเหตุของการอพยพโยกย้าย ได้แก่ การค้าขาย ทำธุรกิจผ่านเส้นทางสายไหมเป็นสำคัญ มีสินค้าใบชา อาหารเป็นสินค้าหลัก คนไทยเรียกคนค้าขายทำธุรกิจเหล่านี้ว่า ฮ่อ คำว่า ฮ่อ มีความหมายว่า “ใคร (何人)

he ren” “เป็นกลุ่มทำธุรกิจที่เป็นเพื่อนกัน (伙伴) huo ban” ยังมีอีกความหมายหนึ่ง คือ “ชื่อของ ต้นมันฮ่อ (核桃) he tao”

คนกลุ่มนี้ได้อยู่ในประเทศไทย ส่วนมากอยู่ภาคเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2492 (ค.ศ. 1949) ได้มีทหารจีนยูนนานได้อพยพเข้าประเทศพม่า และเข้ามาในเมืองไทย ส่วนมากจะอยู่อาศัยที่เชียงใหม่ เชียงราย

ประเทศไทยมีกฎหมายและข้อบังคับกำหนด ทำให้คนจีนยูนนานเหล่านี้ไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นไม่ได้ จึงอยู่ประจำในชนบท บนภูเขา กลุ่มทหารจีนก็จะแยกไปในสถานที่ต่าง ๆ ในภาคเหนือ ทำเกษตรกรรม หัตถกรรม ปลูกฝิ่น เป็นต้น (He ping. 12 พฤษภาคม-มิถุนายน 2548 : 62-70)

จี้จิ้นทร์ วงศ์ลือเกียรติ ประทีปะเสน (2548 : 170-205) กล่าวว่า ชาวจีนยูนนานเข้ามาในดินแดนทางตอนเหนือของประเทศไทย ผ่านการค้าขายทางไกลตั้งแต่สมัยอาณาจักรล้านนา ซึ่งมีตำนานปรากฏอยู่มากมาย และชาวล้านนาเรียกชาวจีนเหล่านั้นว่า ฮ่อ ฮ่อว้อ สำหรับชาวจีนฮ่อหรือชาวจีนยูนนานที่คนไทยรู้จักกันดีคนแรก คือ เจิ้งเหอ ซึ่งถูกขนานนามว่า ซำปอกง มีเรื่องราวต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในคาบสมุทรตอนใต้ของประเทศจีนระหว่าง พ.ศ. 1948 ถึง 1976

ชาวจีนยูนนานที่ถูกเรียกกันว่า “ฮ่อ” มีความหมายที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาและบริบททางสังคม ช่วงอาณาจักรล้านนา คนล้านนาจะรู้จักว่าชาวจีนยูนนานในนามของพ่อค้าม้าต่าง ที่คอยส่งสินค้าระหว่างพื้นที่ทางจีนตอนใต้กับกลุ่มเมืองต่าง ๆ ในดินแดนล้านนา ล้านช้าง และเดินทางไปค้าขายสินค้าทางทะเลที่พม่าเป็นกลุ่มที่เรียกว่า จีนฮ่อ เช่นกัน กลุ่มชาวจีนฮ่อที่ได้ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยหรือในดินแดนล้านนานั้น ได้ถูกผนวกเป็นพลเมืองสยามในช่วงรัชกาลที่ 5 เป็นการผนวกที่เรียกกันในหมู่นักวิชาการว่า การกลืนกาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่เชื่อได้ว่าทำให้ชาวจีนในประเทศไทยกลายเป็นพลเมืองไทยโดยวิธีการต่าง ๆ โดยการยินยอมและบางกรณีก็เป็นไปตามกฎหมาย วิธีการผนวกเช่นนี้ไม่ได้มีปัญหาที่ร้ายแรงมากกับชนเผ่าในภาคเหนือ แต่อาจเป็นปัญหารุนแรงในพื้นที่อื่น ๆ นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง สาธารณรัฐประชาชนจีนเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยพรรคคอมมิวนิสต์มีชัยชนะเหนือพรรคก๊กมินตั๋ง และสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อมามีความขัดแย้งและพรรคก๊กมินตั๋งก็ได้ไปตั้งที่บนเกาะไต้หวัน มีกองกำลังส่วนหนึ่งไม่ต้องการเดินทางไปยังไต้หวัน โดยการนำของนายพล หลี่ เหวิน ผาน แห่งกองทัพที่ 3 และนายพลต้วน ซี เหวิน แห่งกองทัพที่ 5 ซึ่งขณะนั้นได้เข้ามาตั้งกองกำลังในแดนประเทศไทยที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ดอยแม่สลอง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายในขณะนั้น ทั้งสองกองกำลังได้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นชาวจีนยูนนานกลุ่มใหม่ ที่มาตั้งถิ่นฐานในไทย และทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์กับรัฐไทยในเรื่องอุดมการณ์ต่อต้านคอมมิวนิสต์เช่นกัน (พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. 2545 : 27-31)

จากการวิจัยของ กาญจนะ ประกาศวุฒิสาร (2546) ในเรื่องทหารจีนคณะชาติ ก๊กมินตั๋ง ตกค้างทางภาคเหนือประเทศไทย กล่าวว่า การสู้รบของกลุ่มต่าง ๆ ตามแนวชายแดนไทย พม่า ลาว จีนในสมัยสงครามเย็นสงครามโลกครั้งที่สองปี พ.ศ. 2482-2488 บริเวณชายแดนไทยพม่าที่เชื่อมต่อกับจีนทางมณฑลยูนนานนั้น กลายเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจรัฐ โดยมีกลุ่มต่าง ๆ เคลื่อนไหว กลุ่มทหารจีนคณะชาติ กองทัพที่ 3 และ 5 กลุ่มก๊กชาติไทยใหญ่ที่เรียกตัวเองว่ากลุ่มหนุ่มศึกหาญ กลุ่มก๊กชาติคะฉิ่น และกลุ่มที่ยึดถือแนวทางคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนไหวเพื่อล้มรัฐพม่า ไทยและลาว กองกำลังชนกลุ่มน้อยที่สามารถเข้ากับทุกกลุ่มได้เพื่อประโยชน์บางประการ นับเป็นพื้นที่เชื่อมต่อจุดแตกหัก จุดศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและอุดมการณ์ที่อธิบายถึงกลุ่มจีนยูนนานผู้อพยพได้เป็นอย่างดี ในช่วงนี้เองที่เกิดการอพยพโยกย้ายของชาวจีนยูนนานเข้ามาสู่ประเทศไทยอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง

จึงกล่าวได้ว่า การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนยูนนานทางภาคเหนือของไทยนั้น มีมานานตั้งแต่สมัยอาณาจักรล้านนาซึ่งสมัยนั้นยังไม่แบ่งเป็นรัฐชาติ และปรากฏการอพยพตั้งถิ่นฐานเด่นชัดอีกครั้งในช่วงหลังสงครามเย็น ที่มีสาเหตุมาจากการสู้รบทางอุดมการณ์ทางการเมืองในจีนแผ่นดินใหญ่

สรุปได้ว่า ชาวจีนยูนนานมีการอพยพโยกย้ายถิ่นจากมณฑลยูนนานในประเทศจีนเข้ามาในประเทศไทยผ่านทางประเทศอินเดีย พม่า ลาว เป็นสำคัญ โดยมีเหตุปัจจัยในการอพยพโยกย้ายตามระยะเวลาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นทั้งเรื่องของการค้าเศรษฐกิจ ความแห้งแล้ง การค้นหาทรัพยากร การเกิดสงคราม ความขัดแย้งทางการเมือง และทำให้ชาวจีนยูนนานต้องหาความมั่นคงในถิ่นที่อยู่อาศัย มีการโยกย้ายถิ่นของชาวจีนยูนนานในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.2.2 ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องจีนยูนนานในประเทศไทย

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนยูนนานซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่อพยพมาจากมณฑลยูนนานในสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ดังได้กล่าวมาแล้ว สรุปรวมเป็นภาพสังคมและวัฒนธรรม มีการผสมผสานกับแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

1. ลีซอ

สมัย สุทธิธรรม (2542 : 1-6) กล่าวว่า ชนเผ่าลีซอ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สืบสายบรรพบุรุษมีบรรพบุรุษที่เป็นชาวจีนในมณฑลยูนนาน อีกทั้งมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มชาติพันธุ์ในมณฑลจีนยูนนานอย่างเห็นได้ชัด ดั้งเดิมของชนเผ่าลีซออยู่บริเวณต้นน้ำโขงและแม่น้ำสาละวิน อยู่เหนือหุบเขาสาละวินในเขตมณฑลยูนนานตะวันตกเฉียงเหนือ และตอนเหนือของรัฐคะฉิ่นประเทศพม่า

ชนเผ่าลือซอส่วนใหญ่เชื่อว่าเมื่อ 4,000 ปี ที่ผ่านมา เคยมีอาณาจักรเป็นของตนเอง แต่ต้องเสียดินแดนให้กับจีนและกลายเป็นคนไร้ชาติ ต่อมาชนเผ่าลือซอ จึงได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่รัฐฉาน ตอนใต้ กระจัดกระจายอยู่ตามภูเขาในเมืองต่าง ๆ เช่น เมืองเชียงตุง บางส่วนอพยพไปอยู่เขตเมืองซือเหมา ลิบสองปันนา ประเทศจีน หลังจากนั้นได้อพยพลงมาทางใต้เนื่องจากเกิดการสู้รบกันระหว่างชนเผ่าอื่น นับเวลาหลายศตวรรษ ชนเผ่าลือซอได้ถอยร่นเรื่อยลงมา จนในที่สุดก็แตกกระจายกันเข้าสู่ประเทศพม่า จีน อินเดีย แล้วเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464

กลุ่มแรกที่เข้ามาในประเทศไทยมี 4 ครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนครั้งแรก อยู่ที่บ้านห้วยสำน อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย อยู่ได้โดยประมาณ 5-6 ปี ก็มีการแยกกลุ่มไปอยู่หมู่บ้านคอยช้าง ทำมาหากินอยู่แถบตำบลลาวี อำเภอมแม่สรวย จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้มีส่วนหนึ่งที่ได้อพยพมาจากหมู่บ้านแห่งหนึ่งทางตอนใต้ของเมืองเชียงตุง ประเทศพม่า เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านลือซอห้วยสำน อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย และโยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก พะเยา กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ แพร่ และสุโขทัย

ลือซอไม่มีภาษาเขียนของตนเองลือซอแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ลือซอลายกับลือซอดำ ชาวลือซอที่อยู่ในประเทศไทยเกือบทั้งหมดเป็นลือซอลาย ส่วนลือซอดำนั้นอยู่ พม่า จีน อย่างไรก็ตามเมื่อสืบสายบรรพบุรุษของชาวลือซอแล้ว ก็พบว่าชาวลือซอมีบรรพบุรุษที่เป็นชาวจีนในมณฑลยูนนาน อีกทั้งมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มชาติพันธุ์ในมณฑลยูนนานอย่างเห็นได้ชัด (ชูพินิจ เกษมณี. 2553 : 4)

ในด้านการแต่งกายชาวลือซอในประเทศไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นลือซอลาย ผู้ชายจะสวมกางเกงขากว้างยาวลงไปถึงครึ่งแข้งคล้ายกางเกงจีน ผู้หญิงมักจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่คล้ายกันคือนุ่งกางเกงสีดำยาวเลยเข่าลงไปเล็กน้อยและมีเสื้อคลุมแขนยาวสีเขี้ยวอ่อนหรือสีฟ้าสวมทับ (สุดาวดี เตชานันท์. 2555 : 8)

ด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชาวลือซอเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันที่เด่นชัดที่สุด ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวสาว เป็นประเพณีการเลือกคู่ที่มีเอกลักษณ์ของชาวลือซอผู้ชายจะใช้ทักษะในการเล่นดนตรีมาตีเป็นเพลงและใช้ในการเรียกร้องความสนใจจากหญิงสาว หนุ่มสาวชาวลือซอมีอิสระในการการเลือกคู่ การแต่งงาน ชาวลือซอถือว่าฝ่ายชายเป็นผู้ซื้อหญิงมาจากบิดามารดาที่เป็นภรรยาของตน หากเงินค่าสินสอดมีไม่มากพอ ฝ่ายชายอาจจะได้หญิงสาวมาเป็นคู่ครองโดยการเข้าไปอยู่ช่วยทำงานในบ้านของฝ่ายหญิง (สมัย สุทธิธรรม. 2542 : 20-35)

ชาวลือซอยังมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาล นั่นคือประเพณีปีใหม่ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาลของชาวลือซอนั้นมักจะมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับภูตผีและสิ่งเร้นลับที่เชื่อกันมาแต่บรรพบุรุษ วิถีชีวิตแบบนี้สะท้อนให้เห็นว่าลือซอเชื่อมั่นในจิตวิญญาณของธรรมชาติ พวกเขาเชื่อกันว่าในโลกเรานี้

ล้วนแต่มีผีสิงสถิตอยู่ทั่วทุกหนแห่ง ไม่ว่าจะเป็นท้องฟ้า ภูเขา แม่น้ำลำธาร แอ่งน้ำ ต้นไม้ สัตว์ป่า มีทั้งผีดีและผีร้าย ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจในการทำเกษตรกรรมและปศุสัตว์ เพื่อการดำรงชีวิตของชาวลิซอเอง (ปิยพงศ์. 2544 : 27)

สรุปได้ว่า สังคมและวิถีชีวิตของชาวลิซอเป็นสังคมที่ผูกพันกันในช่วงครอบครัวรวมถึง ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มีประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่เป็นจีนยูนนานมานานกว่า 4000 ปี

2. มูเซอ

มูเซอ เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์จีนในมณฑลยูนนานดั้งเดิมตั้งแต่อาศัยอยู่ในประเทศจีน เมื่อถูกรุกรานจึงอพยพมาทางตอนใต้เข้าสู่ประเทศพม่าและทางเหนือของประเทศไทย เมื่อพุทธศักราช 2433 โดยเข้ามาทางอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย อำเภอฝาง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอบางมะพร้าว จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเพียงส่วนน้อยที่มาจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มูเซอที่รู้จักกันมาก ได้แก่ มูเซอดำ มูเซอแดง มีวัฒนธรรมประเพณีคล้ายคลึงกัน

มูเซอ เป็นภาษาพม่า แปลว่า นายพราน เนื่องจากมีความชำนาญในการล่าสัตว์โดยใช้หน้าไม้ ภาษาอังกฤษ เรียกว่า ลาสู ในกลุ่มมูเซอดำ เรียกว่า ลาสูนา มูเซอแดง เรียกว่า ลาสูยี

มูเซอ แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม ได้แก่ มูเซอดำและมูเซอแดง และกลุ่มเล็ก 2 กลุ่ม ได้แก่ มูเซอฉีหรือมูเซอกุย และมูเซอเฉมเล เป็นการแบ่งเป็น 4 กลุ่มย่อยความแตกต่างในเรื่องพิธีกรรมทางศาสนาและการแต่งกาย แต่ในทางภาษาศาสตร์แล้ว ภาษา มูเซอดำ มูเซอแดง และมูเซอเฉมเล ใช้พูดติดต่อกันได้ ยกเว้นภาษามูเซอกุยเท่านั้นที่ใช้พูดติดต่อกับมูเซอกลุ่มอื่นไม่ได้

ในวัฒนธรรมด้านการแต่งกายหรือประเพณีอื่น ๆ มูเซอนับเป็นชนเผ่ามักปฏิบัติตนตามแบบอย่างคนไทยพื้นราบหรือร่วมสมัยสังคมไทยแล้วโดยเฉพาะการแต่งกายของผู้ชายจะเห็นได้ว่าชาวมูเซอปัจจุบันแต่งกายเหมือนชาวไทยในเมืองปกติ (สุดาวดี เตชานันท์. 2555 : 8) ลักษณะครอบครัวและสังคมของชาวมูเซอจะเป็นครอบครัวแบบขยาย ในครัวเรือนหนึ่งจะมีหัวหน้าครอบครัว ภรรยาบุตรบุตรเขย และหลาน เป็นต้น การดำเนินชีวิตของชาวมูเซอส่วนใหญ่จะผูกพันกับการเกษตรกรรมการเพาะปลูกโดยเฉพาะพืชไร่ต่าง ๆ อาทิ ข้าวโพด ข้าวฟักฝักสวนครัว ในอดีตฝิ่นก็เป็นพืชชนิดหนึ่งที่ชาวมูเซอนิยมปลูกเพื่อหาเลี้ยงชีพ

ด้านความเชื่อประเพณีนิยมของชาวมูเซอก็เป็นเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ในภาคเหนือ คือ มีแนวคิดที่เชื่อมสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยยึดมั่นว่าในธรรมชาตินั้นมีเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ ในปีหนึ่งชาวมูเซอจะมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายตามประเพณีที่สืบทอดปฏิบัติกันมา ส่วนใหญ่เป็นพิธีบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเผ่า เชื่อว่าจะสามารถลดบันดาลให้

สมาชิกกินคืออยู่ดีมีความสุข มีผลผลิตอุดมสมบูรณ์เพียงพอต่อการบริโภค และได้รับการคุ้มครองจากเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไปตลอดปีนั้น ๆ ซึ่งการประกอบพิธีกรรมนอกจากจะส่งผลด้านความอบอุ่นทางจิตใจแล้ว ยังก่อให้เกิดพลังที่จะดำเนินชีวิตต่อไปและส่งผลถึงความสามัคคีในชุมชน การเคารพกตिकाของหมู่บ้านอีกด้วย (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 2555 : 1-23)

สรุปได้ว่า มูเซอก็เป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพโยกย้ายมาจากจีนมณฑลยูนนานและมาตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือของไทย สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตการทำมาหากินและความเชื่อที่เชื่อมโยงกันรวมเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ

3. อี๋ก้อ หรือ อาซ่า

ชนเผ่าอี๋ก้อเป็นชนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีบรรพบุรุษพื้นเพเดิมอาศัยอยู่ทางตอนใต้มณฑลยูนนานของประเทศจีน ในประเทศจีนเรียกว่า “ฮานี หรือ โวน” ต่อมามีการอพยพเข้ามาในประเทศไทย 2 เส้นทาง คือ เส้นทางแรก อพยพจากประเทศพม่าแคว้นเชียงตุงเข้าสู่ประเทศไทยเนื่องจากเกิดปัญหาทางการเมือง อยู่อาศัยด้านฝั่งเขตอำเภอแม่จัน ทางหมู่บ้านพญาไพร (ปัจจุบันเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง) และเส้นทางที่สอง อพยพโดยตรงจากประเทศจีน โดยเดินทางผ่านบริเวณตะเข็บชายแดนพม่าและแม่น้ำโขงประเทศลาว และเข้าสู่ประเทศไทยโดยตรงที่อำเภอแม่สาย ปัจจุบันชนเผ่าอี๋ก้อได้กระจายอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ 5 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ตาก แพร่ และคาดได้ว่ามีอาซ่าบางส่วนได้อพยพไปอยู่จังหวัดน่าน พิชณุโลก และหลายจังหวัดของประเทศไทย เพราะไปใช้แรงงานในจังหวัดดังกล่าว (สุดาวดี เตชานันท์. 2555 : 1)

วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ชนเผ่าอี๋ก้อในอดีตจะปลูกฝ้ายและทอผ้าไว้ใช้เอง แต่ในปัจจุบันนิยมซื้อด้วยจากในเมืองมาทอเป็นผ้าและย้อมตัดเย็บเอง ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกายให้เป็นสมัยนิยมมากขึ้นเช่นเดียวกับชนเผ่ามูเซอ (ชูพินิจ เกษมณี. 2553 : 20)

ความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรมอี๋ก้อมีอัตลักษณ์ความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่นกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นในภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการหาคู่ครองและแต่งงาน ชนเผ่าอี๋ก้อก็มีกิจกรรมที่ทำให้หนุ่มสาวมาพบปะกันมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ประเพณีพิธีกรรมของชาวอาซ่าถือเป็นกฎและระเบียบอย่างชอบธรรมที่เป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติ ใช้ในชีวิตประจำวันโดยให้มีชีวิตยั่งยืนมีความเหมาะสม ไม่เบียดเบียนและเอาเปรียบระหว่างคน ซึ่งเป็นผลดีแก่ชาวอาซ่าเองทั้งหมด โดยชาวอาซ่าแบ่งประเด็นความสัมพันธ์ในประเพณีปฏิบัติไว้ คือ ความสัมพันธ์สอนให้มนุษย์รู้จักความกตัญญู ความสัมพันธ์สอนให้มนุษย์รู้จักประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์สอนมนุษย์ในการปกครอง ความสัมพันธ์สอนการป้องกันโรคและสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ความสัมพันธ์สอนให้มนุษย์รู้จักการอนุรักษ์ชาติพันธุ์ (ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2546)

วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เป็นพิเศษของชาติพันธุ์อี๋ก้อ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มคนกับทรัพยากรทางธรรมชาติ เพราะกลุ่มชาติพันธุ์อี๋ก้อนี้ได้ใช้ชีวิตอย่าง

คุ่มค่าและมีความสุขมากที่สุด เนื่องจากมีชัยภูมิในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานเป็นดอยสูง มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี พวกเขาจะมองเห็นความงามของธรรมชาติรอบข้างตลอดชีวิต จึงทำให้พวกเขามีจิตใจเบิกบาน อยู่เสมอแม้ว่าชีวิตในแต่ละวันจะต้องทำงานหนักเพียงใดก็ตาม (ปิยพงศ์. 2544 : 61)

สรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์อี๋ก้อจึงเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวจีนยูนนาน และมีลักษณะวิถีชีวิตตลอดจนประเพณีปฏิบัติที่สามารถอธิบายรากเหง้าของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานอยู่นานได้เช่นเดียวกัน (สมัย สุทธิธรรม. 2542 : 48-59)

4. ม้ง

ม้ง หมายถึง อีสระชน เดิมอาศัยอยู่ในประเทศจีน ต่อมาชาวจีนเข้ามาปราบปราม เป็นเหตุให้อพยพลงมาถึงตอนใต้มณฑลยูนนานของจีนและเขตอินโดจีน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และตอนเหนือของประเทศไทย ประมาณ พ.ศ. 2400 โดยมีม้งสองกลุ่ม ได้แก่ ม้งน้ำเงินและม้งขาว ไม่ชอบให้เรียกว่าแม้ว โดยถือว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ประชากรของม้งในประเทศไทย มีมากเป็นอันดับ 2 รองจากกะเหรี่ยง ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง กำแพงเพชร เลย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และตาก (สุดาวดี เตชานันท์. 2555 : 2)

ลักษณะการแต่งกายของชาวม้ง ผู้ชายจะนิยมใส่ผ้าสีดำหรือน้ำเงินเข้มเสื้อแขนยาวถึงข้อมือ ส่วนผู้หญิงก็จะใช้ผ้าสีดำหรือน้ำเงินเข้มเช่นเดียวกัน แต่มักจะปักลวดลายด้วยผ้าสีที่หน้าอกคอกปกเสื้อมีลักษณะเป็นทรงกลม มีการประดิษฐ์ลวดลายสวยงามแต่ดูเรียบง่าย

ด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชาวม้ง มีประเพณีพื้นฐานเช่นเดียวกับชาวจีน ได้แก่ ฉลองปีใหม่ การเกิด การแต่งงานและประเพณีความตาย ความเชื่อของชาวม้งเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติซึ่งมีลักษณะคล้ายครั้งกับชนเผ่าชาวเขาอื่น ๆ ชาวม้งให้ความสำคัญกับสินสมรส โดยมากแล้วบิดามารดาของเจ้าสาวจะมอบสินสมรสเป็นสิ่งของหรืออาหารต่าง ๆ ให้แก่คู่สมรสโดยผ่านทางผู้เฒ่าแก่ฝ่ายชาย หรืออาจจะมอบเป็นเงินสดเท่าจำนวนสิ่งของเป็นการทดแทนก็ได้

ชีวิตในปัจจุบันของชาวม้ง มีการติดต่อกับสังคมคนเมืองเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจ ค้าขายระหว่างกันและมีความสัมพันธ์กับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ พวกเขาเองจะถูกมองว่ามีความรู้สึกนึกคิดที่เหนือกว่าเผ่าอื่น ๆ เพราะพวกเขา มักจะอยู่ในฐานะผู้ว่าจ้างมากกว่าผู้ถูกจ้าง (สมัย สุทธิธรรม. 2542 : 40-56)

นักวิชาการได้วิเคราะห์วิถีชีวิตและลักษณะความเป็นอยู่ของชนเผ่าม้งกล่าวได้ว่า ชาวม้งมีลักษณะความเป็นอยู่แบบชาวจีนมาก ชาวม้งจึงนับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่แสดงให้เห็นว่ามีที่มาจากจีนยูนนาน

ชาวม้งเป็นกลุ่มชนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับผี โดยเฉพาะผีบ้านผีเรือน ที่มีมาก่อนพุทธศาสนาจะเข้ามาถึง แม้ภายหลังที่รับพุทธศาสนาแล้ว ก็ยังไม่ทิ้งความเชื่อที่มีมาแต่บรรพชน ทั้งยัง

สามารถผนวกวิธีและแนวคิดของความเชื่อทั้ง 2 สายเข้าด้วยกันได้อย่างกลมกลืน เกิดเป็นพิธีกรรม เป็นประเพณีที่เป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง (ชูพินิจ เกษมณี. 2553 : 18) ดังเช่น นับถือพุทธศาสนา แต่ก็ไม่นิยมทำหิ้งพระไว้ที่บ้าน เพราะเห็นว่าพระพุทธรูปเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควรบูชาเฉพาะในวัดวาอาราม ที่บ้านจึงมีเฉพาะหิ้งผีเฮิน หรือผีเรือน หรือเทวดาเรือน โดยติดไว้ที่เต็นต์ด้วยเชื่อว่าช่วยปกปักรักษาคนในครอบครัว

ส่วนที่สถิตของผีในระดับหมู่บ้านใหญ่ ๆ เรียกว่า หอผีบ้านหรือเทวดาบ้าน เป็นอาคารหลังย่อม ๆ คล้ายบ้าน ในระดับเมืองมีผีเมืองหรือเทวดาเมือง มีจำนวนมากน้อยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมแต่ละสถานที่แต่ละชุมชนหรือแต่ละเมือง มีความเชื่ออื่น ๆ เช่นตลาด หนองบึง ต้นไม้ใหญ่ เหมืองแร่ พุงนา ภูเขาหุบห้วย ป่าไม้ ก็ล้วนแต่มีผีรักษาทั้งสิ้น ในวัดนี้มีผีเสื้อวัดหรือเทวดาวัดคอยดูแล (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2551 : 101)

สรุปว่า ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีบรรพบุรุษจีนยูนนานอพยพเข้ามาในภาคเหนือของประเทศไทย มีความหลากหลายสอดคล้องกับวิถีชีวิตทางธรรมชาติและภูมิประเทศ ภูมิอากาศในฤดูกาลต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมสะท้อนผ่านเครื่องแต่งกายประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ ซึ่งในปัจจุบันลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมได้แปรเปลี่ยนไปตามโลกปัจจุบันซึ่งมีความเป็นร่วมสมัยมากขึ้น

สรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่คนไทยเรียกว่าชาวเขา ล้วนแต่มีบรรพบุรุษอยู่ในมณฑลยูนนานประเทศจีน เมื่ออพยพเข้ามาในประเทศไทยได้เรียกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่าง มีวิถีชีวิตในพื้นที่ธรรมชาติที่เป็นสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

นักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านอรุณทัยไว้ดังนี้

2.3.1 ความเป็นมาของหมู่บ้านอรุณทัย

LaMuGaiBan Nong (2012 : 439) กล่าวว่า เชียงใหม่กับยูนนานมีความสัมพันธ์มายาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนเป็นเรื่องของการทำธุรกิจ นอกเหนือจากความต้องการทางการค้า การย้ายถิ่นของชาวจีนยูนนานไปยังเชียงใหม่ มีเหตุผลทางการเมือง คนพวกนั้นได้ออกจากมณฑลยูนนานเข้าสู่พม่า ต่อมาอพยพเข้ามาในประเทศไทย การตั้งถิ่นฐานหลักของชาวยูนนาน คือ อยู่ในเมืองเชียงใหม่ คือหมู่บ้านอรุณทัยและ (Yin Duan. 6 กันยายน 2556 : 82) กล่าวว่า ทางตอนเหนือจังหวัดเชียงใหม่มีหมู่บ้านในมณฑลยูนนานที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทย โดยส่วนใหญ่เป็นกองทัพก๊กมินตั๋งของจีน กลุ่มอดีตทหารจีน และลูกหลานของกองทัพก๊กมินตั๋งอดีตทหารจีน ส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มที่ยากจน

หมู่บ้านอรุณทัยเดิมชื่อบ้านหนองอูก เมื่อเริ่มมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวทหารคณะชาติ (ทจช.) ทักษามของนายพล หลี่เหวินห้วน ซึ่งเป็นกองกำลังอาสาสมัครจีน

ยาวนานหลังจากการถอนทหารจีนกองพล 93 เมื่อ พ.ศ. 2497 ถึง 2504 มีการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กองทัพอยู่ในภูมิภาคตามแนวสันดอนแดนลาว บริเวณภูเขาแบ่งเขตประเทศไทย-พม่า เป็นที่ภูมิภาคที่ซับซ้อนและเป็นชัยภูมิสำคัญ ตั้งแต่ดอยอ่างขาง ดอยกลาง ดอยตุง และมาจ่านเลย ออกไปตั้งฐานที่เมืองพงทางทิศตะวันออก ท้าสี่เหล็กใกล้ริมแม่น้ำโขงจตุรรมแม่น้ำโขง บริเวณที่แม่น้ำไหลมาบรรจบกันตรงบ้านสบรวก บริเวณที่เรียกว่าจุดศูนย์กลางของสามเหลี่ยมทองคำ (กาญจนะ ประภาศวุฒิสาร. 2547 : 79)

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีประเทศไทยมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2513 เห็นควร ให้ทหารจีนคณะชาติและครอบครัวอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ในฐานะผู้อพยพ ในช่วงปี พ.ศ. 2513 ถึง 2525 กองกำลังทหารจีนคณะชาติ ท้าสามบ้านถ้ำงอบและท้าห้าบ้านแม่สลองได้ส่งกองกำลังทหารของตนในนามกองร้อยอาสาสมัครไทย ไปช่วยเหลือในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ทั้งในพื้นที่ดอยผาหมอนจังหวัดเชียงราย และพื้นที่เขาต้อ เขาย่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จน ผกค.พ่ายแพ้ ในที่สุด ต่อมาเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2521 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลที่ช่วยเหลือทางราชการในด้านการสู้รบส่งผลให้อดีด ทจช. และครอบครัวได้รับสัญชาติไทยเป็นกรณีพิเศษ โดย หมู่บ้านอรุโณทัยอยู่ภายใต้การบริหารงานของผู้นำหมู่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน (สุวิกรม เมืองดี. 2562 : ออนไลน์)

สรุปว่า หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่มาจากชุมชนเล็ก ๆ พัฒนาเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีผู้นำในการพัฒนาการหมู่บ้านจนพัฒนา มาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน

2.3.2 ลักษณะของชุมชนและบ้านเรือน

หมู่บ้านอรุโณทัยอยู่ทางทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์เดิม ประกอบไปด้วยชนหลายเผ่า เช่น ไทยใหญ่ (เงี้ยว) เป็นส่วนมาก รองลงมาก็เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อีกคือ ลีซอ มูเซอ คะฉิ่น ละว้า และกระเหรี่ยง เป็นต้น และมาจากหลายแห่ง ทั้งนี้เพราะพื้นที่ตำบลเมืองนะ มีเขตติดต่อกับพม่าทั้งสองด้าน จึงทำให้ชนต่างชาติเผ่าต่าง ๆ อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เทศบาลตำบลเมืองนะ แบ่งเป็นหมู่บ้านตามลักษณะการปกครองท้องที่ จำนวน 14 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านเมืองนะ หมู่ที่ 2 บ้านแกน้อย หมู่ที่ 3 บ้านนาหวาย หมู่ที่ 4 บ้านโล๊ะปาหาญ หมู่ที่ 5 บ้านโป่งอาง หมู่ที่ 6 บ้านน้ำรู่ หมู่ที่ 7 บ้านห้วยไส้ หมู่ที่ 8 บ้านจองค์ หมู่ที่ 9 บ้านไชยา หมู่ที่ 10 บ้านอรุโณทัย หมู่ที่ 11 บ้านหนองแวม หมู่ที่ 12 บ้านหนองเขี้ยว หมู่ที่ 13 บ้านเจียจันท์ หมู่ที่ 14 บ้านใหม่สามัคคี จุดเด่นของหมู่บ้านอรุโณทัย คือ เป็นหมู่บ้านชาวไทยเชื้อสายจีนตั้งอยู่ในตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรราว 9,214 คน ประกอบด้วยครอบครัว 1,813 ครัวเรือน การศึกษาโรงเรียน 5 แห่ง ด้านการเกษตร มีการทำไร่ จำนวน 398 ครัวเรือน (“เทศบาลตำบลเมืองนะ” 2561 : ออนไลน์)

หมู่บ้านมีผู้คนประกอบอาชีพค้าขายและเกษตรกรรมแบบท้องถิ่นเป็นหลัก และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนกับหมู่บ้านอื่นและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ผ่านการค้าขาย และปฏิสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัย มีรูปแบบการสร้างบ้านเรือนที่ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา โดยบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในรูปแบบดั้งเดิมนั้นที่มาตั้งแต่สมัยที่บรรพบุรุษของชาวบ้านรุ่นแรกเข้ามาเป็นที่อยู่อาศัย ที่ปลูกสร้างในรูปแบบเงินยูนนานดั้งเดิมซึ่งยังคงมีคติความเชื่อในการสร้างที่อยู่อาศัยคล้ายคลึงกับชาวจีนทั่วไป การสร้างบ้านจะแบ่งสัดส่วนของห้องและบริเวณต่าง ๆ อย่างชัดเจน สร้างบ้านรูปแบบดั้งเดิม แบ่งพื้นที่การใช้สอยห้องเป็นสามส่วนสำคัญ โดยส่วนกลางจะเป็นพื้นที่ที่เป็นบริเวณลานกว้างซึ่งแต่เดิมใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ สัดส่วนของห้องตรงกลางเป็นที่ใช้ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนของห้องนอน ห้องครัว และห้องใช้สอยต่างๆจะอยู่ขนานด้านซ้ายและด้านขวา ถ้าในบ้านมีจำนวนสมาชิกมาก การปรับพื้นที่และสร้างห้องใหม่ก็จะขยายต่อไปทางด้านข้างซ้ายและขวา วัสดุในการก่อสร้างใช้ไม้เป็นสำคัญ ซึ่งรูปแบบของไม้นั้นขึ้นอยู่กับฐานะและปัจจัยของผู้อยู่อาศัย มีทั้งไม้สักและไม้ประเภทต่าง ๆ

บ้านจีนแบบดั้งเดิมจะไม่มีกรยกพื้นสูง และมีบันไดสูงหลายชั้นอย่างบ้านไทย โครงสร้างหลังคาทั้งหมดเป็นไม้ ประกอบด้วยชื่อ แป้ ตั่ง จันทัน จั่ว ออกไก่ เป็นต้น ลักษณะเป็นหลังคาจั่วลาดเอียงเล็กน้อย มีชายคาคลุมลงมาบ้านมิดชิด วัสดุมุงหลังคาขึ้นอยู่กับปัจจัยและรสนิยมของผู้อยู่อาศัย หันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือตะวันตก (ลี ขจรศักดิ์. 2562 : ออนไลน์)

สรุปได้ว่าหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบันยังคงเป็นหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายและยึดโยงกับชุมชนรอบพื้นที่

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน มีผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ มีดังนี้
เหนือขวัญ บัวเผื่อน (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีน ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการสื่อสารและวัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ขอบเขตของการวิจัย คือ ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ในภาคเหนือสุดของประเทศไทย และพื้นที่ติดกับประเทศพม่า โดยมีการสืบทอดเชื้อสายจีนมาตั้งแต่รุ่นที่หนึ่งจนถึงปัจจุบัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจพร้อมสัมภาษณ์จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารในครัวเรือนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 86 ใช้ทั้งจีนกลางและจีนยูนนานร้อยละ 14 ส่วน

ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันใช้ภาษาไทยและภาษาจีนทั้งสองภาษามากที่สุดร้อยละ 88 และไม่มีการสืบทอดภาษาอย่างเป็นทางการจะลักษณะร้อยละ 64 ปัจจุบันมีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีความรู้ทางภาษาจีนอยู่อย่างต่อเนื่องและมีความต้องการสืบทอดมรดกทางภาษาให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

อัคราชัย เสมมณี (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง คนจีนยูนนานมุสลิมในเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพลวัตทางสังคมของคนจีนมุสลิมยูนนานในเชียงใหม่ ขอบเขตของการวิจัย คือ การศึกษาจากเอกสารรวมถึงการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะประเด็น ผู้ที่มีบทบาทต่อสังคมจีนมุสลิมในเชียงใหม่ ผู้นำที่ก่อตั้งชุมชนในระยะแรกผู้นำทางศาสนาจำนวน 7 คน มีการเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบบอกต่อ ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีชาวจีนมุสลิมอาศัยอยู่ 2 พื้นที่ คือ กลุ่มคนจีนมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง เป็นกลุ่มชาวจีนยูนนานมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ และอีกกลุ่มคือ กลุ่มของชาวจีนมุสลิมที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อพยพเข้ามา ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในจีน โดยเข้ามาอยู่กับกลุ่มของก๊กมินตั๋งหรือจีนคณะชาติ คนจีนมุสลิมยูนนานทั้งสองกลุ่มต่างได้รับผลกระทบจากกระแสของโลก สภาพสังคม แต่ได้ปรับตัวเพื่อที่จะอยู่กับสิ่งเหล่านี้ และทำให้อัตลักษณ์บางอย่างที่เคยมีมาในรุ่นบรรพบุรุษเริ่มหายไป ในคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี แบบของการดำเนินชีวิต โดยมีหลักคำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางถือปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น และถือเป็นอัตลักษณ์อย่างสำคัญในคนกลุ่มนี้ ในความเป็นชาวจีนมุสลิมในเชียงใหม่ยังประกอบด้วยอัตลักษณ์การเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่มีทั้งความเป็นจีน การเป็นคนที่น่าเชื่อถือศาสนาอิสลามอยู่ในคนเดียวกัน และพูดได้หลายหลายภาษา เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาเหนือ และภาษาอาหรับ นิยมอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มชุมชน โดยมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และมีผู้นำศาสนาเป็นผู้นำชุมชน

FangFei Yang (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนจีนยูนนาน ตำบลแม่ฮ่อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ว่าเพื่อ 1) เพื่อทราบถึงบริบทของชุมชนและสภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจีนยูนนานบ้านยาง ตำบลแม่ฮ่อง อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อบรรยายลักษณะส่วนบุคคล ทักษะ ทักษะ ความคาดหวัง การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจีนยูนนานที่บ้านยาง 3) เพื่อระบุผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนจีนยูนนานในหมู่บ้านยาง 4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวหน่วยในการวิเคราะห์ คือ ครัวเรือน ขอบเขตของการวิจัย คือ ผู้ให้ข้อมูลคือหัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่บ้านยาง ตำบลแม่ฮ่อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 163 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่น ผลการทดสอบความเชื่อมั่นปรากฏค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติของครัวเรือนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

มีค่าเท่ากับ 0.795 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวัดความคาดหวังจากการท่องเที่ยวมีค่าเท่ากับ 0.876 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 0.920 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวัดผลกระทบของการท่องเที่ยวมีค่าเท่ากับ 0.850 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการเก็บข้อมูลกับหัวหน้าครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย และผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 52 ปี มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ยเท่ากับ 40 ปี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการเรียนการศึกษา แต่งานแล้ว โดยมีอาชีพหลัก คือเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน โดยมีรายได้รวมเฉลี่ยของครัวเรือนเท่ากับ 87,037 บาทต่อปีจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีแค่ 32 ราย จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมี 131 ราย ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติในระดับมากในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความคาดหวังในระดับมากในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งหมด 32 รายนั้น ยังมีส่วนร่วมในระดับมากในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนจีนยูนาน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมในระดับปานกลาง และมีการรับรู้เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ของประชาชนกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนจีนยูนาน ด้านเศรษฐกิจ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสังคม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และรายได้ต่อปีของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรสจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือไม่ ของประชาชนในพื้นที่บ้านยางตำบลแม่ฮ่อง อำเภอดงหลวงจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 6 ตัวแปรนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ยัง แสดงให้เห็นว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งสี่ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และมีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านวัฒนธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ทศพิช แป้นดวงเนตร (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพ โดยชุมชนชาวจีนยูนนาน บ้านสันติชลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อรวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอาชีพของชาวจีนยูนนาน บ้านสันติชล 2) ศึกษากระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาอาชีพโดยชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล 3) สำรวจความต้องการจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล และ 4) หาแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล ขอบเขตของการวิจัย คือ วิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ การสังเกต การสัมภาษณ์การจัดประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีชุมชน ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้อาวุโส ตัวแทนกลุ่มชาวบ้าน นักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การรวบรวม และจัดระบบองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอาชีพของชาวจีนยูนนานบ้านสันติชลแบ่งได้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านประวัติศาสตร์ของชาวจีนยูนนาน 2) ด้านวัฒนธรรม มีประเพณีเกี่ยวกับ วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม และ ภูมิปัญญา ด้านสุขภาพ และ 3) ด้านการประกอบอาชีพ อาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม และ อาชีพหัตถกรรมเป็นอาชีพเสริม

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2545) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พลวัตของความเป็นชาวจีนยูนนาน ในภาคเหนือของประเทศไทย : การบูรณาการเข้าสู่รัฐไทย มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพลวัตการเปลี่ยนแปลงความเป็นชาติพันธุ์ และการสร้างลำดับชั้น การสร้างความเหนียวระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ขอบเขตของการวิจัย คือ องค์กรทางสังคมของชาวจีนยูนนานในประเทศไทย ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในรูปแบบประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าของกลุ่มคนพลัดถิ่นและคำบอกเล่าของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลสถิติที่ใช้เพื่อยืนยันข้อมูล ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวจีนยูนนานในประเทศไทยนั้น มีกระบวนการสร้างขึ้นสองฝ่าย คือ รัฐไทยที่พยายามสร้างความเป็นจีนยูนนานจนถึงการกลืนกลายชาติพันธุ์ให้กลายเป็นพลเมืองกับกลุ่มชาวจีนยูนนาน บางส่วนที่ไม่ยอมกลืนกลายสูญเสียความเป็นจีนของตนเองแต่กลับรื้อฟื้นความเป็นชาติพันธุ์ในรูปแบบของตนเองโดยการสร้างรูปแบบลำดับชั้นผ่านองค์ประกอบของความเป็นชาติพันธุ์จีนยูนนานสามลำดับคือ

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่มีองค์ประกอบในการสืบเชื้อสายความเป็นจีนยูนนานผ่านบิดาเท่านั้น กลุ่มนี้จะถูกผนวกรวมเข้าเป็นพลเมืองรัฐไทย

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีองค์ประกอบของกลุ่มแรกแต่จะมีองค์ประกอบเพิ่มขึ้นในเรื่องอำนาจทางเศรษฐกิจของบิดา และจะต้องมีพื้นที่ทางสังคมในการแสดงความเป็นจีนกลุ่มนี้จะกลายเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่มีองค์ประกอบทั้งสองกลุ่มแรก แต่มีองค์ประกอบเพิ่มขึ้น คือ การรื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมจีน ไม่ใช่เพื่อการอนุรักษ์ แต่เป็นการสร้างและผลิตซ้ำอุดมการณ์ความเป็นจีนยูนนาน เพื่อสร้างความแตกต่างและอำนาจเหนือกว่ากับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยกลุ่มนี้มีความแตกต่างออกไปสามแนวทาง คือ กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่ยังคงอำนาจของอดีตทหารจีนคณะชาติ กลุ่มต่อมา คือ กลุ่มชาวจีนยูนนานมุสลิมบางกลุ่มที่พัฒนากลายเป็นมุสลิม ในรูปแบบตนเอง และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มที่กำลังหวนกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของชาติพันธุ์จีนฮั่นแผ่นดินใหญ่

ปรากฏการณ์ของกระบวนการที่แยกลำดับชั้นกลุ่มชาวจีนยูนนานที่เป็นกรณีเฉพาะในการศึกษานี้ได้ใช้คำว่า “การสร้างความเป็นพื้นเมืองทางชาติพันธุ์” ซึ่งเป็นกระบวนการที่อยู่ระหว่างกระบวนการบูรณาการ และกระบวนการการกลืนกลายของการเมืองชาติพันธุ์ชาวจีนยูนนานที่มีลักษณะเป็นพลวัตในการผนวกรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าสู่ความเป็นรัฐชาติของไทย

สรุปได้ว่า ลักษณะความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในพื้นที่เขตเมืองและบริเวณชายแดน ซึ่งมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอัตลักษณ์ของตนเองอยู่ โดยกล่าวถึงคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานเหล่านี้ มีเรื่องภาษาจากบรรพบุรุษจีนยูนนาน จนถึงตอนนี้ยังอนุรักษ์ และการสืบทอดอยู่ และได้กล่าวถึงว่าคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน มีวิถีชีวิตกลมกลืนผสมผสานกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย มีตัวอย่างดังนี้

Ou Man (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ไท-จ้วง : ตำนานสร้างโลกของกลุ่มชนชาติไท-จ้วง: โลกทัศน์ ความเชื่อและพิธีกรรม ผลการศึกษาพบว่า ในด้านโลกทัศน์ตำนานสร้างโลกของกลุ่มชนชาติไท-จ้วงแสดงให้เห็นโลกทัศน์ดั้งเดิมที่กลุ่มชนชาติไท-จ้วงมีต่อโลกและจักรวาลก่อนกำเนิดและกระบวนการกำเนิด โลกทัศน์ที่มองว่ามนุษย์อยู่ใต้อำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ โลกทัศน์ที่มองว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด และโลกทัศน์ที่มองว่ามนุษย์มีบ่อเกิดเดียวกัน ในด้านความเชื่อ ตำนานเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงระบบความเชื่อดั้งเดิมเป็นหลักโดยมีความเชื่อที่สัมพันธ์กับศาสนาด้วย ตำนานชนชาติไทได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพุทธศาสนา ส่วนตำนานจ้วงได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋า ในด้านพิธีกรรมพบว่า พิธีกรรมที่ยังปรากฏในปัจจุบันและได้รับการรักษาไว้ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ มีพิธีกรรมสามอย่างที่สำคัญ ได้แก่ พิธีขอฝนกับเทศกาลบของจ้วง พิธีแห่ปู่เยอย่าเยอในประเพณีสงกรานต์ของชนชาติลาว พิธีกรรมเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาททางสังคมวัฒนธรรมของตำนานสร้างโลก ซึ่งได้ถ่ายทอดเรื่องโลกทัศน์ ความเชื่อ และความรู้

ต่าง ๆ ของคนในอดีตและมีการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่ในเวทีการท่องเที่ยว ยังคงดำรงอยู่ต่อไปในโลกปัจจุบัน

ธรรศ ศรียัตนบัลล์ และ นันท์ชญา มหาจันทร์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ การสร้างความเป็นไทใหญ่แม่ฮ่องสอนผ่านความเชื่อโหราศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ การสร้างความเป็นไทใหญ่แม่ฮ่องสอน ผ่านความเชื่อโหราศาสตร์ ขอบเขตของการวิจัย คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อโหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวไทใหญ่ยึดถือเป็นหลัก ต่อมารับความเชื่อโหราศาสตร์จากจีนและอินเดียมาปรับใช้และสร้างเป็นลักษณะเฉพาะของความเชื่อโหราศาสตร์ของไทยใหญ่ และพบว่าความเชื่อโหราศาสตร์เป็นความเชื่อที่เติบโตเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างตัวตนความเป็นไทใหญ่ ทั้งด้านโลกทัศน์ในการดำเนินชีวิต ความคาดหวังและวิธีการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันโลกจะมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ความเชื่อโหราศาสตร์ยังคงมีบทบาทอยู่ในชุมชนชาวไทใหญ่ โดยตั้งแต่พุทธศักราช 2530 เป็นต้นมา กระแสท้องถิ่นนิยมได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางในประเทศไทย พบว่าความเชื่อโหราศาสตร์ได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างและนิยามความเป็นไทใหญ่ของคนไทใหญ่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นการสร้างและนำเสนอภาพความเป็นไทใหญ่ เพื่อตอบสนองการรื้อฟื้นตัวตนของคนไทใหญ่ รวมถึงตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อโหราศาสตร์ในประเทศไทย

ชนาภา เมธเกรียงไกร (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความเปลี่ยนแปลงของประเพณีทางสังคมรวมถึงกระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ ขอบเขตของการวิจัย คือ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านแนวคิดเรื่องโครงสร้างครอบครัว แนวคิดด้านวัฒนธรรมและภาวะความทันสมัย ผลการวิจัยพบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีของบรรพบุรุษชาวจีน ได้แก่ ตรุษจีน หยวนเซียว เซ็งเม้ง ขนมห้าง วันเกิดเทพเจ้าสารทจีน ไหว้พระจันทร์ และกินเจ โดยแต่ละรุ่นจะมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันและปรับตัวไปตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ อย่างการผสมกลมกลืน การกลืนกลายทางวัฒนธรรมและภาวะความทันสมัยที่มีผลทางความเชื่อ ค่านิยมและการปฏิบัติ ด้านวิธีการปลูกฝังและสืบทอดประเพณีมีการกระทำในหลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ อธิบายพูดถึงความสำคัญของประเพณี สาเหตุในการจัดไหว้และนำเครื่องเซ่นไหว้ การให้ลูกหลานเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การฝากฝังให้สืบทอดอย่างเป็นทางการในรุ่นต่อไป ชุมชนตลาดบ้านใหม่ถือเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นชาติพันธุ์จีน โดยมีศาสนสถานจีนเป็นแกนหลักในการ

ส่งเสริมด้านการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี กระตุ้นและผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ต่อลูกหลานชาวจีนแต่ละรุ่น ก่อให้เกิดความสำนึกที่จะปฏิบัติตามและดำรงไว้ซึ่งประเพณีที่ดีงามของบรรพบุรุษสืบต่อไป

พนาภรณ์ ศรีมูล (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พลวัตทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า : กรณีศึกษาชุมชนอาข่าบ้านเหมืองแร่ ตำบลแม่คะ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของท้องถิ่นที่ปรับตัวท่ามกลางบริบทการเปลี่ยนแปลงโดยศึกษาผ่านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า หมู่บ้านเหมืองแร่ ตำบลแม่คะ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ที่ยังดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยของพื้นที่กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า หมู่บ้านเหมืองแร่ ตำบลแม่คะ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อศึกษาผ่านสถาปัตยกรรม 3) เพื่อศึกษาถึงวิธีการแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย การประยุกต์วิธีการแบบใหม่ผสมกับวิธีการแบบเก่าจนสามารถตกทอดเป็นภูมิปัญญาอันนำไปสู่การอยู่อาศัยอย่างยั่งยืนสืบไป และ 4) เพื่อจัดการองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่อยู่อาศัยด้วยตนเองอย่างยั่งยืน ด้านการจัดทำวัสดุ และวิธีการก่อสร้างพื้นถิ่นชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความสามารถ และภูมิปัญญาชาวบ้าน ขอบเขตของการวิจัย คือ ชุมชนอาข่า หมู่บ้านเหมืองแร่ ตำบลแม่คะ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ในการสร้างเรือนพักอาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า กรณีศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพลวัตทางสถาปัตยกรรมและคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมเนื่องจากพื้นที่กรณีศึกษามีกลุ่มชนชาติพันธุ์อาข่าตั้งถิ่นฐาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าที่นับถือศาสนาคริสต์กลุ่มแรกที่เคลื่อนย้ายจากชุมชนอาข่าใน จังหวัดเชียงรายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นี้ เป็นระยะเวลาประมาณ 25-30 ปี ผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบความสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 2 ข้อ คือ 1) ความสัมพันธ์ในการตั้งถิ่นฐานกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภูมิปัญญาในการสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของชาวอาข่า มีความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศที่แวดล้อมหมู่บ้านนั้น มีผลสำคัญต่อวิถีชีวิตของผู้คนมีแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยภายใต้เงื่อนไขของสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็น “อาข่า” ด้วยเช่นกัน การเลือกที่ตั้งหมู่บ้านของอาข่ารุ่นแรกที่อยู่พรมแดนจากเมืองจีน สืบทอดแนวคิดในการเลือกตั้งบ้านเรือนแบบดั้งเดิม มีการตั้งรกรากและเริ่มจับจองพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างถาวร ระยะเวลาหลังมีการขยายตัวของชุมชนขยับลงมาตามตลาดเชิงเขาต่ำลงมาจากกลุ่มเรือนเดิม การขยายตัวเกิดจากปัจจัยการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติม เป็นอาข่ากลุ่มใหม่ที่นับถือศาสนาคริสต์ มีการพัฒนาเส้นทางสัญจรหลักด้านหน้าหมู่บ้าน ทำให้การคมนาคมสะดวกมากขึ้น จึงเริ่มมีการขยับลงมาตั้งถิ่นฐานลงบนที่ราบสองข้างถนนมากขึ้น ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของสมาชิกในชุมชนต่างกัน ผู้ที่มาอยู่ก่อนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจึงตัดสินใจตั้งรกรากถาวร ส่วนผู้มาอยู่ใหม่ยังไม่มี ความมั่นคงใด ๆ การปลูกสร้างเรือนจึงมีแนวคิดที่ต่างกับกับผู้มาอยู่ก่อน และมีสภาพมั่นคงแล้วในหลาย ๆ ด้าน ผู้มาอยู่ใหม่ยังมีแนวคิดที่คิดว่าต้อง

เคลื่อนย้ายเสมอ การสร้างที่อยู่อาศัยถาวรเหมือนการผูกติดพื้นที่มากเกินไปจึงเลือกที่จะสร้างแบบดั้งเดิม แต่เมื่อเกิดความมั่นคงกับชีวิตแล้วแนวคิดที่อยากจะมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง 2) ความสัมพันธ์ลักษณะสังคมกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีการจัดการพื้นที่ทั้งในระดับชุมชนจนถึงในระดับครัวเรือนพื้นที่ บางส่วนในพื้นที่เดียวถูกใช้สอยอย่างเข้มข้น โดยใช้กิจกรรมและเวลาเป็นตัวกำหนดประโยชน์ใช้สอยในพื้นที่นั้น ๆ แต่บางส่วนมีประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียว จนพบว่าทิศทางการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นการจัดการพื้นที่ใช้สอย มีแนวโน้มในการแบ่งสัดส่วนโดยจัดการแบ่งแยกพื้นที่โดยใช้ผนังกันห้อง

นฤมล ภาวะวงศ์และอนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในชุมชนบ้านหนองมณฑา (มอวาคี) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหนองมณฑา (มอวาคี) รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในชุมชนบ้านหนองมณฑา (มอวาคี) ตำบลแม่วินอำเภอแม่วางจังหวัดเชียงใหม่ ขอบเขตการวิจัย คือ การรวบรวมเก็บข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านหนองมณฑา (มอวาคี) มีกระบวนการสร้างข้อตกลงร่วมกันการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคนในชุมชนตลอดจนจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมการจัดการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในชุมชนบ้านหนองมณฑาพบว่าปัจจัยภายในชุมชนมีผู้รู้ผู้อาวุโสเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนส่วนปัจจัยภายนอกมีหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมการรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบปกากะญออย่างต่อเนื่อง

วิชรา คลายนาร และนิสิตชั้นปีที่ 5 โปรรวมวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของสถาบันทางสังคมของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก ขอบเขตของการวิจัย คือ การศึกษาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในด้านที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพื้นที่ฝั่งธนบุรีสามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสถานที่จริงและจากการสัมภาษณ์ครอบครัวของชุมชนที่บรรพชนเคยมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นประโยชน์ในการกระทำให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงธนบุรีมีความชัดเจนยิ่งขึ้นและการเผยแพร่งานวิจัยย่อมทำให้พื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งกำเนิดมรดกทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงธนบุรีมากยิ่งขึ้น

สรุปว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยนั้นมียุ่หลากหลายแต่โดย ส่วนมากจะมุ่งเน้นอธิบายลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมผ่านมุมมองแบบมานุษยวิทยา งานวิจัยทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ทางภาคเหนือในประเทศไทยนั้น สะท้อนให้เห็นพลวัตของสังคมใหญ่ที่มีผลต่อคนในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง มูเซอ ฯลฯ

2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาสังคมไทยของคนกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย มีดังนี้

ทิพวรรณ อินันทนานนท์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง อาข่า: การพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และความเป็นอยู่ทางสังคม 2) ศึกษาผลกระทบที่กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่าอาข่า ขอบเขตของการวิจัยคือ แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการมีการเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มผู้รู้ 18 คนและกลุ่มผู้ปฏิบัติ 60 และกลุ่มบุคคลทั่วไป 86 คนในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแพร่ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนธันวาคม 2553 นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการแบบสามเส้า วิเคราะห์ความมุ่งหวังที่ตั้งไว้แนะนำเสนอผลการวิจัยด้วย วิเคราะห์ผลวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าชาวอาข่า มีจำนวน 8 กลุ่ม คือ อุโล่ ลอมี่ ผาหมี่ หน้าคำ เปี้ยะ อ้าเค้อ อ้าจอ และอู่พี ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ พะเยา และลำปาง มีการตั้งชุมชนโดยอาศัยความเชื่อตามธรรมชาติโดยจะไม่ตั้งหมู่บ้านใกล้แม่น้ำเพราะกลัวโรคระบาด ชาวอาข่ามีความเชื่อเรื่องผี โขกลาง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีการนับถือบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบันผลกระทบทางบวกที่ได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ชาวอาข่ามีรายได้จากการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเองและมีการพึ่งตนเองมากขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ ชุมชนเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้มีขยะเพิ่มมากขึ้นส่วนการพัฒนาสร้างสรรค์ พบว่าควรจะมีการนำภูมิปัญญาออกมาเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่าทั้ง 8 ด้าน คือ การยึดถือประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม การรักษาป่าไม้ และแหล่งท่องเที่ยวให้มีความอุดมสมบูรณ์มีการรักษาการแต่งกายของชนเผ่า มีกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีปฏิบัติโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์ มีการรับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวแก่เยาวชนอาข่าและมีการถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนอาข่า

สุพร บุญปก (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การแนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ขอบเขตของการวิจัยคือโดยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 กิจกรรม ใน 7 ด้าน ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 35-54 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน / รับจ้างทั่วไปมีรายได้เดือนละ 20,001-25,000 บาทนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจสิ่งดึงดูดที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยว คือ บรรยากาศที่ร่มรื่นและ กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุดคือชมวิถีชีวิตของชาวบ้านบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยระดับความพึงพอใจกิจกรรมนันทนาการทั้ง 10 กิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ส่งผลต่อการพัฒนา กิจกรรมนันทนาการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีและสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนอีกด้วย

ศรีสุวรรณ จรรยา (2550) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พัฒนาการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย 2) ศึกษาบทบาทในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่าง ๆ และ 3) เสนอแนวทางในการปรับปรุงการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย ขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎี จากเอกสารเผยแพร่ บทความ งานวิจัยต่าง ๆ และข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและโทรศัพท์ โดยจัดแบ่งกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนออกเป็น 11 กลุ่ม ตามแนวทางของ ICNPO ผลจากการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอ เกิดขึ้นในสังคมไทยก็เพราะความต้องการของคนในสังคมที่ต้องการการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม หรือต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นองค์กรภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากภาครัฐถูกมองว่าไม่สามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างทั่วถึงหรือทันต่อเหตุการณ์ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย สามารถสรุปบทบาทในภาพรวมได้ว่า เป็นบทบาทในการทำงานภาคประชาชนหรือประชาสังคมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เทียบเคียงไปกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อตรวจสอบ เฝ้าระวัง และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ทำหน้าที่ทั้งการประสานงานกับหลาย ๆ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในการทำงาน ในหลายบทบาท คือ 1) บทบาทในด้านการบรรเทา และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมหรือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ 2) บทบาทในการเสริมสร้าง

กระบวนการเรียนรู้ หรือการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย 3) บทบาทในการสื่อสาร เผยแพร่ ธรณรงค์บอกกล่าวให้สังคมได้รับรู้ สังวร รวมทั้งการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของสังคม และ 4) บทบาทในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง และติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐ รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และนำเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมต่อสังคม เป็นต้น สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ องค์กรพัฒนาเอกชนควรมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมอื่น ๆ ทำงานเชิงสมานฉันท์กับหน่วยงานภาครัฐ ขยายฐานของแนวร่วมลดความขัดแย้งในการเผชิญหน้าลง พัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพสร้างบุคลากรให้เป็นผู้ใฝ่รู้ เผชิญหน้ากับความจริง และยอมรับความผิดพลาดขององค์กร ขณะเดียวกันภาครัฐควรออกกฎระเบียบหรือกฎหมายที่ยอมรับการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนให้มากขึ้น

ตัวลีเซิง (2540) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทกลยุทธ์ และแนวทางในการดำเนินธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐมที่มีผลต่อความสำเร็จ และส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ชาวจีนอาวุโสนักธุรกิจเจ้าของกิจการซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่มีชื่อเสียงเป็นนั้บหน้าถือตาของคนในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐมมีส่วนในการพัฒนาความเจริญของจังหวัดมาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งบทบาทเหล่านี้เป็นผลมาจากการสร้างรากฐานของคนจีนรุ่นปู่ย่าที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย โดยเริ่มต้นตั้งแต่มีเพียงเสื่อผืนหมอนใบ จนกระทั่งมีธุรกิจที่ใหญ่โตให้รุ่นพ่อแม่ ลูกหลานได้รับความสุขสบาย เมื่อตนเองมีความมั่นคงแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ยังได้ให้ความช่วยเหลือและมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วย โดยมีการรวมกลุ่มกันตั้งเป็นสมาคม มูลนิธิ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความช่วยเหลือทั้งคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน และประชาชนทั่วไป ในหลาย ๆ ด้าน สำหรับแนวทางการดำเนินธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่เปลี่ยนไปจากรุ่นปู่ย่า จากธุรกิจครอบครัวที่ร่วมกันระหว่างพี่น้อง ญาติสนิท หรือคนที่พูดภาษาเดียวกัน มาเป็นธุรกิจที่เป็นระบบมีผู้ร่วมทุนที่มีใช้ญาติพี่น้องอย่างเดียว การขยายกิจการไม่ได้ใช้เพียงเงินที่เก็บหอมรอมริบเท่านั้น แต่มีการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนเพื่อขยายการลงทุนด้วย สำหรับแนวทางในการดำเนินธุรกิจพบว่า ความคิดของคนรุ่นลูกหลานที่เป็นคนรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนไปจากคนรุ่นพ่อแม่ อันเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาที่แตกต่างกัน คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่ไม่ได้คาดหวังว่าคนรุ่นใหม่จะเข้ามารับช่วงธุรกิจต่อจากตนเองมากเช่นที่รุ่นปู่ย่าเคยคาดหวังจากตน ดังนั้น คนรุ่นใหม่ที่เข้ามารับช่วงความเจริญของธุรกิจจึงมาจากความต้องการและความสนใจของตนเองมากกว่าความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบต่อมรดกที่ได้รับสืบทอดมา

พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล (2536) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน (พ.ศ. 2485-2535) งานศึกษานี้ให้ความสนใจกับ พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพฯ ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2485 จนถึง พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีต่อบทบาทสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ และพยายามสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อสมาคมจีน ขอบเขตของการวิจัย คือ การศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติสมาคมจีนในประเทศไทย บทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ และกรณีศึกษา คือ บทวิเคราะห์และสรุปจากผลการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ แบ่งได้ 9 ประเภท ได้แก่ สมาคมที่เกี่ยวกับธุรกิจการค้าจำนวน 40 สมาคม สมาคมส่งเสริมวิชาชีพ จำนวน 24 สมาคม สมาคมกลุ่มภาษาจำนวน 9 สมาคม สมาคมระดับอำเภอในจีน จำนวน 14 สมาคม สมาคมแซ่ตระกูลจำนวน 103 สมาคมสมาคมทางสาธารณกุศลจำนวน 252 สมาคม สมาคมทางวัฒนธรรม จำนวน 50 สมาคม สมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียน จำนวน 20 สมาคม สมาคมที่เกี่ยวกับกลุ่มอายุ จำนวน 4 สมาคม รวมทั้งสิ้น 522 สมาคม จากการศึกษาบทบาทของสมาคมจีนในกรุงเทพฯ พบว่าบทบาทของสมาคมจีนในช่วงก่อน พ.ศ. 2512 นั้น มักจะเน้นบทบาทการให้ความช่วยเหลือแก่เงินอพยพซึ่งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน กลุ่มภาษาพูดอย่างเดียวกันหรืออยู่ในแซ่ตระกูลเดียวกัน หลังจากนั้นเป็นต้นมา บทบาทของสมาคมชาวจีนมักจะมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงในบทบาทสมาคม เพื่อให้สมาคมสามารถดำรงอยู่ได้ และสามารถดำรงเอกลักษณ์ความเป็นจีนได้อย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็คือ การดำเนินกิจกรรมบทบาททางสาธารณกุศลและการให้ความร่วมมือกับทางราชการ อย่างไรก็ตาม บทบาทของสมาคมจีนยังสำคัญอยู่ ดังนั้น สมาคมจีนในกรุงเทพฯ ยังคงดำรงควบคู่กับสังคมไทยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมไทย สรุปได้ว่า กลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ล้วนมีบทบาทในการพัฒนาสังคมไทย สะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มคนในชุมชนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นชนกลุ่มน้อย รวมทั้งชาวไทยเชื้อสายจีน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ทบทวนนั้น มีประเด็นสำคัญที่กล่าวถึงคนไทยเชื้อสายจีน ยูนนาน สะท้อนให้เห็นความเป็นมาและพลวัตทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในพื้นที่ของภาคเหนือ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานยึดถือปฏิบัติกันตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เรื่อง วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้การศึกษานี้มีแนวทางการวิจัยที่ชัดเจน

บทที่ 3

วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. ปี 2492–2502) มีวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ แบ่งเป็นหัวข้อวิจัยดังนี้

3.1 การดำเนินชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

3.1.1 บ้านเรือนที่อยู่อาศัย

3.1.2 อาหารการกิน

3.1.3 การแต่งกาย

3.1.4 การประกอบอาชีพ

3.1.5 การใช้ภาษาของคนในชุมชน

3.2 วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

3.2.1 ความเชื่อ

3.2.2 ประเพณี พิธีกรรม

3.3 การอนุรักษ์วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

3.3.1 ภาษาจีนยูนนาน

3.3.2 ประเพณี

3.3.3 การศึกษาในโรงเรียน

3.3.4 งานฝีมือ

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การดำเนินชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

วิถีชีวิตเป็นภาพสะท้อนที่บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยตามแบบอย่างของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย การประกอบอาชีพ และการใช้ภาษา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 บ้านเรือนที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ยังคงมีรูปแบบการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยตามรูปแบบดั้งเดิม ตั้งแต่สมัยที่บรรพบุรุษของตนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่อยู่อาศัยดั้งเดิม

รูปแบบที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานหมู่บ้านอรุโณทัย เป็นรูปแบบที่พบเห็นได้ตามสถาปัตยกรรมทั่วไปในประเทศจีน ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“... ผมสร้างบ้านเหมือนโบราณสมัยจีน ใช้วิธีก่อสร้างแบบดั้งเดิมของจีนที่ในประเทศจีน ไปที่ไหนก็จะเจอบ้านแบบนี้ บ้านโครงสร้างใช้ไม้ ผนังบ้าน ประตูบ้านใช้ไม้ ผมยังไม่มีเงินสร้างบ้านสวย ๆ ผนังบ้านจึงยังเป็นดิน ห้องครัวอยู่ข้าง ๆ หนาด้านซ้ายและด้านขวา ...”

(Hong Yang. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านของผมมี 3 ห้อง ยังเป็นแบบสมัยก่อนอยู่ มีพื้นที่กว้างตามแบบที่บรรพบุรุษสอนไว้ว่า เวลาสร้างบ้านต้องสร้างให้กว้าง ห้องกลางเป็นห้องที่มีไว้สำหรับไหว้บรรพบุรุษ ข้าง ๆ เป็นห้องนอน สร้างให้ด้านหน้าตรงกับทิศตะวันออก ด้านหลังตรงกับทิศตะวันตก ในบ้านส่วนกลางเป็นลานว่าง ห้องครัวจะเป็นห้องเล็ก ๆ ถ้าในบ้านมีสมาชิกมากขึ้น ก็จะสร้างห้องใหม่โดยให้อยู่สองข้างของตัวบ้าน โครงสร้างบ้านแบบนี้ได้มาจากจีน เราเป็นคนจีนก็ต้องรักษาลักษณะต่าง ๆ ของจีน เช่นสร้างบ้านต้องเชื่อฮวงจุ้ย ไม่ใช่อยากสร้างแบบใดก็สร้าง ...”

(Ming Yang. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านผมสร้างบ้านแบบง่าย ๆ ชั้นเดียว ข้าง ๆ บ้านมีแต่ป่าไม้ ภูเขาไม่ต้องเสียเงินสร้างบ้านจำนวนมาก พออยู่ได้ก็พอ แต่เวลาสร้างบ้านเราก็จะให้หน้าบ้านหันไปทางทิศตะวันออกตามฮวงจุ้ย... โครงสร้างของบ้าน หลังคาเป็นไม้ทั้งหมด ประกอบด้วย ซื่อ แป้ ดั้ง จันทัน จั่ว ออกไก่ เป็นต้น”

(จิ่นจง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บริเวณที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นแหล่งป่าไม้และภูเขา รูปแบบของบ้านเป็นเหลี่ยมชั้นเดียว แบ่งสัดส่วนของห้องและบริเวณไว้อย่างชัดเจน โดยแบ่งพื้นที่ห้องสำหรับการใช้สอยเป็นสามส่วนสำคัญ โดยส่วนกลางจะเป็นพื้นที่ที่เป็นบริเวณลานกว้าง ไว้สำหรับไหว้บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนห้องนอนและห้องครัวจะอยู่หนาด้านซ้ายและด้านขวา วัสดุที่ใช้นามาสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นไม้ โครงสร้างของหลังคาบ้านทั้งหมดเป็นไม้ การสร้างบ้านนิยมหันหน้าไปตามความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย คือ ทิศตะวันออก เมื่อครอบครัวมีสมาชิกเพิ่มขึ้นก็จะสร้างห้องเพิ่มทางด้านซ้ายและขวาของบ้าน ดังตัวอย่างภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ประตูทางเข้าบ้านทำจากไม้

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝืน) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 2 โครงสร้างแบบดั้งเดิม 3 ห้อง และพื้นเป็นดิน

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝืน) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 3 ในบ้านส่วนกลางเป็นพื้นที่ลานว่าง

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

2. ที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยสมัยปัจจุบัน

ที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยสมัยปัจจุบันจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแบบของไทยล้านนา และตะวันตกผสมผสานเข้าด้วยกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ตอนนี้ ผมอายุ 18 ปี บ้านของผมก่อสร้างแบบ 2 ชั้น แต่ละชั้นมี 3 ห้อง ส่วนมากคนจีนยูนนานในหมู่บ้าน จะนิยมสร้างบ้านแบบเดียวกัน คือ เป็นบ้านชั้นเดียวหรือสองชั้น มี 3 ห้อง อาจเป็นเพราะว่า ใช้งบในการก่อสร้างน้อย แต่ได้บ้านที่สวยงามและอยู่กันแบบสบาย ๆ ลักษณะของบ้านก็ยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิมไว้”

(Xing Wu. 10 ตุลาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ตอนนี้คนที่มีเงินน้อยก็จะนิยมสร้างบ้านแบบไทย ๆ ให้สวยงามยิ่งขึ้น และบ้านส่วนใหญ่สมัยนี้ก็สร้างด้วยไม้ พื้นปูด้วยกระเบื้องผนังก่อด้วยอิฐ หลังคาที่ใช้กระเบื้อง หลอดไฟก็จะนิยมแบบยุโรปและอเมริกา แต่ไม่ว่าจะสร้างอย่างไร รูปแบบด้านล่างก็ยังคงมี 3 ห้องเป็นหลัก ห้องกลางใช้ไหว้ไหว้บรรพบุรุษ ข้าง ๆ ของตัวบ้านก็จะเป็น

ห้องนอน ในสมัยนี้ คนที่มีเงินน้อยก็จะสร้างบ้านแบบ 2 ชั้นตาม
สังคมปัจจุบัน"

(แซ่ฟง เทว. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4 บ้านแบบ 2 ชั้น

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝืน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 5 ห้องกลางเป็นห้องที่ไหว้บรรพบุรุษ

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝืน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานที่มีเงินในหมู่บ้านอรุโณทัยสมัยใหม่ มักจะสร้างเป็นบ้าน 2 ชั้น ตามแบบบ้านของคนไทยภาคเหนือ เช่น บ้านทรงไทย ล้านนา และบ้านแบบตะวันตก การสร้างบ้านส่วนใหญ่ใช้กระเบื้องปูพื้น ผนังใช้อิฐ หลังคาทำด้วยกระเบื้อง และหลอดไฟก็จะนิยมเป็นแบบยุโรปและอเมริกา ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ก่ออิฐถือปูนเป็นหลัก

สรุปได้ว่า ที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีรูปแบบการสร้างที่อยู่อาศัยทั้งแบบดั้งเดิมและที่อยู่อาศัยแบบสมัยปัจจุบัน โดยใช้ไม้เป็นวัสดุสำคัญในการสร้าง แต่ในปัจจุบันการสร้างบ้านของชาวบ้านอรุโณทัยบางส่วนได้รับแนวคิดการสร้างบ้านตามรูปแบบสมัยใหม่ของภาคเหนือและแบบตะวันตก จึงทำให้อัตลักษณ์ของบ้านดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่น ใช้กระเบื้องปูพื้น ผนังก่อด้วยอิฐ หลังคาใช้กระเบื้อง และหลอดไฟก็จะนิยมเป็นแบบยุโรปและอเมริกา สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานของวัฒนธรรมเรื่องที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ แต่ยังคงอัตลักษณ์ของที่อยู่อาศัยตามรูปแบบดั้งเดิมของตนบางเรื่องไว้

3.1.2 อาหารการกิน

อาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ส่วนใหญ่เป็นอาหารที่มีรูปแบบการปรุงและกรรมวิธีการทำแบบชาวจีนยูนนาน สมัยก่อน ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยจะอาศัยอยู่แถบภูเขา คนส่วนใหญ่จะทำไร่มากกว่าทำนา ดังนั้น อาหารการกินของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยส่วนใหญ่จะทำจากข้าวสาลีและข้าวโพด เป็นต้น ต่อมาได้พัฒนาไปตามกำลังการผลิต และยกระดับการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และมีอาหารการกินมากขึ้น แยกประเภทได้ดังต่อไปนี้

1. อาหารประจำวัน

อาหารประจำวัน คือ อาหารที่รับประทานอยู่เป็นประจำทุกวัน ได้แก่ อาหารเช้า อาหารกลางวัน และอาหารเย็น อาหารประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยที่ผู้วิจัยศึกษาจำแนกได้ 2 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ประเภทของอาหารประจำวัน

ประเภทของอาหารประจำวันที่ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยรับประทานในแต่ละวัน เป็นอาหารที่ทำตามกรรมวิธีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานจนถึงปัจจุบัน มีประเภทต่าง ๆ ดังข้อมูลการให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“... ปกติเราทำกับข้าวเองค่ะ อาหารที่เรากินในแต่ละมื้อมี 2-3 อย่างและมีน้ำซุ้ไปด้วย เช่น “ผิงเซียร์เช่าจิด้าน (番茄炒鸡蛋) fan qie chao ji dan มะเขือเทศผัดไข่” “เลี้ยงปานจูติดตอย (凉拌猪耳朵)

liang ban zhu er duo ยำหมูหมู” “เฮยจีเช่าเช่าม่งกวย (黑鸡肉炒木瓜) hei ji rou chao mu gua ไก่ดำผัดมะละกอเปรี้ยวจีนยูนนาน ” “ตุ๋นจู้ต้าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui ต้มตุ๋นขาหมู” “ห้วนเซียงเช่าหวานทาง (茴香肉丸汤) hun xiang rou wan tang ซุปผักชีลาว ลูกชิ้น ” “ผีด่าน (皮蛋) pi dan ไข่เยี่ยวม้า” “หอมเซาอี้ว (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวาน แต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน” “เย็นช่ายเช่าเซอ (腌菜烧肉) yan cai chao rou ผักกาดดองผัดเนื้อ” “จูกาเซาต้าซง (猪肝炒大葱) zhu gan chao da cong ตับหมูผัดต้นหอม” “ล่าเช่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุนเชียง และหมูแดดเดียว” “เต้าฟู (豆腐) dou fu เต้าหู” “วันโด้ว (豌豆) wan dou ถั่วลันเตา” และกินผัก ฟักทอง มันฝรั่ง ข้าวโพด ผัดถั่วงอก ผัดผักรวม แดงกวา ผัดไก่ดำ รสชาติของอาหารมีทั้ง จืด เค็ม เปรี้ยว เผ็ด และมัน ถึงเวลากินข้าว คนในบ้านจะกินข้าวด้วยกัน”

(Mai Li. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“... ในครอบครัวผม มีอาหารกินเยอะมาก ปกติชอบทำกับข้าวกินเอง อาหารที่กินในแต่ละมื้อ มีประมาณ 2-4 อย่าง เวลากินข้าวก็จะกินด้วยกัน บ้านผมชอบทำ “ชวนทั้งช่าย (酸汤菜) suan tang cai ซุปผักรสเปรี้ยว” “ชวนเย็นช่ายเช่าเซอ (酸腌菜炒肉) suan yan cai chao rou ผักกาดดองผัดเนื้อ” “เนี่ยวคาฟู (牛杂) niu ka fu ต้มเนื้อวัวให้นิ่ม ใส่ผักและพริกต่าง ๆ” “เช่าถู่เต้า (炒豆腐) chao dou fu ผัดเต้าหู” “หอมเซาเช่า (红烧肉) hong shao rou คล้ายกับอาหารแกงฮังเล รสชาหวาน แต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน” ต่าง ๆ ที่มาจากบรรพบุรุษ ...”

(Mai Xiao. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“... อาหารเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะคนในบ้านอรุโณทัยมีอาหารพื้นเมืองของตัวเอง เช่น ผักกาดดอง เต้าหู้ยี้ เนื้อแดดเดียวจีนยูนนาน และไส้อั่วจีนยูนนาน เป็นต้น อาหารประจำที่กินกันจะมีประมาณนี้ ส่วนมากจะทำกินเอง น้อยมากที่จะออกไปซื้อกิน เวลาทำกินเองที่บ้าน ก็จะมีเมนูผัก 2-3 อย่างและน้ำซุป 1 ถ้วย เวลากินข้าวก็จะกินแบบครอบครัวกินด้วยกัน วัตถุประสงค์ที่ใช้ก็ซื้อบ้าง ปลูกเองบ้าง เท่าที่เห็นใน

ตลาดก็มีหลายอย่าง เช่น มีผัก ไก่ หมู เนื้อ ปลา ...”

(Guang. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านผม เวลากินข้าวก็จะกินด้วยกัน ตอนแรก ๆ ที่มาถึงที่นี่ ไม่มีอะไรกิน ก็กินเท่าที่เอามา อาหารแห้งมีพริกและถั่ว เป็นต้น และอาหารตามสภาพแวดล้อม กินเท่าที่รู้จัก กินแบบง่าย ๆ ต่อมาได้ปลูกข้าว ใช้ข้าวทำเป็นก๋วยเตี๋ยว “หมี่เซี่ยะ (米线) mi xian ใช้ข้าวทำออกมาเป็นก๋วยเตี๋ยวจินยูนนาน” “เอี้ยซือ (饵丝) er si หรือเรียกว่า บาบาสือ (粑粑丝) ba ba si ใช้ข้าวทำออกมาเป็นเส้นใหญ่ก๋วยเตี๋ยวจินยูนนาน” นี้ต้องไปซื้อที่ในตลาด และมีอาหาร “ซวนถังซ่าย (酸汤菜) suan tang cai ซุปผักรสเปรี้ยว” “ซวนเยินซ่ายเซาเซอ (酸腌菜炒肉) suanyan cai chao rou ผักกาดดองผัดเนื้อ” “เนี่ยวคาฟู (牛杂) niu ka fu ต้มเนื้อวัวให้นิ่ม ใส่ผักและพริกต่าง ๆ” บ้านผมชอบกินอาหารจินยูนนานทุกอย่าง เท่าที่เธอไปสัมภาษณ์มา และบ้านผมชอบทำอาหารทอด และเผา เช่น ทอดปลา หมูทอด ปลาเผา ไก่เผา เป็นต้น...”

(กอง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 6 ก๋วยเตี๋ยว “หมี่เซี่ยะ (米线) mi xian ก๋วยเตี๋ยวจินยูนนาน”

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 7 ก๋วยเตี๋ยว “เอี้ยซือ (饵丝) er si หรือเรียกว่า บาบาสือ (粿粿丝) ba ba si ก๋วยเตี๋ยว
จินยูนนาน”

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 8 “ล่าซ่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุนเชียง และหมูแดดเดียว”

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 9 “หอมเซาอีวี่ (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวาน”

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีน ยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย โดยปกติจะทำอาหารกินเองที่บ้าน คนในครอบครัวกินข้าวด้วยกัน อาหารมีหลากหลายอย่าง อาหารประจำวันส่วนใหญ่จะมีกับข้าว 2-4 อย่าง อาหารที่สำคัญมีชื่อเรียกเป็นภาษาจีน และใช้วัตถุดิบเป็นผัก ผลไม้ ไข่ หมู เนื้อ เช่น “เฮยจีเซ่าเซ่ามู่งกวย (黑鸡肉炒木瓜) hei ji rou chao mu gua ไข่ดำผัดมะละกอเปรี้ยวจีนยูนนาน” เป็นอาหารทำจากไข่ดำและผลไม้ “เยินซ่ายเซ่าเซ่อ (酸腌菜炒肉) suan yan cai chao rou ผักกาดดองผัดเนื้อ” เป็นอาหารทำจากเนื้อวัวหรือหมูกับผักกาดดอง “ล่าเซ่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุนเชียง และหมูแดดเดียว” เป็นอาหารทำจากหมู คล้ายกุนเชียง และหมูแดดเดียว เก็บได้นาน เป็นต้น วัตถุดิบที่นำมาทำอาหาร ซ้อบ้าง ปลุกเองบ้าง และอาหารมี 6 รสชาติ คือ จืด เค็ม เปรี้ยว เผ็ด มัน และหวาน นอกจากนี้ ยังมีอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวตามภาษาจีนเรียก “หมี่เซี่ยะ (米线) mi xian ใช้ข้าวทำออกมาเป็นก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน” “เอี้ยซือ (饵丝) er si หรือเรียกว่า บาบาสือ (粑粑丝) ba ba si ใช้ข้าวทำออกมาเป็นเส้นใหญ่ก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน” ทำจากข้าว อาหารประเภทเหามี เช่น ปลาเผา ไข่เผา ประเภททอดมีปลาทอด หมูทอด และและสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการกินอาหารในแต่ละมื้อก็คือ น้ำซุ๊ป

2) วิธีปรุงอาหาร

วิธีการปรุงอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยจะใช้วัตถุดิบ เครื่องปรุงอาหารที่มีอยู่หรือซื้อบางส่วนวิธีการปรุงอาหารนั้นมีหลากหลายวิธี แต่ละวิธีก็สร้างสีสัน ลักษณะ และรสชาติให้แก่อาหารที่แตกต่างกัน ดังข้อมูลการให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้วิธีการปรุงอาหาร คือ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น นึ่ง เผา ยำ วัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหาร ชาวบ้านจะปลูกเองบ้าง ซื้อบ้าง อาหารที่ชอบกิน เช่น “ชวนเย็นช่าย (酸腌菜) suan yan cai ผักกาดดอง” ชาวบ้านเราปลูก “ชิงช่าย (青菜) qing cai ผักกาดเขียวป्ली” ก่อน แล้วล้างให้สะอาดแล้วทิ้งไว้ให้น้ำแห้ง หั่น “ชิงช่าย (青菜) qing cai ผักกาดเขียวป्ली” ขนาดใหญ่หรือเล็กอยู่ที่เราชอบ แล้วใส่เกลือ ผงพริกแห้ง และเหล้าตามความเหมาะสม ผสมให้เข้ากัน เสร็จแล้วนำไปใส่ถึงทิ้งไว้ประมาณ 18-25 วัน ก็จะกินได้ ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเราจะทำกันในฤดูหนาว เพราะ “ชวนเย็นช่าย (酸腌菜) suan yan cai ผักกาดดอง” ที่ทำในช่วงนั้นจะอร่อยมาก กินเปล่า ๆ ก็ได้ ปรุงร่วมกับอาหารอื่น ๆ เช่น ไก่ หมู หรือเนื้อต่าง ๆ ก็ได้ อาหารที่พูดถึงนี้จากจีนยูนนานตั้งแต่สมัยก่อนแล้ว ...”

(Mai Li. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านฉันทำอาหารมีรสชาติทั้งจัด เค็ม เปรี้ยว เผ็ด และมัน อยู่ที่ เราจะทำอาหารอะไร ถ้าเป็นอาหารแห้งอย่างเช่น “ล่าเช่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุนเชียง และหมูแดดเดียว” “เนี้ยวกาปา (牛干巴) niu gan ba เนื้อวัวแดดเดียว” รสชาติออกเค็ม หวานและวิธีการปรุงอาหารใช้ทอด และเช่น “เช่าตูเต้า (炒土豆) chao tu dou ผัดมันฝรั่ง” ก็จะใช้น้ำมันผัดให้สุกแล้ว ใส่ต้นหอม และพริกเขียวเข้าไปรสชาติจะหอมเผ็ด ถ้าไม่ใส่พริกสด จะใส่พริกแห้งก็ได้ บางคนชอบใส่ชวนเย็นช่ายเข้าไปด้วยรสชาติจะออกเป็นอีกแบบหนึ่ง คือเปรี้ยวหอม “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวานแต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน” ใส่น้ำมันขิงในกระทะทอดปลา ก่อน และต่อมาก็ใส่กระเทียม น้ำตาล เกลือ น้ำส้มสายชู เปรี้ยว พริกสด และผักชีลงไป คนที่ไม่กินผักชี ก็ไม่ต้องใส่ผักชี ใส ต้นหอมแทนก็ได้ วิธีการทำอาหารของบ้านเราเหมือนกรรมวิธี ทำอาหารในประเทศจีนทั่วไป... ปกติกินข้าวเราจะชอบตีม่น้ำเปล่า น้ำสมุนไพร ชา หรือเหล้า”

(Mai Xiao. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“วิธีการปรุงอาหารจีนยูนนาน คือ ผัด ต้ม ทอด ตุ่น นึ่ง เผา ยำ เช่น อาหารประเภทแกงจะมีลักษณะและรสชาติแตกต่างกันไปตามวิธี

และการปรุง อาทิ แกงจืดเป็นแกงชนิดหนึ่งที่ไม่เผ็ด แกงต้ม “ปลาช่อน
ทั้งซ่าย (酸汤菜鱼) suan tang cai ซุปผักปลารสเปรี้ยว” เป็นแกงชนิด
หนึ่งที่มีรสเปรี้ยว หรือเปรี้ยวเผ็ดใช้ผักและปลาเป็นส่วนประกอบ แกง
บางอย่างจะใช้ผักกับเนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อไก่เป็นส่วนประกอบ รสชาติก็
มีทั้งจืด เปรี้ยว และเผ็ด

อาหารประเภทผัดเป็นอาหารที่ปรุงโดยการพลิกในกระทะที่มี
น้ำมันและน้ำเล็กน้อยจนสุก อาจแยกได้เป็น 2 อย่าง คือ ผัดจืดและ
ผัดเผ็ด โดยผัดจืดจะใช้ผักและเนื้อทุกชนิดปรุงรสด้วยเกลือหรือซีอิ้ว
น้ำส้มสายชูเปรี้ยว ส่วนผัดเผ็ดจะใช้เนื้อทุกชนิดผัดกับพริกสดหรือ
พริกแห้ง เป็นต้น

อาหารประเภทยำจะมีรสชาติเปรี้ยว ยำที่ทำได้ง่าย ๆ และเป็น
อาหารที่ทำกินกันบ่อย ๆ คือ ยำแตงกวา ใส่แต่เกลือ น้ำส้มสายชู
เปรี้ยวหรือมะนาว พริกสดหรือพริกแห้ง และผักชีก็กินได้แล้ว
 เป็นต้น ...”

(Lan jie. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลของคำให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารจีนยูนนานของชาวไทยเชื้อ
สายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยพบวิธีการปรุงอาหาร 7 วิธี คือ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น นึ่ง เผา และยำ
วัตถุดิบสำหรับทำอาหาร ชาวบ้านปลูกเองบ้าง ซื้อบ้าง อย่างเช่น “ชวนเย็นซ่าย (酸腌菜) suan yan
cai ผักกาดดอง” ชาวจีนยูนนานจะปลูกผักกาดและทำเอง ปรุงกับอาหารอย่างอื่น เช่น ปรุงกับไก่ หมู
เนื้อ และ อาหารทอดผัด “หอมเซาอิ้ว (红烧肉) hong shao rou คล้ายกับอาหารแกงฮังเลรสชา
หวานแต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน ” ใช้วิธีการปรุงอาหารด้วยการทอด น้ำมัน ชิง ต่อมาใส่
กระเทียม น้ำตาล เกลือ น้ำส้มสายชูเปรี้ยว พริกสดแดง และผักชี อาหารต้มทำเป็นแกงส่วนมากมี 2
ประเภท คือ แกงจืดเป็นแกงชนิดหนึ่งที่ไม่เผ็ด และแกงเปรี้ยวหรือเปรี้ยวเผ็ด เช่น แกงต้ม “ปลาช่อน
ทั้งซ่าย (酸汤菜鱼) suan tang cai ซุปผักปลารสเปรี้ยว” เป็นอาหารที่มีรสเปรี้ยว หรือเปรี้ยวเผ็ด ใช้
ผักและปลาเป็นส่วนประกอบ และยังมีอาหารประเภทผัด ทั้งผัดจืดและผัดเผ็ด นอกจากนี้ ยังพบ
วิธีการปรุงอาหารประเภทยำที่มีรสชาติเปรี้ยว อาหารจีนยูนนานมีเครื่องปรุงหลายชนิด ส่วนใหญ่ที่
พบ คือ เกลือ น้ำส้มสายชูเปรี้ยวหรือมะนาว พริกสดหรือพริกแห้ง และผักชี เวลารับประทานข้าว
นิยมดื่มเหล้า น้ำเปล่า น้ำสมุนไพร และชาด้วย

สรุปได้ว่า อาหารประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีหลายอย่าง
คนในหมู่บ้านอรุโณทัยส่วนใหญ่จะทำกับข้าวกินเองที่บ้าน สมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหาร
ด้วยกัน อาหารที่รับประทานในแต่ละวันส่วนใหญ่มี 2-4 อย่าง และเวลารับประทานอาหารจะมี

น้ำซุปร่วมด้วย วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร ได้แก่ ผัก ไข่ หมู เนื้อ อาหารที่สำคัญ เช่น “เฮยจีเซ่า เซ่ามู่ก๋วย (黑鸡肉炒木瓜) hei ji rou chao mu gua ไข่ดำผัดมะละกอเปรี้ยวจีนยูนนาน ” “เยิ่นซ่ายเซ่าเซ่อ (腌菜烧肉) yan cai chao rou ผักกาดดองผัดเนื้อ” “ล่าเซ่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุ้งเชียง และหมูแดดเดียว” อาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวมี “หมี่เซี่ยะ (米线) mi xian ใช้ข้าวทำออกมาเป็นก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน” “เอี้ยซือ (饵丝) er si หรือเรียกว่า บาบาสือ (粑粑丝) ba ba si ใช้ข้าวทำออกมาเป็นเส้นใหญ่ก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน” เป็นต้น และรสชาติของอาหารมี 6 ประเภท คือ จืด เค็ม เปรี้ยว เผ็ด มัน และหวาน ส่วนวิธีการปรุงอาหารมี 7 วิธี คือ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น นึ่ง เผา และยำ วัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหารส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกเอง บางส่วนซื้อจากตลาด เช่น “ซวนเยิ่นซ่าย (酸腌菜) suan yan cai ผักกาดดอง” ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานปลูกผักกาดและทำเอง เครื่องปรุงอาหารส่วนใหญ่ที่พบ คือ เกลือ น้ำส้มสายชูเปรี้ยวหรือมะนาว พริกสดหรือพริกแห้ง และผักชี อาหารก็มีหลายประเภท ได้แก่ อาหารจืดมีทั้งต้มจืดและซุ้จืด อาหารผัดมีทั้งผัดจืดและผัดเผ็ด อาหารประเภทยำที่มีรสเปรี้ยว เช่น ยำแตงกวา อาหารประเภททอดส่วนมากเป็นเนื้อสัตว์ เช่น ปลาทอด หมูทอด และอาหารประเภทเผา เช่น ปลาเผา และไก่เผา เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงรักษาวินัยวัฒนธรรมอาหารทั้งในด้านกรรมวิธีการทำอาหาร และกินอาหารตามรูปแบบของบรรพบุรุษของตนไว้ แม้ว่า พวกเขาจะย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในที่แห่งใหม่ และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ปัจจุบันก็ตาม

2. อาหารในเทศกาลสำคัญ

อาหารในเทศกาล หมายถึง อาหารที่ทำในวันสำคัญพิเศษที่แตกต่างจากวันปกติ ตามประเพณีของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม อาหารในเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีหลายอย่าง แต่อาหารหลัก ๆ มีดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ถึงเทศกาล อาหารจะมีหลากหลาย ส่วนมากจะทำเต็มโต๊ะ ไม่น้อยกว่า 5 อย่าง ส่วนมากจะทำ 6-12 อย่าง จะมีอาหารปลาสมุนไพร ไก่ต้มโหระพาผัดไข่ดำ ยำไข่เค็มหรือไข่ ปาปาวเจา เนื้อแดดเดียว ผัดพริกหยวก “ล่าเซ่า (腊肉) la rou เนื้อแห้ง ลักษณะคล้ายกุ้งเชียง และหมูแดดเดียว” “เซ่าเฮยจีเซ่า (炒黑鸡肉) chao hei ji rou ผัดไข่ดำ” “ตุ้ยจู้ต้าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui ตุ่นตุ้นขาหมู” “ผิ่ตัน (皮蛋) pi dan ไข่เยี่ยวม้า” “เลียงป่านจู้อิตตอย (凉拌猪耳朵) liang ban zhu er duo ยำหูหมู” “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวานแต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน” เป็นต้น วัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้ทำอาหารจะเป็น เนื้อ หมู ปลา เพราะเชื่อว่า จะ

ทำให้เกิดลิริมงคลแก่บ้านเรือน”

(Ge Gong. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“...ในเทศกาล เช่น เทศกาลกินเจ เราก็จะกินเจ ถ้าเป็นตรุษจีน เราก็จะทำกับข้าว อาหารจะมีมากกว่าปกติ 8-10 อย่าง และจะต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ เหล้า ไวน์ เบียร์ และโซดา

วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารมีชื่อมาบ้าง ในบ้านก็มีปลูกไว้ส่วนหนึ่ง เช่น “เซี่ยวเซียนแซ่ (小青菜) xiao qin cai คล้ายผักกวางตุ้ง” ถั้ว พริก แต่ในเทศกาล คนในบ้านจะมากันมาก วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารส่วนใหญ่จึงต้องไปซื้อที่ในตลาด

ในเทศกาลที่บ้านของผมชอบทำ “ชวนเย็นช่ายเซาเซ่อ (酸腌菜炒肉) suanyan cai chao rou ผักกาดดองผัดเนื้อ” วิธีทำ อาหารประเภทนี้ก็คือ ใช้น้ำสลัดที่ตัวเองชอบ ผัดเนื้อก่อนแล้วใส่ชวนเย็นช่าย และพริกต่าง ๆ เข้าไป “เนี่ยวคาฟู (牛蒡菜) niu ka fu เนื้อวัว” ต้มเนื้อวัวให้นุ่ม และใส่เซียงแซ่ และพริกต่าง ๆ “ชวนทังช่าย”ชวนทังช่าย (酸汤菜) suan tang cai ซุปผักสลัดเปรี้ยว” ใช้ผักหลากหลายชนิด ต้มให้นุ่มแล้วใส่เครื่องปรุง ส่วนมากที่พบ คือ เกลือ น้ำส้มสายชูเปรี้ยวหรือมะนาว ผักชี และต้นหอม”

(Ming Yang. 23 พฤษภาคม : สัมภาษณ์)

“...ในเทศกาล บ้านของฉันทันบางครั้งจะกิน “หกกอ (火锅) huo guo คล้ายจิ้มจุ่มไทย” วิธีทำ คือ ต้มซุปรดุกก่อนแล้วจึงมาต้มผัก ผักมีหลากหลายชนิด อยู่ที่ว่าเราชอบกินผักอะไร เช่น แครอท เห็ด ฟักทอง มันฝรั่ง ข้าวโพด และทำเกี้ยวตามวัฒนธรรมจีนกินด้วย ...คนทั้งหมดในครอบครัวจะกินอาหารร่วมกัน และจะต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ เหล้า ไวน์ เบียร์ โซดา ...”

(Xinghao Li. 16 ตุลาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 10 อาหารในเทศกาลสำคัญ

ที่มา: Lan Jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า อาหารหลักในเทศกาลสำคัญตามวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยปัจจุบัน คือ ไก่ หมู เนื้อ ปลา วัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหาร บางส่วนชาวบ้านเลี้ยงหรือปลูกเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วจะซื้อจากตลาด เนื่องจากมีญาติพี่น้องมาถิ่นเป็นจำนวนมาก และอาหารที่รับประทานในวันพิเศษนั้นจะมีหลายอย่าง ส่วนใหญ่ที่พบมี 6-12 อย่าง เช่น “เซาเฮยจีเซา (炒黑鸡肉) chao hei ji rou” คือ ผัดไก่ดำ “ตุ๋นจู้ต้าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui ขาหมู” คือ ต้มตุ๋นขาหมู “ผิ่ตัน (皮蛋)” คือ ไข่เยี่ยวม้า “เลียงป่านจู้อิตตอย (凉拌猪耳朵) liang ban zhu er duo” คือ ยำหูหมู “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวานแต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน” คือ ปลาเปรี้ยวหวาน อาหารอีกชนิดหนึ่งที่นิยมกินกันมาก คือ “หกกก (火锅) huo guo คล้ายจิ้มจุ่มไทย” มีผักหลายอย่างที่ชอบใส่ลงไปต้ม และเกี่ยวโดยมีความเชื่อว่า ถ้าได้กินเกี่ยวจะทำให้อาหารอุดมสมบูรณ์ และในเทศกาลกินเจชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยก็จะกินเจด้วย แสดงให้เห็นถึงความผสมผสานอย่างลงตัวของวัฒนธรรมจีนยูนนานดั้งเดิมและวัฒนธรรมของชาวไทยสมัยใหม่ และที่สำคัญ คือ การรักษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารในเทศกาลที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชาวจีนยูนนานไว้ และยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เป็นความสัมพันธ์ของเครือญาติที่จะมาร่วมตัวกันกินอาหารและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้านช่วงเทศกาลสำคัญของชาวจีน ซึ่งแสดงถึงความรักและความผูกพันกันของเครือญาติอันเป็นวิถีชีวิตของชาวจีนยูนนานที่ยังคงรักษาไว้

3. อาหารสำคัญในงานพิเศษ

1) อาหารสำคัญในงานแต่งงาน

อาหารสำคัญในงานแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นมีหลายอย่าง ตามสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวที่จัดงาน เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์

ดังต่อไปนี้

“อาหารที่นิยมรับประทานกันในงานแต่งงานจะมี 8-10 อย่าง แต่บางครอบครัวก็จะมีเพียง 6 อย่าง อาหารส่วนใหญ่ประกอบด้วยน้ำซุปรวม ผัก ไก่ หมู เนื้อ เช่น “เซาเฮยจีเซ่า (炒黑鸡) chao hei ji rou ผัดไก่ดำ” “ตุ๋นจู้ต้าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui ตุ่นตุ๋นขาหมู” “พิภวาน (拼盘) pin pan ในอาหารชนิดนี้จะมี “ผีด่าน (皮蛋) pi dan ไข่เยี่ยวม้า” “จ่าจู้บพี (炸猪皮) zha zhu pi แคบหมู” “เยาโกะ (腰果) yao guo เม็ดมะม่วง ” หรือ ”หวยเซ็ง (花生) hua sheng ถั่วลิสง” ที่ใส่จานเดียวกัน” และมี “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวานแต่รสชาติออกเป็นจืดจืดนาน” รสชาติออกเปรี้ยวหวานปลาทอด (煎鱼) jian yu” หรือ “ปลาสมุนไพร (草药鱼) cao yao yu รสชาติออกมันเปรี้ยวเผ็ด” อาหารอย่างอื่นก็เป็นยำเปรี้ยว ผัดผัก แต่ละบ้านจะไม่เหมือนกัน บางบ้านทำยา “ปาเป่าฟั้น (八宝饭) ba bao fan ใช้ข้าวเหนียว ถั่วแดง พุทรา องุ่น และน้ำตาล 8 อย่าง ” วิธีการปรุงอาหารส่วนใหญ่ คือ การต้ม ผัด ทอด ตุ่น และยำ ส่วนวัตถุดิบสำหรับใช้ทำอาหารจะซื้อที่ตลาดค่ะ”

(Lan jie. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 11 อาหารสำคัญในงานแต่งงาน

ที่มา: Lan Jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอาหารสำคัญในงานแต่งงาน ซึ่งเป็นวันพิเศษวันหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัย ส่วนมากมีอาหาร 6-10 อย่าง ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของงานแต่ละบ้าน ส่วนใหญ่อาหารที่รับประทานกันในงานแต่งงานจะมี “เซ้าเฮยจีเซ้า (炒黑鸡肉) chao hei ji rou” คือ ผัดไก่ดำ “ตุ้ยจู้ต้าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui” คือ ต้มตุ๋นขาหมู “พิพาน (拼盘) pin pan” คือ ผีต๋าน (皮蛋) pi dan “จ่าจู้บผี (炸猪皮) zha zhu pi” “เยาโกะ (腰果) yao guo” หรือ “หวยเซ็ง (花生) hua sheng” ที่ใส่จานเดียวกัน คือ ไข่เยี่ยวม้า แคนหมู เม็ดมะม่วงหรือถั่วลิสง และ “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu ปลาเปรี้ยวหวาน” หรือ “ปลาทอด (煎鱼) jian yu หรือ จะกิน ปลาสมุนไพร (草药鱼) cao yao yu รสชาติออกมันเปรี้ยวเผ็ด” “ปาเป่าฟั่น (八宝饭) ba bao fan ใช้ข้าวเหนียว ถั่วแดง พุทรา ฝรั่ง น้ำตาล 8 อย่าง” และยังมีอาหารประเภทย่ำรสชาติเปรี้ยว ผัดผัก ปาเป่าฟั่น วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหาร ส่วนใหญ่ต้องซื้อจากตลาด ส่วนวิธีการปรุงอาหารจะพบ 5 วิธี คือ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น และยำ ซึ่งยังคงเป็นไปตามรูปแบบของอาหารในงานพิเศษดั้งเดิมของบรรพบุรุษของตนอันเป็นการรักษาอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมอาหารในงานพิเศษนี้ไว้ด้วย

2) อาหารในงานศพ

อาหารในงานศพของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นมีหลายอย่าง ศึกษาได้จากคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“อาหารที่นิยมรับประทานกันในงานศพจะมีประมาณ 6-8 อย่าง ประกอบด้วย น้ำซุ๊ป มีน้ำซุ๊ป มีผักผัด ไก่ หมู เนื้อ เช่น “เซ้าเฮยจีเซ้า (炒黑鸡肉) chao hei ji rou ผัดไก่ดำ” “จู้เซ้าเซ้าเต้าหยา (猪肉炒豆芽) zhu rou chao dou ya คือ หมูผัดถั่วงอก” “ตุ้ยจู้ต้าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui ต้มตุ๋นขาหมู” ออเดริฟมี “ผีต๋าน (皮蛋) pi dan ไข่เยี่ยวม้า” “จ่าจู้บผี (炸猪皮) zha zhu pi แคนหมู” “เยาโกะ (腰果) yao guo เม็ดมะม่วง” หรือ หวยเซ็ง (花生) hua sheng ถั่วลิสง” “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu คล้ายกับปลาเปรี้ยวหวานแต่รสชาติออกเป็นจีนยูนนาน” หรือปลาทอด (煎鱼) jian yu” อาหารอย่างอื่นก็เป็นยำเปรี้ยว ผัดผัก อาหารส่วนใหญ่ปรุงด้วยวิธีการต้ม ผัด ทอด ตุ่น และยำ ส่วนวัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้ปรุงอาหารจะซื้อจากตลาด และในงานศพจะไม่กินอาหาร “ปาเป่าฟั่น (八宝饭) ba bao fan คือ ข้าวเหนียว ถั่วแดง พุทรา ฝรั่ง น้ำตาล 8 อย่างที่ทำออกมา”

(ผ.น. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า อาหารที่นิยมรับประทานกันในงานศพของชาวบ้านอรุโณทัยมี 6-10 อย่าง ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าภาพแต่ละบ้าน แต่อาหารที่นิยมรับประทานกันในงานงานศพส่วนใหญ่ คือ “เซาเฮยจีเซา (炒黑鸡肉) chao hei ji rou” คือ ผัดไก่ดำ “ตุ้ยจู้ต๋าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui” คือ ต้มตุ๋นขาหมู และออเดิร์ฟ ประกอบด้วย “ผีด่าน (皮蛋) pi dan ไข่เยี่ยวม้า” “จ่าจู้บผี (炸猪皮) zha zhu pi แคบหมู” “เยาโกะ (腰果) yao guo เม็ดมะม่วง” หรือ หวยเซ็ง (花生) hua sheng ถั่วลิสง” “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu ปลาเปรี้ยวหวาน หรือ ปลาทอด (煎鱼) jian yu” ยำเปรี้ยว ผัดผัก วัตถุดิบที่นำมาทำอาหารส่วนใหญ่จะซื้อจากตลาด ส่วนวิธีการปรุงอาหารพบ 5 วิธี คือ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น และยำ แต่มีธรรมเนียมปฏิบัติ คือ ในงานศพจะไม่กินอาหาร “ปาเป่าฟั่น (八宝饭) ba bao fan คือ ข้าวเหนียว ถั่วแดง พุทรา องุ่น น้ำตาล 8 อย่างที่ทำออกมา”

สรุปได้ว่า อาหารสำคัญในงานพิเศษ คือ งานแต่งงานกับงานศพของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นมีอาหาร 6-10 อย่างเหมือนกัน อาหารที่สำคัญประกอบด้วย ผัก ไก่ หมู ยำ เช่น “เซาเฮยจีเซา (炒黑鸡肉) chao hei ji rou คือ ผัดไก่ดำ” “ตุ้ยจู้ต๋าทวย (炖猪大腿) dun zhu da tui” คือ ต้มตุ๋นขาหมู” พิฆาน (拼盘) pin pan หรือ เรียกว่าออเดิร์ฟ ในมี “ผีด่าน (皮蛋) pi dan ไข่เยี่ยวม้า” “จ่าจู้บผี (炸猪皮) zha zhu pi แคบหมู” “เยาโกะ (腰果) yao guo เม็ดมะม่วง” หรือ หวยเซ็ง (花生) hua sheng ถั่วลิสง” “หอมเซาอีวี (红烧鱼) hong shao yu ปลาเปรี้ยวออกหวาน หรือ ปลาทอด (煎鱼) jian yu” และยำเปรี้ยว ผัดผัก วิธีการปรุงอาหารก็มี 5 วิธีเหมือนกัน คือ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น และยำ ต่างกันตรงที่ในงานศพจะไม่กินปาเป่าฟั่น เพราะอาหารประเภทนี้เป็นอาหารหวานที่สะท้อนถึงความเชื่อว่าเป็นสิริมงคล นิยมกินกันในงานมงคล เช่น งานแต่งงาน แต่งงานศพเป็นงานที่ต้องแสดงความโศกเศร้าเสียใจ ไว้อาลัยต่อคนที่เสียชีวิตไป จึงไม่นิยมกินอาหารประเภทนี้ สะท้อนถึงการสืบทอดวัฒนธรรมเรื่องอาหารในงานพิเศษ คือ งานแต่งงาน และงานศพที่ยังคงรักษารูปแบบและประเภทของอาหาร รวมถึงความเชื่อที่แฝงไว้ในอาหารตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษของตนไว้

3.1.3 การแต่งกาย

การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น ศึกษาได้จากคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ตอนแรกที่มาถึงนี้ เสื้อผ้าก็ไม่มี ผู้ชายใส่ชุดทหาร ผู้หญิงก็เอาแต่ชุดท้องถิ่นจีนยูนนานมา ก็จะมีสีหลากหลาย มีสีแดง ดำเป็นหลัก และมีเสื้อที่ใกล้เคียงกับก็เท่า แต่ส่วนล่างเป็นกางเกง พวกเราไม่รู้จะเรียกยังงี้ดี ก็เลยเรียกว่า “เม้นกั๋วฟู่ 民国服 min guo fu ชุดจีนยูนนาน”

(จี๊จง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ตอนแรก ๆ ที่มาถึงนี้ เสื้อผ้าก็เอามาไม่เยอะ ผู้ชายก็ใส่ชุดทหาร
 ในจีน... ผู้หญิงก็เอาแต่ชุดท้องถิ่นใกล้กับชุดไทย แต่ก็ต่างกันอยู่ เสื้อก็
 จะมีสีหลากหลาย มีสีเหลือง สีแดงเป็นหลัก และมีเสื้อที่ใกล้เคียงกับที่
 เพ้าของจีนโบราณ เรียกว่า “ด้ามาฝ้อ(大妈服) da ma fu ชุดจีนยูนนาน”
 (ฮ้วยยู่ เจียง. 26 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 12 ชุดแต่งกายของผู้หญิง “เหม็นก้อฟู 民国服 min guo fu หรือเรียกว่า “ด้า มาฝ้อ (大妈服)
 da ma fu ชุดจีนยูนนาน”

ที่มา: Ge Gong. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชุดแต่งกายของชาวไทยเชื้อสาย
 จีนยูนนานของผู้ชายเดิมที่เป็นชุดทหาร และผู้หญิงแต่งกายตามแบบท้องถิ่นจีนยูนนาน เสื้อผ้ามีสีต่าง ๆ
 ใช้สีเหลือง สีแดงเป็นหลัก เป็นชุดใกล้เคียงกับที่เพ้า เรียกว่า “เหม็นก้อฟู” และ “ด้ามาฝ้อ” ส่วนบน
 เป็นที่เพ้า และ ส่วนล่างเป็นกางเกง

“ตอนนี้มีเสื้อมากกว่าเมื่อก่อน ปกติใส่เสื้อทั่วไปตามสมัย แต่เวลามี
 กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะไปใส่ชุดจีนยูนนาน ผู้ชายจะนิยมใส่เสื้อน้ำเงิน ส่วน
 ผู้หญิงก็จะใส่เสื้อผ้าสีด้าหรือสีน้ำเงิน สีแดงเข้มเช่นเดียวกัน ชุดแต่งกาย
 ของผู้หญิงมีลักษณะคล้ายผ้าถุงของภาคเหนือ มีการประดิษฐ์ลวดลาย
 สวยงามดู เรียบง่าย สวมเสื้อตัดเฉียงขวา ลำตัวสั้น สวมกระโปรงยาว”

(เซะหญิง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 13 การแต่งกายของผู้หญิงในงานกิจกรรม

ที่มา: Lan jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

จากตัวอย่างข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังคงอัตลักษณ์ของการแต่งกายแบบเดิมในเวลามีงานสำคัญตามวิถีชีวิต กล่าวคือจะใส่ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน และสีแดง ซึ่งเป็นสีเครื่องแต่งกายของชาวยูนนานไปร่วมงาน

“ตอนแรก ๆ มาถึงที่นี่ เลื้อยผ้าก็เอามาไม่มาก ผู้ชายใส่ชุดทหารในจีน ... ผู้หญิงก็เอาแต่ชุดท้องถิ่นใกล้เคียงกับชุดไทย แต่ก็ต่างกันอยู่ จะมีสีหลากหลาย มีสีเหลือง สีแดงเป็นหลัก และมีเลื้อยที่ใกล้เคียงกับที่ฟ้าของจีนโบราณ เรียกว่า “ด้ามาฝื่อ” แต่ทุกวันนี้เราใส่เลื้อยผ้าทั่วไปตามยุคสมัย แต่เวลามีเทศกาลกาลหรือกิจกรรมต่าง ๆ เราก็มักใส่ชุดท้องถิ่นชุดจีนโบราณไปร่วมงาน”

(Ming Yang. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ฉันทอนนี้ อายุ 52 ปีแล้ว เป็นลูกหลานของอดีตทหารจีน คณะชาติ ทุกวันนี้เราใส่เลื้อยผ้าทั่วไปตามสมัยใหม่ แต่เวลามีเทศกาลหรือกิจกรรมต่าง ๆ เราก็มักใส่ชุดท้องถิ่น ชุดจีนโบราณ ชุดเดรสนางฟ้า ชุดฮันฟูสไตลิ่งจีน มีหลากหลาย เช่น มีชุดของเผ่าลีซอ อาฮา แซมตี้จู่ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน เวลาแต่งงานก็จะใส่ชุดที่ฟ้าสีแดง... วัสดุส่วนใหญ่ที่ใช้ทำเลื้อยผ้ามาจากประเทศจีน

การแต่งกายของผู้ชาย ปกติก็ใส่เสื้อผ้าทั่วไป แต่เวลามีงานแต่งงาน ก็จะใส่ชุดเงินโบราณ สีนํ้าเงิน ถ้ามีคนแต่งงานก็จะใส่ชุดเผ่าไปเดินรำ เฉลิมฉลองกัน

ถ้าเป็นงานศพก็จะใส่ชุด “เซียวฝู่ (孝服) xiao fu ชุดงานศพ” สีขาว ข้างในเป็นเสื้อยืด ห้ามใส่เสื้อสีแดง...”

(Lan jie. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“เวลามีงานฉันก็ใส่ชุดเผ่าแม่ัว ใส่ตุ้มหูทั้งสองข้าง สวมกระโปรงจีบ รอบ ซึ่งบางครั้งยาวถึงส้นเท้า บ้างสั้นถึงโคนต้นขา เครื่องประดับศีรษะ ของฉันมีรูปแบบทรงกลม สวมไว้กลางศีรษะแล้วประดับประดาด้วย เครื่องประดับเงิน”

(Mai Li. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 14 ภาพชุดแต่งกายชุดของเผ่าลีซอ อาซา

ที่มา: Ge Gong. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 15 ภาพชุดแต่งกายชุดฮันฟูสไต้ลจิ้น

ที่มา: Lan Jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 16 ภาพชุดแต่งกายชุด “เซียวฝู่ (孝服) xiao fu ชุดงานศพ”

ที่มา: Lan Jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ภาพที่ 17 ภาพชุดแต่งกายชุดกี่เพ้า

ที่มา: Lan Jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชุดการแต่งกายดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานเป็นชุดทหารและชุดท้องถิ่นยูนนาน ส่วนผู้หญิงจะแต่งกายด้วยกระโปรงยาวมีลวดลายอยู่ด้านบน ใกล้เคียงกับกี่เพ้า และรับการแต่งกายแบบชุดไทยภาคเหนือและต่างประเทศ โดยเฉพาะการแต่งกายในวันพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ จะใส่ชุดท้องถิ่นเป็นชุดจีนโบราณและชุดเผ่า ลีซอ อาซา ในงานศพจะใส่ชุด “เซียวผู้” สีขาว และในงานแต่งงานหรือเทศกาลงานต่าง ๆ จะใส่ชุดกี่เพ้าสีแดง สีที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของการแต่งกายแบบชาวจีนยูนนาน

3.1.4 การประกอบอาชีพ

คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะประกอบอาชีพตามบรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานเพื่อค่าตอบแทนหรือรายได้ที่จะไปใช้จ่ายและเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว ดังต่อไปนี้

1. อาชีพการเกษตร

การทำกรเกษตรของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยแต่เดิมที่นั้นปลูกข้าวและข้าวโพดเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันพบว่า อาชีพของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานนั้นมีความหลากหลายมากขึ้นดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

1) อาชีพการเกษตรเลี้ยงชีวิต แลกเปลี่ยนซื้อขาย

อาชีพการเกษตรเลี้ยงชีวิต แลกเปลี่ยนซื้อขายของชาวไทยเชื้อสายจีน

ยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ตอนที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านอรุโณทัย...บ้านผมมีที่ดินเป็นบริเวณกว้าง บ้านเราก็เลยใช้ที่ดินเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงไว้กินเองบ้าง ขายบ้าง ในบ้านยังมีพื้นที่สำหรับปลูกข้าว ข้าวโพด มะม่วงได้ทุกวัน เมื่อมีผลสุกก็เก็บไว้กินบ้าง ขายบ้าง ...”

(เพราะ. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านเราเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ปลูกข้าว ข้าวโพด ผลไม้ก็มี แต่ไม่มาบางส่วนหนึ่งขายไป อีกส่วนหนึ่งเก็บเอาไว้กินเอง ...”

(Bin lao. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 18 ชาวบ้านเลี้ยงไก่

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การทำการเกษตรของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนี้เป็นการเกษตรเพื่อยังชีพ ถ้าเหลือถึงจะนำไปขายเพื่อนำรายได้มาใช้ในการครอบครัว อาชีพหลัก คือ การปลูกข้าว และข้าวโพด นอกจากนี้ ยังมีการปลูกผลไม้ เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูไว้กินเอง และแลกเปลี่ยนซื้อขาย ซึ่งเป็นประกอบอาชีพตามบรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานดั้งเดิม สะท้อนถึงการรักษารากเหง้าในการประกอบอาชีพของบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไป

2) ธุรกิจการเกษตร

ธุรกิจการเกษตรของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย แต่เดิม

ที่นั่นจะปลูกข้าวและข้าวโพดเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันพบว่า มีการปลูกข้าวและผลไม้อื่น ๆ อีกหลายชนิดดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“อะไรผมก็เคยปลูกมาแล้ว การปลูกใช้วิธีแบบดั้งเดิม แต่สุดท้ายผลผลิตไม่ค่อยดี อย่างเช่น สตรอเบอร์รี่ ลำไย ลิ้นจี่ สุดท้ายก็ตายหมด เพราะในหมู่บ้าน พอถึงเดือน 3 ถึงเดือน 5 ขาดน้ำ ไม่มีน้ำเลย แต่ปลูกข้าวกับข้าวโพดได้ เพราะเวลาตรงกับฤดูฝนพอดี ซึ่งใช้เวลาสั้นก็เลยได้ผลดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในทุกวันนี้คนในชุมชนนิยมปลูกมะม่วงได้หวัน ต้นมะม่วงส่งมาจากจีนได้หวัน ซึ่งได้ผลดีและขายดีด้วย เหมาะกับภูมิอากาศและลักษณะของภูมิภาคประเทศไทย ...”

(ลี ขจรศักดิ์. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“...บ้านผมมีที่ดิน ปลูกผลไม้มาแล้วหลายอย่าง ตอนนี้อยู่ปลูกมะม่วงและส่งมะม่วงขาย...”

(ฝน. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านของฉันทันมีสวน ปลูกมะม่วง ถึงเวลาเดือนสิงหาคม มะม่วงก็จะสุกและขายได้ราคาขายดี นอกจากนี้ บ้านของเรายังปลูกข้าวโพดอีกด้วย”

(Mai Xiao. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 19 ปลูกมะม่วง

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นเห็นว่า การทำการเกษตรของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมทีที่เป็นการผลิตเพื่อการยังชีพก็กลายมาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น และผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งขายนอกชุมชน ได้แก่ ผลไม้ชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะมะม่วงได้หวั่นที่ขายได้ราคาดี โดยการนำกิ่งพันธุ์มะม่วงมาจากประเทศไต้หวัน เนื่องจากมีความเหมาะสมกับภูมิอากาศและภูมิประเทศของประเทศไทย แต่ถึงกระนั้น ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านก็ยังไม่ละทิ้งอาชีพการเกษตรหลักของบรรพบุรุษของตน คือ การปลูกข้าว ข้าวโพด ผลไม้ เลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพและแลกเปลี่ยนซื้อขาย ซึ่งยังคงลักษณะสำคัญของธุรกิจการเกษตรของชาวจีนยูนนานดั้งเดิมไว้

สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพทางการเกษตรของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นการทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีวิต แลกเปลี่ยนซื้อขาย และการทำเกษตรเพื่อการส่งออกที่ต้องให้สอดคล้องกับพื้นที่และภูมิอากาศ โดยอาชีพหลักของการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว ข้าวโพด การเลี้ยงไก่ หมู และการปลูกผลไม้ต่าง ๆ โดยเฉพาะมะม่วง ซึ่งเป็นสินค้าทางการเกษตรที่ส่งไปขายนอกชุมชน สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนจำนวนมาก

2. อาชีพค้าขายของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย

1) การค้าขายผลผลิตทางการเกษตร

การค้าขายของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีลักษณะแบบการค้าขายร่วมสมัย เนื่องจากมีสินค้าหลากหลายชนิด เหมือนตลาดทั่ว ๆ ไป ผลผลิตทางการเกษตรที่ซื้อขายกันในตลาด ได้แก่ ผักชนิดต่าง ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ของพ่อค้าขายผักที่ว่า

"ผมอยู่ที่นี้ขาย ซันเยียไช่ (suan yan cai) ร้าเช่า (la rou) ไล้อั่วจีนยูนนาน (xiang chang) ทุกบ้านจะทำอาหารกินเองทุกวัน จึงขายดี มาก อย่างผักกาดเขียว xiao qing cai นี้ บ้านผมปลูกเอง แล้วผมทำเป็นซันเยียไช่ (suan yan cai) ขายให้ชาวบ้านซื้อกลับไปผัดกับผักอื่น ๆ ก็ได้ หรือว่ากินแบบนี้เลยก็ได้ รสชาติอร่อยมาก"

(จิ้นจง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผักที่นำมาประกอบอาหารส่วนหนึ่งถูกผลิตและซื้อขายภายในหมู่บ้าน ผักมีทั้งปลูกเองภายในหมู่บ้านและนำมาจากต่างถิ่น เช่น ซันเยียไช่ ร้าเช่า โดยมีกระบวนการแปรรูปผักแบบชาวจีนยูนนานดั้งเดิม ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำอาหารของบรรพบุรุษของตนไว้

ผลผลิตทางการเกษตรที่ค้าขายกันอีกประเภทหนึ่ง คือ เนื้อสัตว์ ได้แก่ เนื้อหมูที่เลี้ยงและฆ่าแหละเองภายในหมู่บ้านเอง ดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านที่เลี้ยงหมูแล้วว่า

"ผมตอนนี้อายุ 71 ปีแล้ว แต่ก็ยังเลี้ยงหมูอยู่ เลี้ยงหมูไว้เพราะอยากกินหมูแบบธรรมชาติ ไม่มีเคมี ถ้ากินไม่หมดก็นำไปขายที่อื่นก็ได้ คนในหมู่บ้านส่วนมากจะขายหมูให้ผม ทุกวันนี้ผมเลี้ยงหมู และฆ่าหมูด้วย ฆ่าหมูวันละประมาณ 15-30 ตัว ถ้าในหมู่บ้านหมูไม่พอก็ไปซื้อมาจากข้างนอกหมู่บ้าน"

(Lin Huang. 24 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงเลี้ยงปศุสัตว์ภายในครัวเรือน ส่วนหนึ่งเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารของคนในครอบครัวและอีกส่วนหนึ่งแบ่งไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว

นอกจากนี้ ในหมู่บ้านยังมีการซื้อขายอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่พบมากที่สุด คือ เสื่อกันฝน รองเท้าบูท ซึ่งเป็นสินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศจีนและพม่า ดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของพ่อค้า แม่ค้าที่ว่า

"สินค้าในร้านนี้ส่วนใหญ่มาจากจีนและพม่า เราไม่ได้เดินทางไปซื้อสินค้าจากประเทศจีน แต่ใช้วิธีการสั่งซื้อ สินค้าที่เห็นขายดีทุกอย่าง สินค้าที่ขายดี เช่น เสื่อกันฝน รองเท้าบูท คนในหมู่บ้านชอบซื้อกันเวลาไปสวนผลไม้ เดินสบาย ๆ และราคาไม่แพงด้วย"

(Xiao Li. 24 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวพบว่า ชาวบ้านนำเข้าสินค้ามาจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจีนและพม่ามาขายในหมู่บ้าน เพื่อสร้างรายได้ครอบครัว และเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงสินค้าจำเป็นที่คนในหมู่บ้านมาซื้อ ซึ่งจะเป็นไปตามวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านภายใต้บริบทคนที่ประกอบเกษตรกรรมเป็นหลัก

สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพค้าขายของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น โดยทั่วไปมีลักษณะการประกอบอาชีพค้าขายเหมือนอย่างในปัจจุบัน หากแต่มีการผสมผสานปรับเปลี่ยนทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวจีนยูนนานดั้งเดิม ได้แก่ การเลี้ยงหมู ปลูกผัก การแปรรูปผักแล้วนำไปขาย และมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศตามความจำเป็นหรือความต้องการของคนในชุมชนอีกด้วย ซึ่งการค้าขายในภาพรวมจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนมากกว่าการทำเป็นอุตสาหกรรม

2) ค้าขายอาหาร

ร้านอาหารในหมู่บ้านอรุโณทัยมีทั้งอาหารไทยและอาหารจีน ส่วนร้านที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์นั้นเป็นร้านอาหารจีนยูนนานที่มีการประกอบอาหารด้วยวัตถุดิบและกระบวนการทำอาหารอย่างจีนยูนนานดั้งเดิม ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ประกอบอาชีพธุรกิจร้านอาหารเล่าว่า

"อาหารในร้านที่ขายดีก็คือก๋วยเตี๋ยว ก๋วยเตี๋ยวทำเองตามแบบของ ก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนาน อย่างอื่นขายไม่ค่อยดี ในหมู่บ้านเคยมีร้านอาหาร อยู่หลายร้าน แต่สุดท้ายก็ปิดไป เพราะคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ชอบทำ อาหารกินเองที่บ้าน"

(ยูยอ อี. 26 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนในชุมชนส่วนหนึ่งยังมี วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม คือ การรับประทานอาหารที่ปรุงเองภายในบ้าน ไม่นิยมรับประทานอาหารตาม ร้านอาหารข้างนอก แต่ถ้าจำเป็นต้องรับประทานอาหารข้างนอกก็จะนิยมรับประทานอาหารจีน โดยเฉพาะอาหารที่ปรุงด้วยวัตถุดิบและกระบวนการแบบประเพณีจีนยูนนานดั้งเดิม จึงส่งผลให้ ร้านอาหารในหมู่บ้านอรุโณทัยโดยเฉพาะร้านอาหารจีนมีไม่มากนัก

3. อาชีพช่างของคนในหมู่บ้านอรุโณทัย

การประกอบอาชีพของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยไม่ใช่มีเพียง แค่อาชีพทางการเกษตร และค้าขายเท่านั้น หมู่บ้านอรุโณทัยก็เป็นเหมือนหมู่บ้านชุมชนร่วมสมัยอื่น ๆ ที่คนในชุมชนประกอบอาชีพหลากหลาย โดยเฉพาะช่างรับเหมาก่อสร้าง

อาชีพรับเหมาก่อสร้างเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย แต่งาน รับเหมาก่อสร้างในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความโดดเด่น ไม่เหมือนงานรับเหมาก่อสร้างทั่วไป เพราะว่ามี ผู้รับเหมาเป็นทั้งนายจ้างและกรรมกรไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นอิทธิพลทางความคิดในการประกอบอาชีพ ของชาวจีนดั้งเดิม ที่ผู้ทำธุรกิจมักจะเป็นทั้งนายจ้างและลูกจ้างในคนเดียวกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของ กรรมกรในหมู่บ้านอรุโณทัยแล้วว่า

"ตอนนี้พวกเขากำลังสร้างโรงเรียนอยู่ ช่างส่วนมากเป็นคนในชุมชน หัวหน้ารับเหมาจะไปหาที่ทีมงานของเขาเอง คนข้างนอกที่มาหางานทำก็ มี ค่าแรงอยู่ที่หัวหน้าและทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน นายช่างที่เป็นหัวหน้า ในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกรรมกรก่อสร้างด้วย)"

(ขจรศักดิ์ ลี. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงมี อาชีพรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของชาวจีนยูนนานแบบ ดั้งเดิมที่มีทั้งความขยัน วิริยะ อุตสาหะ ความฉลาด และความคิดรอบคอบในการดำเนินชีวิต

3.1.5 การใช้ภาษาของคนในชุมชน

การใช้ภาษาในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นแต่เดิมเป็นการใช้ภาษาของบรรพบุรุษ อันได้แก่ ภาษาท้องถิ่นจีนยูนนาน ซึ่งบรรพบุรุษกลุ่มแรกของพวกเขาที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ใช้ ภาษานี้พูดคุย สื่อสารกันในกลุ่มคนของคนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังมีการใช้ภาษาจีนกลางสื่อสาร

อีกด้วย จนกระทั่งในช่วงที่การเมืองระหว่างประเทศมีปัญหา ชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยถูกห้ามใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร ถึงกระนั้นคนในหมู่บ้านอรุโณทัยก็ยังคงใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านท่านหนึ่งแล้วว่า

"ตั้งแต่มาถึง "ต้ากู่ตี้" พวกเราใช้ภาษาจีนกลาง และจีนยูนนาน สื่อสารกันจนถึงปัจจุบัน ไม่ใช่ภาษาจีนยูนนานก็ได้ เพราะพวกเราไม่มีโอกาสได้เรียนภาษาไทย จึงพูดภาษาไทยไม่ได้ ช่วงหนึ่งรัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายห้ามชาวจีนใช้ภาษาจีนสื่อสาร ให้ใช้ภาษาไทย ใครใช้ภาษาจีนก็จะถือว่าทำผิดกฎหมาย เมื่อถูกจับได้ก็จะถูกตีและนำตัวไปเข้าคุก แต่อย่างเราไม่พูดภาษาจีนไม่ได้หรอก เพราะพูดภาษาไทยไม่เป็น จึงใช้วิธีแบบแอบ ๆ พูดกัน หมู่บ้านเราใช้ภาษาจีนกลางกับจีนยูนนานพูดกันจนถึงปัจจุบัน ตอนนี้อูกลูกหลานของเราก็ใช้ภาษาจีนยูนนานสื่อสารกัน แต่ถ้าพูดกับคนจีนส่วนใหญ่จะใช้ภาษาจีนกลาง..."

(จี้อจ หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้ภาษาจีนยูนนานในการติดต่อสื่อสารเป็นวิถีชีวิตหนึ่งที่สำคัญของบรรพบุรุษกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านอรุโณทัยตลอดจนลูกหลานในรุ่นต่อ ๆ มา ก็ยังคงใช้ภาษาจีนยูนนานท้องถิ่น และภาษาจีนกลางในการติดต่อสื่อสารกันภายในชุมชน อันเป็นการอนุรักษ์รักษารากเหง้าทางภาษาและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไป

ส่วนการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน นอกจากภาษาจีนกลาง และภาษาจีนท้องถิ่นยูนนานแล้ว การใช้ภาษาไทยถือว่าเป็นภาษาที่สองที่สำคัญ เพราะปัจจุบันลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่ในหมู่บ้านอรุโณทัยได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาทางการ และเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยคนหนึ่งแล้วว่า

"คนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านนี้ปกติจะสื่อสารกันด้วยภาษาจีนยูนนานอย่าง เด็ก ๆ ไปเรียนหนังสือก็จะใช้ภาษาจีนกลางด้วย และจะเรียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษไปด้วย สมัยนี้ภาษาไทยไม่เรียนไม่ได้ เพราะจะทำให้เขาเข้ากับสังคมภายนอกได้ยาก ถ้าพูดภาษาไทยไม่เป็น อนาคตไปหางานก็จะหาไม่ได้ ถ้าได้ภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ไปไหนมาไหนก็จะสะดวกสบายขึ้น"

(กุหลาบ หวู่. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้ภาษาจีนทั้งภาษาจีนกลาง และภาษาจีนท้องถิ่นยูนนานสื่อสารกันระหว่างคนในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นนับเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่บรรพบุรุษรุ่นแรกของพวกเขาที่อพยพมาอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยก็เรียนรู้ที่จะใช้ภาษาในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับยุคสมัยมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนอกจากภาษาจีนกลาง ภาษาจีนท้องถิ่นยูนนาน และภาษาไทยแล้ว ภาษาอังกฤษก็นับว่าเป็นภาษาที่ลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยต้องเรียนรู้ และเลือกที่จะใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมากขึ้น

จากข้อมูลในคำให้สัมภาษณ์ที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้ภาษานับเป็นวิถีชีวิตที่สะท้อนถึงที่มาและรากเหง้าทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่ลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านแห่งนี้ยังธำรงรักษาไว้

3.2 วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีวัฒนธรรมด้านความเชื่อและประเพณี พิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีน ดังรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ความเชื่อ

ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานสืบทอดต่อกันมานับแต่โบราณ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องวิญญาณต่าง ๆ รวมถึงธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือว่ามีพลังอำนาจ เช่น ต้นไม้ ป่าเขา เป็นต้น และยังมีความเชื่อพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน จึงกล่าวได้ว่า ความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีแบบแผนดั้งเดิมมาจากบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานในแผ่นดินใหญ่และต่อมามีความเชื่อศาสนาคริสต์ที่รับจากตะวันตกในปัจจุบัน ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“... บ้านฉันมีความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษ ศาสนาพุทธ ศาลเจ้า เจ้าแม่กวนอิมสำคัญมาก ท่านจะปกป้องอวยพรให้เรา ทำให้ชีวิตของเราทุกอย่างดีขึ้น นอกจากนี้ ในหมู่บ้านยังมีคนนับถือศาสนาคริสต์ อีกด้วย”

(Ge Gong. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลในคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมด้านความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน แยกเป็นประเภทของความเชื่อได้ดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษ

คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความเชื่อและยึดมั่นต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“... บ้านฉันไม่ว่าเมื่อไร มีงานอะไรก็นับถือตามสังคม เชื่อเกี่ยวกับ
บรรพบุรุษ เพราะถ้าไม่มีบรรพบุรุษก็ไม่มีเรา และบรรพบุรุษทำให้
เราเกิดมา ดูแลเรา ทำให้เราสบายใจ จะทำอะไรก็จะเจริญยิ่งขึ้น”

(Hong Yang. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานใน
หมู่บ้านอรุโณทัยมีความผูกพันกับบรรพบุรุษ มีความกตัญญู มีแนวคิดที่ บรรพบุรุษมีบุญคุณ ทำให้
ตนมีชีวิตอยู่ได้และทำให้ชีวิตและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเจริญงอกงาม แม้ว่าจะเสียชีวิตไปแล้ว
เมื่อมีงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ก็จะมีระลึกถึงและกราบไหว้ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ ทำให้มี
ความสุขสบายใจ และจะนำคำสอนของบรรพบุรุษมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อความ
สงบสุขของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

2. ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดาและผี

ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือ
ธรรมชาติเช่นเดียวกับบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณ เชื่อว่า มีเทวดา เจ้าที่ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอย
ปกป้อง ดูแล รักษาสมาชิกในครอบครัวของตนให้มีความสุข ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“เราเชื่อกันว่า บนสวรรค์มีเทวดามากมาย ซึ่งเราก็เชื่อว่า พวกเขา
ก็มีหน้าที่ความรับผิดชอบของเขาเอง บางเวลาเราไม่ได้ไปที่วัด ...ก็ไหว้
อธิษฐานที่บ้านทั้งสี่ทิศทาง เราเชื่อว่ามีเจ้าที่ เทวดาประจำอยู่ทั้ง 4
ทิศทาง ทั้งทิศตะวันออก ทิศใต้ ทิศตะวันตก และทิศเหนือ...”

(Ge Gong. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้าน
อรุโณทัยมีความเชื่อว่า มีสวรรค์ มีเทวดา มีเจ้าที่ ซึ่งจะคอยดูแล ช่วยเหลือ ปกป้องไม่ให้พวกเขา
ชีวิตตกต่ำ จึงบูชาเทวดาประจำทิศ เพื่อให้เทวดาช่วยเหลือ ทำให้ตนเองและครอบครัวมีชีวิตที่ดี
มีความสุข ความเจริญ นอกจากนี้ ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังมีความเชื่อเรื่องผี
วิญญาณที่อาจจะเป็นอันตรายหรือทำร้ายตนได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“เวลาตอนกลางคืน พ่อแม่ก็จะไม่ค่อยให้เราออกบ้าน เพราะ
บรรพบุรุษพูดต่อกันว่า ถ้าออกจากบ้านกลางคืนแล้วกลับมาตอนดึก
ก็จะมีผีตามมาที่บ้านด้วย ถ้าในบ้านมีเด็กหรือผู้สูงอายุก็จะทำให้
เจ็บป่วยขึ้น และจะทำให้บ้านไม่เจริญรุ่งเรือง”

(Mai Xiao. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ที่กล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน
ในหมู่บ้านอรุโณทัย มีความเชื่อเรื่องผีว่า มีพลังเหนือธรรมชาติสามารถทำให้คนในบ้านเจ็บป่วยได้

จึงสั่งห้ามลูกหลานไม่ให้ออกจากบ้านในเวลากลางคืน เพราะเชื่อว่าเป็นเวลาที่ผีออกมา และผีจะตามไปถึงบ้านเรือน บางคนอาจถูกทำร้าย ส่วนคนที่อ่อนแอก็จะเจ็บป่วยได้ง่าย และจะทำให้คนในบ้านไม่เจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อสิ่งที่ต้องเคารพ บูชา ไม่ลบหลู่ ได้แก่ ผีประจำหมู่บ้าน มีคิดว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ห้ามเข้าในศาลเจ้าที่เชื่อกันว่าเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“... ไปขอพรที่ศาลเจ้าอีกแห่งหนึ่งในหมู่บ้าน ทุกคนรู้ว่า สถานที่นี้ผู้หญิงเข้าไปไม่ได้ ห้ามเข้า เวลาขอพร ผู้หญิงต้องอยู่นอกประตู แต่สถานที่นี้ยังงี้ก็ได้ เท่าที่สะดวก”

(เจี๊อง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ศาลเจ้าแห่งนี้ไม่ปรากฏชื่อ เมื่อมีอะไรก็มาขอได้ แต่ผู้หญิงไม่สามารถเข้าไปได้ หากต้องการจะบนบานหรือขอพรทำได้เฉพาะข้างหน้าเท่านั้น...”

(Lin Huang. 24 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 20 ศาลเจ้าที่ไม่ปรากฏชื่อ ผู้หญิงห้ามเข้า

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความเชื่อเรื่องผี วิญญาณว่า มีความศักดิ์สิทธิ์ ต้องเคารพ และปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังเช่นข้อห้ามไม่ให้ผู้หญิงเข้าไปในบริเวณศาลเจ้า จะกราบไหว้ได้เฉพาะบริเวณพื้นที่ข้างนอกศาลเจ้าเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลทางความเชื่อเรื่องนี้ที่ตกทอดมาแต่บรรพบุรุษ

3. ความเชื่อเจ้าแม่กวนอิม

คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิม พระโพธิสัตว์ตามคติแบบพุทธศาสนา มหายานที่เชื่อว่า ท่านมีคุณความดี มีอำนาจ ช่วยเหลือมนุษย์ในโลก เมื่อต้องการสิ่งใด คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานก็จะมาบนบานและขอพรที่ศาลเจ้าแม่กวนอิมในหมู่บ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ปกติเมื่อมีอะไรก็จะไปขอ คนในหมู่บ้านจะชอบมาที่ศาลเจ้าแม่กวนอิม ขออะไรก็ได้ โดยเฉพาะคนที่อยากขอให้ได้เงินทอง หาเงินง่าย... ไกด์ชอบไปขอพรและต้องไปแก้บน ต้องใช้เนื้อหมู ส่วนใหญ่คนที่ไปแก้บนจะใช้หัวหมู แต่คนบางส่วนใช้อย่างอื่นก็มี คนในหมู่บ้านทุกคนรู้”

(จื้อจง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ปกติชอบไปไหว้ ไปขอที่ศาลเจ้าแม่กวนอิม เมื่อได้ผลดี ก็ไปแก้บนด้วย...”

(Lan jie. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 21 ศาลเจ้าเจ้าแม่กวนอิม

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝิน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนถึงความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยที่ผูกพันกับศาสนาพุทธ มหายานที่นับถือพระโพธิสัตว์ เจ้าแม่กวนอิม นอกจากเคารพศรัทธาแล้วยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้มีความหวังในชีวิต และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อความสุข เพราะเชื่อว่าเจ้าแม่กวนอิมมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถให้สิ่งที่ต้องการได้ก็จะ

พากันไปขอพรและบนบานศาลกล่าว เมื่อสำเร็จผลที่ต้องการก็จะนำสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะหัวหมู มาเช่นสังเวศ์การบูชาอันเป็นการแก้บนตามที่ขอไว้

สรุปได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความเชื่อที่สืบทอด ได้รับการสั่งสอน และปฏิบัติตามบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานในแผ่นดินใหญ่ที่เชื่อในเทวดา ฝั วิญญาณของบรรพบุรุษ และความเชื่อในศาสนาพุทธ มหายาน โดยจะพากันปฏิบัติตามคำสอนที่ติงาม และมีกฎข้อห้าม บางประการสำหรับสตรี คือ ห้ามสตรีเข้าไปในศาลเจ้าที่เชื่อว่าเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์ ให้กราบไหว้ได้เฉพาะ บริเวณพื้นที่ข้างนอกศาลเจ้าเท่านั้น อันเป็นการรักษาวัฒนธรรมความเชื่อและแนวทางปฏิบัติของ บรรพบุรุษให้คงอยู่

3.2.2 ประเพณี พิธีกรรม

ประเพณี พิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย โดยทั่วไปแล้ว เป็นคตินิยมและแบบแผนปฏิบัติทั้งในครอบครัวและในชุมชนตามแบบอย่างชาวจีนแผ่นดินใหญ่มี รายละเอียดดังนี้

1. ประเพณี พิธีกรรมในเทศกาลต่าง ๆ

ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีประเพณี พิธีกรรมตามเทศกาล หลายอย่าง แต่ที่สำคัญที่ยังคงอัตลักษณ์ของความเป็นจีนไว้อย่างเด่นชัดมี 2 เทศกาล คือ ตรุษจีน และไหว้พระจันทร์ มีรายละเอียดดังนี้

1) ตรุษจีน

ตรุษจีนเป็นเทศกาลวันปีใหม่ของชาวจีน เรียกว่า “ชุนเจี๋ย” ตรงกับวันที่ 1 เดือน 1 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต มีขั้นตอนของ พิธีกรรมที่ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติแบบดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่อาหารการกินไปจนถึงเสื้อผ้า ที่แฝงไว้ด้วยความหมายหลายประการ เช่น ทุกปีมีเงินมีทองเหลือใช้ มีชีวิตที่รุ่งเรือง มีความสุข และ บรรพชนอวยพร เป็นต้น ปัจจุบันเทศกาลวันตรุษจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป มีขั้นตอนที่ง่ายขึ้น และซับซ้อนน้อยลง แต่ยังคงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของวันตรุษจีนอยู่ คือ การเฉลิมฉลองร่วมกัน และแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“บ้านเรามีประเพณีตามเทศกาลเยอะ ... เช่น ตรุษจีนหรือเรา เรียกว่า ชุนเจี๋ย ในบ้านผมจะเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อมาตั้งแต่อดีต ผมคิดว่า เทศกาลตรุษจีนเป็นประเพณีที่สำคัญมากสำหรับในหมู่ของ เรา การฉลองเทศกาลเป็นเวลานานหลายวัน การเตรียมงานฉลอง ส่วนใหญ่จะเริ่มก่อนวันตรุษจีนหลายวัน บ้านเรือนจะถูกทำความสะอาดตั้งแต่ด้านบนลงล่าง หน้าบ้านก็ต้องทำความสะอาด เชื่อว่าเป็นการกวาดเอาโชคร้ายออกไป ประตุนหน้าต่างมีการทำ

ความสะอาด ตกแต่งด้วยสีแดงซึ่งเป็นสีที่นิยมของชาวจีน ประตู หน้าต่างจะถูกประดับประดาด้วยกระดาษที่มีคำอวยพรอย่าง เช่น อยู่ดี มีสุข ร่ำรวย และอายุยืน เป็นต้น

(Lan jie. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

วันตรุษจีนหรือที่เรียกว่า ชุนเจี๋ย ก่อนวันปีใหม่เรียกว่า ฉูซี ปฏิทิน จีนเรียก เนาลี ต้าเนียน ซามลือ ในวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่นี้ ทุกคนในบ้านจะอยู่กันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา และร่วมกินข้าวมื้อเย็นด้วยกันที่บ้าน ซึ่งจะเป็นอาหารมื้อเย็นที่อร่อยที่สุด และคุยกันอย่างสนุกสนานจนเข้าเนาลี ต้าเนียน ซูยี่ วันใหม่ ถึงเวลาตรุษจีนกลางคืน ก็เห็นท้องฟ้ามีแต่แสงประทัดที่ชาวบ้านจุด มีความหมายว่าส่ง โชคร้ายไป ขอให้โชคดีมา ต่อมาก็จะมีพิธีกรรมการฉลอง กิจกรรมมากมาย เริ่มจากวันปีใหม่นี้ไปมีคนอยู่ในหมู่บ้านไปเที่ยวในตัวเมือง เชียงใหม่ที่จัดงานตรุษจีนทุกปีที่เขาทาวนและตลาดวโรรส...”

(Su Yang. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ไม่ว่ามีเงินหรือไม่ เรื่องที่ทุกคนในบ้านชอบที่สุดก็คือวันตรุษจีน เพราะในช่วงเวลาตรุษจีน ทุกคนจะหยุดพักผ่อนกัน มีอะไรที่ดี ๆ ก็นำออกมาใช้ มีอะไรที่อร่อย ๆ ก็จะนำมาแบ่งกันกิน ทุกคนจะใส่เสื้อผ้าใหม่ ๆ ปกติจะไม่เป็นแบบนี้ คนทุกบ้านจะไม่ใส่เสื้อสีดำหรือสีขาวในวันตรุษจีนเพราะเชื่อว่าไม่เป็นสิริมงคล ตรุษจีนถือว่าเป็นเทศกาลที่สำคัญมาก ตอนนี้อยู่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง สมัยก่อนวันตรุษจีนทุกคนต้องอยู่ในบ้านกัน แต่ตอนนี้วันตรุษจีน ถ้าลูกติดงานกลับมาไม่ได้ พวกเขาจะฉลองเทศกาลตรุษจีนในสถานที่ที่เขาอยู่อาศัย ถ้าครอบครัวอยากไปหาลูกก็จะไปหาแล้วพากันไปกินข้าวที่ในห้างหรือไปที่ร้านอาหาร ”

(เซะหญิง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ที่กล่าวข้างต้นพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนผู้นานในหมู่บ้านอรุณทัย ยังคงถือปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาลตรุษจีนตามธรรมเนียมโบราณของบรรพบุรุษของตน ตรุษจีนเรียกว่า “ชุนเจี๋ย” โดยมีพิธีกรรมตั้งแต่ก่อนถึงวันตรุษจีน วันเริ่มต้นปีใหม่จะมีการทำความสะอาดบ้าน ประดับตกแต่งบ้านเพื่อรับสิริมงคล กราบไหว้บรรพบุรุษ แต่งกายด้วยเสื้อผ้าใหม่ และมีกิจกรรมร่วมกันแสดงถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยการกินอาหารร่วมกัน เป็นการเฉลิมฉลองต้อนรับสิ่งที่ดี เพื่อมีความเป็นสิริมงคลในวันเริ่มต้นของปี ซึ่งมีแบบแผนการปฏิบัติที่มีความหมายสะท้อนแนวคิดที่มุ่งเน้นการเห็นคุณค่าของตนเอง ครอบครัว และชีวิตที่ได้กระทำสืบต่อกันมา และ

ปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบัน ดังเช่นการเฉลิมฉลองร่วมกันในครอบครัวที่ศูนย์การค้า สถานที่ภายนอกบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของตน

2) ประเพณีไหว้พระจันทร์

เทศกาลไหว้พระจันทร์เป็นอีกเทศกาลหนึ่งที่สำคัญของชาวจีนทั้งในแผ่นดินใหญ่ และชาวจีนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เทศกาลนี้จะมีขึ้นในคืนวันเพ็ญเดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน เป็นเทศกาลที่อยู่ในช่วงกลางฤดูใบไม้ร่วง เพื่อเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยว ชาวจีนจะเฉลิมฉลองด้วยการไหว้ดวงจันทร์ในเวลากลางคืน และประดับโคมไฟสีแดงเป็นสีส้มในยามค่ำคืนบ้างแห่งอาจมีการเซตมังกร ทั้งนี้จะมีชื่อเรียกต่างกันไปตามแต่ท้องถิ่น สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น มีรูปแบบการปฏิบัติในประเพณีไหว้พระจันทร์ ดังรายละเอียดตามคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“หมู่บ้านของเราเรียกเทศกาลไหว้พระจันทร์ว่า “จง เซียว ซี” อากาศปลอดโปร่ง เย็นสบาย พระจันทร์ส่องแสงสว่างแจ่มชัดในตอนกลางคืนวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 วันที่พระจันทร์เต็มดวง เป็นช่วงเวลาที่คุณจะสามารถชมพระจันทร์ได้ในสภาพสวยงามที่สุด ผู้คนต่างเชื่อกันว่า พระจันทร์เต็มดวงเป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น เทศกาลไหว้พระจันทร์จึงเรียกว่า “ถวนหยวนซี” เป็นเทศกาลที่สมาชิกในครอบครัวกลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน เมื่อกินข้าวเสร็จถึงสามทุ่มก็จะทำพิธี ก่อนหน้านี้ต้องจัดวางผลไม้ และขนมไหว้พระจันทร์ ลักษณะของขนมไหว้พระจันทร์จะเป็นรูปกลม ๆ เป็นสัญลักษณ์ของการกลับบ้านมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ขนมไหว้พระจันทร์สวยงามและอร่อย การไหว้จะไหว้ทั้ง 4 ทิศ คือ ตะวันออก ตะวันใต้ ตะวันตก ตะวันทิศเหนือ เสร็จแล้วก็กินกัน ...”

(กอง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 22 ประเพณีไหว้พระจันทร์

ที่มา: Lan Jie. ได้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีไหว้พระจันทร์ที่เรียกว่า “จง เซียว ซี” ยังคงเป็นประเพณีสำคัญที่ถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ในวันนี้ ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยจะรับประทานอาหารร่วมกันตอนเย็น หลังจากนั้น เมื่อพระจันทร์ขึ้น ประมาณสามทุ่ม สมาชิกในครอบครัวก็จะตั้งโต๊ะไหว้พระจันทร์ที่ลานอเนกประสงค์ของบ้าน โดยใช้ธูป 3 ดอก เป็นสำคัญ ไหว้ทั้งทิศ 4 ทิศ มีขนมไหว้พระจันทร์ที่สวยงามและมีรสชาติอร่อย ประเพณีไหว้พระจันทร์ยังสะท้อนให้เห็นรากเหง้าและวิถีชีวิตที่งดงามของบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยแห่งนี้ เป็นประเพณีที่ทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ การเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร และผู้คนที่ต้องอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติในการดำรงชีวิตตลอดเวลา

2. ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต

ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยมีแบบแผนการปฏิบัติตามประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตที่สำคัญ คือ ประเพณีแต่งงาน ประเพณีการทำศพ และพิธี เซ็งเม้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การแต่งงาน

สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยถือว่า การแต่งงานเป็นประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ แสดงถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกันของคนทั้งสองตระกูล ในสมัยก่อนจะเป็นการแต่งงานระหว่างญาติ หรือผู้ที่สนิทสนมในหมู่บ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขอภรรยาในบ้านเรา ถ้าเป็นฝ่ายผู้ชายไปขอภรรยาก็จะต้องไปบ้านของผู้หญิงขอกับพ่อแม่ของเขา และจะมีธรรมเนียมว่า เวลาไปบ้านของฝ่ายหญิง ฝ่ายผู้ชายจะต้องมีของกินหรือของขวัญเล็กน้อยติดไปด้วย เมื่อเจอกันที่บ้านฝ่ายหญิงก็จะตกลงกันเรื่อง “ผั้นหลี่” เงินทองคำสินสอด

การแต่งงานจะมีธรรมเนียมปฏิบัติ คือ ส่วนใหญ่ผู้ชายจะรับผู้หญิงมาอยู่ในบ้านของตน และเมื่อมีลูก ๆ จะใช้ชื่อแซ่สกุลตามบ้านฝ่ายชาย และนิยมแต่งงานมีสามีภรรยาคนเดียว”

(เฉาหัว ลี. 24 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลทำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวจะพบว่า ธรรมเนียมปฏิบัติในการแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย เริ่มจากฝ่ายชายไปสู่ขอภรรยาจากพ่อแม่ของฝ่ายหญิง โดยจะมีของขวัญนำไปให้แก่บ้านฝ่ายหญิงด้วย หลังจากนั้นก็จะเป็นการพูดคุย ตกลงกันเรื่องเงินค่าสินสอดทองหมั้นที่จะให้แก่ครอบครัวฝ่ายหญิง เมื่อแต่งงานแล้ว ฝ่ายหญิงจะไปอยู่ที่บ้านฝ่ายชาย เมื่อมีบุตรก็ใช้แซ่สกุลของฝ่ายชาย และนิยมแต่งงานมีผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น

ในวันแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังมีแบบแผนการปฏิบัติตามวัฒนธรรมจีน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“การแต่งงานถือว่าเป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่งสำหรับชีวิตคนเรา ใครไม่แต่งงานจะถูกมองในทางที่ไม่ดี คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านนี้จะแต่งงานกับคนที่รู้จักกัน เป็นคนไทยเชื้อสายจีนเหมือนกัน และพิธีต่าง ๆ ในงานแต่งงานก็จะทำตามแบบจีนยูนนาน เช่น เวลาแต่งงานไปแล้วผู้หญิงก็จะไปอยู่ที่บ้านผู้ชาย วันที่แต่งงานต้องใส่เสื้อชุดสีแดง ในวันแต่งงาน ฝ่ายชายต้องมารับฝ่ายหญิงไปบ้านของเขา มาถึงบ้านฝ่ายหญิงประมาณ 12.00 น. ออกจากบ้านฝ่ายหญิงประมาณ 16.00 น. อาหารในงานแต่งงานก็มี 8-10 อย่าง และผู้หญิงต้องใส่กำไลหยกไว้ที่มือ สวมแหวนทองคำไว้ที่นิ้วมือ คอกก็ต้องใส่สร้อยคอทองคำ ... ถือว่าเป็นสิ่งดี...”

(Su Yang. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเพณีการแต่งงานส่วนใหญ่ของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงเป็นแบบดั้งเดิม กล่าวคือเป็นการแต่งงานกันระหว่างเครือญาติ หรือผู้ที่สนิทสนมในหมู่บ้าน มีคติความเชื่อว่า ในวันแต่งงาน เจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะต้องใส่ชุดหรือเสื้อผ้าสีแดง สีแห่งมงคลของชาวจีน ห้ามสวมใส่เสื้อผ้าสีขาวในงานแต่งงาน เพราะ

เสื้อผ้าสีขาวจะใช้ใสในงานศพ ถือว่าไม่เป็นมงคล สีที่เป็นเป็นมงคลสำหรับงานแต่งงานตามประเพณีจีน คือ สีแดงเท่านั้น จัดสำหรับอาหาร 8-10 อย่าง อาหารแต่ละอย่างต้องเป็นคู่กัน แต่ปัจจุบันพบว่า การแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

"สมัยนี้ลูกไม่อยากแต่งงานก็ไม่ใช่ไร ไม่มีใครว่าอะไร และการแต่งงานในสมัยนี้ อยากใส่ชุดยุโรปสีขาวก็ได้ ใส่ชุดสีแดงก็ได้ เวลาแต่งงานก็แต่งงานเดียวกันก็ได้ ไม่วันเดียวกันก็ได้ ..."

(ยู๋ย้อ อี๋ ฟีน. 26 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

"พิธีกรรมในประเพณีการแต่งงานจะสนุกมาก ถ้าคุณมีเวลา ต้องมาดูสักครั้งหนึ่ง การแต่งงานในบ้านเรานิยมใส่ชุดสีแดง มีทั้งที่ฟ้าและชุดยุโรป เวลาแต่งงานฝ่ายชายจะมารับฝ่ายหญิงไปบ้านของเขา ซึ่งต้องมีองเปาให้เพื่อนเจ้าสาวจึงจะปล่อยให้ฝ่ายชายเข้าห้องไปรับเจ้าสาวได้ การแต่งงาน ก็เป็นไปตามแบบประเพณีจีนที่บรรพบุรุษสืบทอดมา เช่น ตอนกลางคืนจะเชิญนักแสดงมาเต้นรำและร้องเพลง มาฉลองให้กับเจ้าสาวและเจ้าบ่าว คนที่มาแสดงจะใส่ชุดชนเผ่าของตนเองหรือเป็นชุดที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ในวันแต่งงานต้องขอให้คนที่มีความรู้มาช่วยเขียน "หลี่จิ้น" (เขียนบนธนบัตรของคนที่มาแสดงความยินดี) รอให้คนอื่นแต่งงานก็จะเอาเงินนี้คืนกลับไป"

(Lan Jie. 23 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเป็นอยู่ของสังคม มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้ทันสมัย สะดวกสบายทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวมากขึ้น ลดการยึดติดในประเพณีเก่าแบบดั้งเดิมลง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงก็คือ รูปแบบของการไปสู่ขอ กล่าวคือฝ่ายชายจะไปสู่ขอฝ่ายหญิง โดยญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายจะไปสู่ขอผู้ใหญ่จากญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง การแต่งกาย การรับเงินชว่งงานแต่งงาน และการตอบแทนแขกที่มาในงานหลังพิธีการแต่งงานยังคงรักษาขนบธรรมเนียมเดิมไว้

สถานที่การจัดงานแต่งงานในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่เดิมที่จัดที่บ้าน เปลี่ยนไปเป็นการจัดตามสถานที่ที่สะดวกสบายมากขึ้น เช่น โรงแรม หอประชุมของหน่วยงานต่าง ๆ และการแต่งกายก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปที่เป็นชุดแบบชาวจีนยูนนาน เป็นการแต่งกายด้วยชุดสมัยนิยม เช่น ชุดยุโรปสีขาว เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเพณีการแต่งงานรวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ในประเพณีการแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยเดิมที่ยังคงยึดถือปฏิบัติตามแบบอย่างจากบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานเป็นสิ่งสำคัญ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ประกอบสภาพของสังคมเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมภายนอก ส่งผลให้ธรรมเนียมปฏิบัติ และรูปแบบประเพณีการแต่งงานถูกปรับเปลี่ยนไปตามไปด้วย เพื่อให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของยุคสมัยใหม่

2) เช็งเม้ง

เช็งเม้ง เป็นเทศกาลประจำปีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เป็นประเพณีการบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว คำว่า “เช็ง” หมายถึง สะอาด บริสุทธิ์ ส่วนคำว่า “เม้ง” หมายถึง สว่าง รวมแล้วมีความหมายว่า ช่วงเวลาแห่งความแจ่มใส รื่นรมย์ ตรงกับวันที่ 5 เมษายนของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงที่ฤดูใบไม้ผลิกำลังผ่านไปเข้าสู่ฤดูร้อน อากาศจะคลายความหนาวเย็นลง เริ่มเข้าสู่ความอบอุ่น บรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าสว่างใส เหมาะกับการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นอิทธิพลที่มาจากลัทธิ ขงจื้อ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ก่อนถึงวัน เช็งเม้ง ทุกคนจะไปไหว้บรรพบุรุษของตน พี่น้องที่ไม่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน พอถึงวัน เช็งเม้งจะต้องนัดกันว่า ครอบครัวไหนจะไปทำอาหารหรือว่าต่างคนต่างนำผักและเครื่องอุปโภคต่าง ๆ ของตนไปทำอาหาร แต่ส่วนใหญ่จะไปทำอาหารกินกัน ตอนเช้าก็จะไปกันแล้วไปถึงต้องไหว้บรรพบุรุษก่อน ต่อมาก็จะทำความสะอาด ตัดหญ้า ซ่อมแซม ทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ จัดวางของเซ่นไหว้เผากระดาษเงินกระดาษทองหน้าหลุมฝังศพ และนิยมนำต้นหลิวไปเสียบไว้ที่ดินหน้าหลุมฝังศพ ถือกันว่าเป็นการแสดงความรักถึงและเคารพต่อบรรพบุรุษ ทำเรื่องต่าง ๆ จนกระทั่งกินข้าวเย็นเสร็จแล้วจึงค่อยกลับบ้าน ตอนนี้ก็ยิ่งทำเหมือนกับเมื่อก่อน”

(กอง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“วัน เช็งเม้ง พวกเราจะไปไหว้บรรพบุรุษ แต่ไม่ไปทำอาหารแล้วทำอาหารที่บ้าน เอาสิ่งของต่าง ๆ ไปไหว้ ไปตัดหญ้า เผากระดาษเงินกระดาษทองเสร็จแล้วก็กลับมา วันที่ 5 เมษายนของทุกปีเป็นวันสำคัญมากที่สุดของชาวจีน ถือกันว่าเป็นวันไหว้บรรพบุรุษที่สุสาน เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ต้องมีกระดาษไหว้เจ้า กระดาษไหว้วิญญาณ เสื้อผ้า ของใช้ และกระดาษเงิน กระดาษทองเพื่อเผาส่งไปให้บรรพบุรุษได้กินได้ใช้ นอกจากนี้ยังมีผลไม้ 5 อย่าง หรือ 6 อย่างที่นิยม

นำมาไหว้อีกด้วย...”

(เชษฐาธิราช 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 23 สุสาน

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ที่ผ่านมาสະທ້ອນให้เห็นว่า ประเพณี เช็งเม้งของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อ ขนบความคิดแบบจีนดั้งเดิมที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นพิธีที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของตน แต่ปัจจุบันประเพณีนี้มีการปรับเปลี่ยนให้ง่ายขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่ และบริบทของสังคมปัจจุบัน กล่าวคือประเพณีแบบดั้งเดิมเป็นการรวมญาติ ช่วยกันทำอาหาร ทำความสะอาดที่ฝังศพ จัดผลไม้สำหรับเซ่นไหว้ เผากระดาษเงิน กระดาษทอง ปลูกต้นหลิว และรับประทานอาหารร่วมกันที่หลุมฝังศพของบรรพบุรุษ ทำสิ่งต่าง ๆ จนกระทั่งถึงเวลาเย็นจึงค่อยกลับ แต่ในปัจจุบันไม่ได้มาร่วมทำอาหารกันที่หลุมฝังศพของบรรพบุรุษ ต่างคนต่างทำมาจากที่บ้าน ทั้งนี้ทุกคนก็ยังคงทำพิธีกรรมเช่นเดิมเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว

สรุปได้ว่า ประเพณี เช็งเม้งเป็นประเพณีหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน โดยมีรูปแบบพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของตน แต่ปัจจุบันข้อปฏิบัติบางประการได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยหรือบริบททางสังคมมากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ยังคงรักษาสาระสำคัญของประเพณีนี้ไว้ดั้งเดิม คือ สำนึกแห่งความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของตน

3) ประเพณีทำศพ

แต่เดิมชาวจีนมีขนบธรรมเนียมการฝังศพในสุสาน สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีน

ในประเทศไทยมีรูปแบบการจัดการศพทั้งการเผาและการฝัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนแบบดั้งเดิมกับวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธในประเทศไทย

สำหรับประเพณีการปฏิบัติเกี่ยวกับศพของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความแตกต่างกันอยู่เล็กน้อย ขึ้นอยู่กับความเชื่อพื้นฐานของบรรพบุรุษของแต่ละบ้าน ดังนั้น จึงพบว่า บางบ้านยังคงฝังแบบดั้งเดิม บางบ้านมีทั้งฝังและเผาในรูปแบบแตกต่างกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“บ้านผมเมื่อมีคนตาย ถ้าตายแบบธรรมชาติก็จะเอาศพทั้งตัวใส่ในโลงศพไม้แล้วนำไปฝัง ถ้าตายจากอุบัติเหตุก็จะนำศพใส่โลงไปเผาแล้วใส่ใน “กุวซาย (棺材) guan cai ไม้โลงศพของจีนยูนนาน” ในหมู่บ้านมีช่างทำโลงศพ รูปแบบของโลงศพเหมือนกับในจีน เวลาคนเสียชีวิตจะตั้งศพที่บ้าน 7 วัน คนในครอบครัวใส่ชุดสีขาวทั้งหมด และจะมีพิธีต่าง ๆ ตามที่ทำกันอยู่ในจีน วันที่จะนำศพออกจากบ้าน วันนั้นจะมีคนมางานจำนวนมาก เจ้าของงานศพจะทำอาหารเลี้ยงคนที่มาร่วมงาน อาหารที่กินกันในงานศพจะมี 6-8 อย่าง ไม่แตกต่างกันกับงานแต่งงาน วันนั้นทุกคนที่เป็นญาติหรือเพื่อนกันจะต้องมาร่วมงาน ต้องร้องไห้ ไม่ให้หัวเราะ ต้องแสดงความเสียใจด้วย ในงานศพไม่มีใครใส่ชุดเสื้อผ้าสีแดง...”

(ขจรศักดิ์ ลี. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ที่ผ่านมาสสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีคติความเชื่อเกี่ยวกับการตายว่า ถ้าตายจากอุบัติเหตุหรือถูกฆาตกรรม ครอบครัวจะนำศพใส่โลงไปเผาเท่านั้น แต่ถ้าตายด้วยสาเหตุการตายปกติก็จะนำไปฝังที่สุสานตามอย่างบรรพชนจีนดั้งเดิม ญาติที่อยู่ไกลและคนที่รู้จักกับผู้ตายจะเดินทางมาเคารพศพ และทุกคนจะแต่งกายด้วยชุดสีขาว กำหนดตั้งศพที่บ้านของผู้ตาย 7 วัน จัดอาหารเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน อาหารที่นำมาเลี้ยงคนที่มาร่วมงานจะมี 6-8 อย่าง ทุกคนจะมาเคารพศพ ร้องไห้ แสดงความโศกเศร้า เสียใจ และความอาลัยต่อผู้ตาย

นอกจากนี้ยังมีการจัดการศพที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อเฉพาะของแต่ละคน คือ จะจัดการศพด้วยการฝังแบบชาวจีนดั้งเดิมหรือเผาก็ได้ แต่ถ้าผู้ตายเป็นสตรีสมรสแล้ว มีอายุ 30 ปีขึ้นไป จะจัดการศพด้วยการฝังร่างเท่านั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“บ้านผมเมื่อมีคนตายไป ไม่ว่าจะตายแบบธรรมชาติหรือตายจากอุบัติเหตุก็จะเอาศพทั้งตัวใส่โลงศพไม้ใน “กุวซาย (棺材) guan cai ไม้โลงศพของจีนยูนนาน”... จัดการฝังศพแบบชาวจีนดั้งเดิมหรือเผาก็ได้ แต่ถ้าผู้ตายเป็นสตรีสมรสแล้ว มีอายุ 30 ปีขึ้นไป จะจัดการฝังศพ

เท่านั้น มีพิธีต่าง ๆ ตามปกติ และต้องไปดูดวงจួយด้วย คนในครอบครัว ต้องใส่ชุดสีขาวทั้งหมด ...มีการเลี้ยงอาหารแก่คนที่มาร่วมงาน อาหารที่เลี้ยงกันในงานศพมี 6-8 อย่าง ไม่ค่อยต่างกับงานแต่งงาน วันนั้นทุกคนที่เป็นญาติหรือเพื่อนกัน ไม่ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหนก็ต้องมาร่วมงาน แสดงความเสียใจต่อผู้เสียชีวิต ในงานศพไม่มีใครใส่ชุดเสื้อผ้าสีแดง...”

(กอง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 24 ไม้โลงศพ “กุวซาย (棺材) guan cai ไม้โลงศพของจีนยูนนาน ”

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศพและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีการตายของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นมีรายละเอียดของความเชื่อที่แตกต่างกันเล็กน้อย ทั้งนี้ธรรมเนียมปฏิบัติหลักก็ยังคงรูปแบบเดิม คือ การฝังในสุสานหรือฮวงซุ้ยอย่างบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานดั้งเดิม แต่การจัดการศพของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานสมัยใหม่ในหมู่บ้านอรุโณทัยมิได้รักษาธรรมเนียมปฏิบัติเคร่งครัดเหมือนอย่างในอดีต กล่าวคืออาจจะไปฝังหรือเผาในวัดอย่างชาวพุทธก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกกับสมาชิกในครอบครัวที่มีบริบทแตกต่างกัน สะท้อนถึงการรับวัฒนธรรมนอกที่ไม่ใช่วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนมาปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ประเพณีเกี่ยวกับความตายของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นมีทั้งที่ยังคงยึดรูปแบบดั้งเดิม คือ การฝังในสุสาน หากแต่มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปตามความเชื่อในครอบครัวและยุคสมัย และรูปที่เปลี่ยนไป คือ การนำศพผู้ตายไปเผาที่วัดตามวัฒนธรรม

ของชาวไทยพุทธ ซึ่งสะท้อนถึงวิธีการจัดการศพที่ผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนยูนนานแบบดั้งเดิมกับวัฒนธรรมของชาวพุทธไทย

3.3 การอนุรักษ์วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

จากการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย การประกอบอาชีพ การใช้ภาษา และศิลปกรรมจีนผ่านกระบวนการในการอนุรักษ์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ ภาษาจีนยูนนาน ประเพณี การศึกษาในโรงเรียน และงานฝีมือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ภาษาจีนยูนนาน

เครื่องมือที่สำคัญยิ่งที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการรักษาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ได้แก่ ภาษาจีนท้องถิ่นของชาวยูนนาน ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญและโดดเด่นทางวัฒนธรรมมากที่สุด เนื่องด้วยภาษาจีนยูนนานเป็นสิ่งปกป้องถึงที่มาที่ไปของบรรพบุรุษของพวกเขาได้เป็นอย่างดี พวกเขาได้ใช้ภาษาจีนยูนนานเป็นกระบวนการในการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านคนหนึ่งแล้วว่า

"...เวลาไปไหน ๆ ผมชอบพูดภาษาจีนยูนนาน การพูดภาษาจีนยูนนานกับคนอื่นที่เป็นคนจีนยูนนานจะทำให้เราเป็นเพื่อนกันได้ง่ายขึ้น ในหมู่บ้านของเราใช้ภาษาจีนยูนนานสื่อสารกันตั้งแต่สมัยที่บรรพบุรุษของเรามาอยู่ ไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่ในช่วงเวลาหนึ่งประเทศไทยไม่ให้พูดภาษาจีนท้องถิ่นยูนนาน แต่เราก็แอบใช้กันเพื่ออนุรักษ์ภาษาจีนยูนนาน และเมื่อลูกเกิดมา ผู้ใหญ่ในบ้านก็จะสอนให้พวกเขาพูดภาษาจีนยูนนาน พอเด็กโตขึ้นก็จะได้ไม่ต้องเรียนโดยเฉพาะ..."

(เขียนลิน ทยาภ. 24 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นจะสื่อผ่านภาษาของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นภาษาถิ่นยูนนาน อันมีลักษณะภาษาใกล้เคียงกับภาษาจีนกลาง แต่ใช้กันในกลุ่มคนจีนยูนนานเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงใช้ภาษานี้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันอยู่ ซึ่งทำให้วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของบรรพบุรุษชาวยูนนานได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะสืบทอดไปในอนาคต หากพวกเขายังคงใช้ภาษาจีนท้องถิ่นยูนนานสื่อสารกันต่อไป

3.3.2 ประเพณี

เครื่องมือที่นำมาใช้เป็นกระบวนการในการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานอีกประการหนึ่ง คือ ประเพณี ซึ่งมีอยู่หลายประการ แต่ประเพณีที่ถือว่าสำคัญและมีการอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมไว้อย่างเด่นชัดก็คือ ตรุษจีน ประเพณีแห่งการเฉลิมฉลองในวันขึ้นปีใหม่ของจีน ซึ่งยังคงเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยที่เด่นชัดที่สุด ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านท่านหนึ่งที่ว่า

"... ถึงเวลาวันตรุษจีน ช่วงนั้นในหมู่บ้านก็จะมีงานตรุษจีนฉลองมีการร้องเพลง การแสดง และเต๋นรำต่าง ๆ เป็นการจัดงานเฉลิมฉลองกันเองกันของคนในหมู่บ้าน หรือบางคนก็จะเข้าไปไปร่วมงานในตัวเมืองเชียงใหม่ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีตรุษจีน..."

(เอาหัว ลี. 24 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังมีวิถีชีวิตปฏิบัติที่เป็นกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมจีนและผูกพันกับประเพณีจีนในสังคมไทย เช่นเดียวกับชาวจีนในชุมชนอื่น ๆ ซึ่งกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีดังกล่าวทำให้พวกเขาสามารถรักษาอัตลักษณ์ที่เป็นวิถีชีวิตของบรรพบุรุษของตนไว้ได้ อีกทั้งยังรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่อีกทางหนึ่งด้วย โดยเฉพาะประเพณีตรุษจีนที่คนในหมู่บ้านแห่งนี้ยังคงรูปแบบเดิมที่เป็นประเพณีปฏิบัติไว้ได้มากที่สุด

3.3.3 การศึกษาในโรงเรียน

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการอนุรักษ์วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยก็คือ การศึกษาในโรงเรียน เนื่องจากการศึกษาจะมีผลต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนผู้คนในหมู่บ้านอรุโณทัยระยะยาว ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านท่านหนึ่งที่ว่า

"...ลูกที่เรียนหนังสือในโรงเรียนได้เรียนทั้งภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ การเรียนภาษาจีนบางเวลาจะมีครูจากประเทศจีนมาสอนวัฒนธรรมจีนและภาษาจีนกลาง ทำกิจกรรมตามแบบประเทศจีน ทำให้เด็กนักเรียนสนใจที่เรียนภาษาและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีนมากขึ้น เพราะได้เรียนกับเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมโดยตรง..."

(กฤษดา หวู. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาที่โรงเรียนมีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยเฉพาะการได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจากครูที่มาจากประเทศจีน ซึ่งเป็นเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมโดยตรงก็ยิ่งทำให้ให้เยาวชนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ และถ่ายทอดภาษา

และวัฒนธรรมจีนด้านต่าง ๆ ให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้น การศึกษาในโรงเรียนจึงเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนให้คงอยู่กับคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานรุ่นต่อไป

3.3.4 งานฝีมือ

เครื่องมือที่นำมาใช้เป็นกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน ในหมู่บ้านอรุโณทัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ งานฝีมือประเภทต่าง ๆ ซึ่งงานฝีมือที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาส่วนใหญ่เป็นงานฝีมือจีนตามรูปแบบดั้งเดิม จากการศึกษาได้พบงานฝีมือที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงอนุรักษ์ไว้ตามรูปแบบดั้งเดิมที่รับมาจากบรรพบุรุษที่โดดเด่น 3 ประการ คือ

1. งานฝีมือตัดกระดาษ

การตัดกระดาษและการประดิษฐ์กระดาษเป็นรูปภาพต่าง ๆ เป็นงานฝีมือที่ได้รับค่านิยมมาตั้งแต่สมัยอดีต เนื่องด้วยเป็นงานฝีมือที่ประณีต งดงาม มีเสน่ห์ มีเอกลักษณ์แบบตะวันออก สามารถทำให้ผู้คนเห็นถึงวิถีชีวิตและบรรยากาศที่มีความสุขของชาวจีนได้ ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงรักษารูปแบบและทำงานฝีมือชนิดนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยที่ว่า

“การตัดกระดาษเป็นงานฝีมือของจีน เวลาว่างทำอะไร ในหมู่บ้านก็จะตัดกระดาษเอง เช่น การไหว้ศาลเจ้า งานวันตรุษจีนก็จะตัดกระดาษเอง เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย คนที่ตัดกระดาษส่วนใหญ่จะเป็นคนผู้สูงอายุที่เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษจีน และอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานสืบทอดต่อไป...”

(เจ๊จิง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ยายชอบตัดกระดาษ วิธีการตัดกระดาษรับมาจากบรรพบุรุษชาวจีน เขาสอนวิธีการตัดกระดาษให้ฉัน น่าสนใจมาก ตัดออกมาเป็นรูปที่สวยงามต่าง ๆ เช่น ดอกไม้และสัตว์ เป็นต้น เมื่อในหมู่บ้านของเรามีงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานขึ้นปีใหม่ และงานเซ็งเม้ง พวกเราก็จะไปช่วยกันตัดกระดาษที่ศาลเจ้า”

(กุหลาบ หวู่. 26 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การตัดและการประดิษฐ์กระดาษเป็นงานฝีมือที่ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยสืบทอดมาจากบรรพบุรุษของตนและยังคงอนุรักษ์ไว้ผ่านงานประเพณีต่าง ๆ อาทิ วันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน และ เซ็งเม้ง โดยคนที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะจะไปช่วยกันตัดกระดาษเป็นรูปต่าง ๆ ทั้งสัตว์ ดอกไม้ และสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในการไหว้บรรพบุรุษและศาลเจ้า รวมถึงรูปปีนักษัตรต่าง ๆ ที่ศาลเจ้าอีกด้วย และในขณะเดียวกัน

ก็ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของตนให้แก่คนที่สนใจและเยาวชนในหมู่บ้าน อีกด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้งานฝีมือการตัดกระดาษยังคงดำรงอยู่ต่อไป

2. งานฝีมือประดิษฐ์โคมสี

งานฝีมือประดิษฐ์โคมสีในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงมีให้พบเห็นโดยทั่วไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งโคมสีนั้นโดยทั่วไปจะใช้กันในงานเทศกาลสำคัญในแต่ละปี โดยเฉพาะงานตรุษจีน และงานอื่น ๆ ที่นิยมใช้โคมสีประดับงาน ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยแล้วว่า

“ในหมู่บ้านเวลามีงานเฉลิมฉลองก็จะทำโคมสี เช่น เทศกาลตรุษจีนและงานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ก็จะใช้ทำให้งานมงคลก็จะทำเป็นสีแดง แต่ถ้าเป็นงานศพก็จะใช้สีขาว นี่ได้มาจากบรรพบุรุษ”

(ฮ้วยยู๋ เจียง. 26 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ในงานเทศกาลตรุษจีน งานศพ งานต่าง ๆ หมู่บ้านของเราก็จะช่วยกันทำโคมสี ทำตามบรรพบุรุษที่สอนมา”

(จี้อจ หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงประดิษฐ์โคมสี เพื่อใช้ในงานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งใช้ตกแต่งอาคารสถานที่สำคัญ ซึ่งถ้าเป็นเทศกาลในงานมงคล โคมจะเป็นสีแดง แต่ถ้าเป็นงานอวมงคลหรืองานศพ โคมจะเป็นสีขาว นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงการถ่ายทอดและสืบต่อของงานฝีมือประเภทนี้ อันเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานของตนให้คง และให้ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานสืบต่ออีกทางหนึ่งด้วย

3. งานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม

งานฝีมือที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยก็คือ งานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ยังคงรูปแบบเดิมตามที่ได้รับ การถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งสามารถพบเห็นงานฝีมือประเภทนี้ได้ที่ศาลเจ้าและวัดจีน ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยท่านหนึ่งที่ว่า

“นี่เป็นสิ่งก่อสร้างตามรูปแบบสถาปัตยกรรมโบราณของจีน เวลาสร้างจะไม่ใช้ตะปู สิ่งก่อสร้างนี้ ชายคาและมุมของหลังคาใหญ่จะซ้อนกันเป็นชั้น ๆ และหลังคาจะถูกสร้างเป็นรูปเส้นโค้งอย่างล่ำเลิศสวยงาม ทำให้น้ำฝนไหลจากหลังคาไปได้ไกล เป็นการป้องกันรักษา สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม่ในการก่อสร้างไม่ให้เปียกฝน แต่ตอนนี้หายไปแล้ว น่าเสียดายมาก ความจริงต้องให้ลูกหลานรักษาและสืบต่อต่อไป

ดังนั้น ทุกครั้งที่ทีมงานหรือมีคนมาไหว้ศาลเจ้า ฉันก็จะบอกให้พวกเขา
สืบทอดงานฝีมือประเภทนี้ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ไว้ ”

(จื้อจง หยาง. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 25 รูปแบบสถาปัตยกรรมโบราณของจีน

ที่มา: ZhiLi Duan (ทอฝัน) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 ณ หมู่บ้านอรุโณทัย

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งปลูกสร้างใน หมู่บ้าน โดยเฉพาะสถานที่สำคัญทางความเชื่ออย่างศาลเจ้ายังคงใช้รูปแบบการสร้างแบบจีนโบราณ มีการวางชื่อคานโดยใช้ลิ่ม ไม่ใช่ตะปู ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกันกับการสร้างบ้านทรงไทยในประเทศไทย ลักษณะที่โดดเด่นของสถาปัตยกรรมจีนอีกประการหนึ่ง คือ หลังคาที่สร้างเป็นเส้นโค้งอย่างสวยงาม ซึ่งทำให้น้ำฝนที่ตกลงมาไหลจากหลังคาไปได้ไกล เป็นภูมิปัญญาในการป้องกัน รักษาสิ่งก่อสร้างที่ สร้างด้วยไม้ไม่ให้เปียกผ่น ซึ่งช่วยให้โครงสร้างของสถาปัตยกรรมอยู่ได้นาน ไม่ชำรุดเสียหายเร็วไป จากการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงรักษาและถ่ายทอดรูปแบบ การสร้างสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของตนไว้ ซึ่งสามารถพบเห็น ได้ทั่วไปในหมู่บ้าน

สรุปได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงสืบทอดงานฝีมือต่าง ๆ อยู่ ไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม หัตถกรรม และสถาปัตยกรรม โดยส่วนใหญ่แล้วงานฝีมือดังกล่าวยังคงมี รูปแบบและวิธีการทำหรือการสร้างเหมือนอย่างที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษชาวจีน แม้ว่าใน ปัจจุบัน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยจะเปลี่ยนแปลงไปตาม สังคมร่วมสมัยมากขึ้น แต่พวกเขาก็มีกระบวนการในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีจีน

ด้านต่าง ๆ ผ่านงานฝีมือประเภทต่าง ๆ เนื่องจากงานฝีมือก็เป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่สื่อให้เห็นถึงเรื่องราว ความเป็นมา วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ รากเหง้า และภูมิปัญญาของชาวจีนอีกประการหนึ่งด้วย

บทที่ 4

แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย

อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

4.1 แนวคิดการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว

4.1.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

4.1.2 การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

4.2 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

4.2.1 การพัฒนาการศึกษา

4.2.2 การพัฒนาอาชีพ

4.2.3 การพัฒนาสุขภาพ

4.2.4 การพัฒนาความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน

4.2.5 การพัฒนาการคมนาคม

4.3 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.3.1 การพัฒนาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

4.3.2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

4.3.3 การพัฒนาวัฒนธรรม

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 แนวคิดการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์พบปัญหาที่นำไปสู่แนวคิดในการพัฒนาข้อนี้ 2 ด้าน คือ 1) ความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาที่พบ ได้แก่ คนในครอบครัวแต่งงานและออกไปอยู่ครอบครัวของตนเอง ไม่ค่อยได้ติดต่อและช่วยเหลือกัน บางครอบครัวมีลูกมาก มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพปลูกข้าวโพด มีรายได้น้อย ไม่มีบัตรประชาชน พูดภาษาไทยไม่ได้ มีชีวิตลำบาก ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวต้องออกไปหางานทำต่างถิ่น ทำให้เกิดการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ห่างไกลจากครอบครัวจึงส่งผลต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว จากความสัมพันธ์ที่เคยใกล้ชิด อบอุ่น พึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือกลายเป็นความสัมพันธ์ที่เห็นห่าง ไม่อบอุ่น ไม่สามารถพึ่งพาอาศัยหรือช่วยเหลือกันได้ โดยชาวบ้านต้องการให้หัวหน้าหมู่บ้านมาช่วยแก้ไขปัญหา เช่น จัดกิจกรรมความรักในครอบครัว ครอบครัวไหนที่พี่น้องรักกัน ช่วยเหลือกันมากก็จะได้รับรางวัลจากรัฐบาล และทำป้ายติดไว้ที่ประตูหน้าบ้านว่า บ้านนี้พี่น้องกันรักกัน ช่วยเหลือกันวัดเป็นระดับคะแนน แต่ละรายการ

คะแนนเต็มคือ 100 คะแนนจากกิจกรรมต่าง ๆ ในกรณีบ้านใดมีลูกมาก เขาอยากให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือดูแลลูกของเขา และขอรัฐบาลช่วยออกบัตรประชาชนเพื่อจะได้มีโอกาสไปหางานทำที่อื่นได้ ทำให้ครอบครัวมีชีวิตดีขึ้น และอยากให้หัวหน้าหมู่บ้านออกระเบียบเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้ลูกหลานเปลี่ยนกันดูแล ไม่ปล่อยให้พ่อแม่อยู่ตามลำพังโดยไม่มีใครมาดูแลหรือเพียงแค่ส่งเงินมาเท่านั้น 2) การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาที่พบ ได้แก่ พี่น้องที่มีปัญหา แต่ไม่เปิดใจพูดคุยกัน จึงทำให้ไม่สามารถรับรู้ปัญหาของกันและกัน และช่วยเหลือกันได้ ปัญหาที่พบอีกปัญหาหนึ่งคือ ปัจจุบันงานเทศกาลประจำหมู่บ้านมีน้อยลง ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวไม่มีโอกาสได้ไปเที่ยวและทำกิจกรรมด้วยกัน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเหินห่างไป โดยคนในหมู่บ้านต้องการให้หัวหน้าหมู่บ้านเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาให้พี่น้องที่มีปัญหาเปิดใจพูดคุยกันเพื่อรับทราบปัญหาและหาทางช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัวแน่นแฟ้น อบอุ่นดี มีความรัก ความสามัคคี และผูกพันกันเหมือนในวิถีชีวิตของบรรพบุรุษในอดีตมากยิ่งขึ้น

จากปัญหาและความต้องการดังกล่าวส่งผลให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.1.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยนั้นมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์แบบวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม โดยมีปัจจัยที่ทำให้รายละเอียดของความสัมพันธ์ในแต่ละครอบครัวแตกต่างกันไปหลายประการ ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ก่อนแต่งงานพี่น้องอยู่ด้วยกัน แต่พอแต่งงานแล้วก็แยกกันอยู่ พี่น้องไม่ได้อยู่ด้วยกัน จึงไม่ค่อยได้ติดต่อและช่วยเหลือกัน บ้านของผมหากจน แต่บ้านพี่สาวนั้นมีเงินและไปทำงานที่กรุงเทพฯ อยากให้พี่สาวเข้ามาช่วยเหลือบ้าง เพราะการใช้ชีวิตที่นี่ค่อนข้างลำบาก อาชีพที่ผมทำก็คือไร่ข้าวโพด มีรายได้น้อย บางทีก็รับจ้างก่อสร้าง ผมมีลูก 5 คนที่ต้องดูแล จึงทำให้ยากจน ผมพูดภาษาไทยไม่ได้ไม่มีบัตรประชาชน จึงไม่สามารถออกไปหางานทำในเมืองได้ หากลูกโตแล้วก็ต้องให้ออกไปหารายได้ ส่วนลูกที่ยังเล็กอยู่ก็ต้องไปเรียนหนังสือ”

(ผน. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“บ้านผมมีพี่น้องหลายคน ก่อนแต่งงานอยู่ด้วยกัน แต่พอแต่งงานแล้วก็แยกกันอยู่ ไม่ค่อยได้ติดต่อและช่วยเหลือกัน อยากให้พี่น้องติดต่อกัน เพราะเวลามีเรื่องอะไรเกิดขึ้นจะได้ช่วยเหลือกัน”

(Hong Yang. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การสมรสและแยกย้ายไปอยู่กับคู่สมรสตามวัฒนธรรมจีนยูนนานและปัญหาความยากจนของครอบครัวมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในครอบครัว เนื่องจากคนในครอบครัวที่ประสบปัญหาความยากจนต้องออกไปหางานทำต่างถิ่น จึงทำให้ไม่ค่อยติดต่อและพบเจอกันกับญาติพี่น้องในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า อาชีพที่มีรายได้น้อย เช่น การปลูกข้าวโพด การมีบุตรมาก และไม่มีบัตรประชาชน การพูดภาษาไทยไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในครัวเรือนและทำให้เกิดปัญหาความยากจนตามมา ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ลูกออกจากบ้านไปทำงานหาเงิน ไม่ค่อยกลับบ้าน จะกลับมาปีละครั้ง บางปีก็ไม่กลับมาเลย แต่จะส่งเงินมาให้ เด็กรุ่นใหม่ในหมู่บ้านเป็นแบบนี้เยอะมาก ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบ ม.ปลายก็จะออกไปทำงานเป็นไกด์บ้าง ขายของให้ชาวต่างชาติในตัวเมืองเชียงใหม่ กรุงเทพฯ หรือภูเก็ตบ้าง นาน ๆ ถึงจะกลับบ้านสักครั้ง บางคนก็ไม่กลับมาเลย ส่งแต่เงินกลับมา บางคนก็ไม่ส่งเงินมาเลย บางคนแต่งงานมีครอบครัวก็ย้ายถิ่นฐานออกไปอยู่ที่อื่น ต่างจังหวัดบ้าง ต่างประเทศบ้าง”

(เพรา. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนถึงรายได้ในครอบครัวว่า มีผลต่อการเร่งให้สมาชิกในครอบครัวออกไปหางานทำในวัยที่เร็วขึ้น ทำให้เกิดการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ห่างไกลจากสมาชิกในครอบครัวจึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว จากความสัมพันธ์ที่เคยใกล้ชิด อบอุ่น พึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือ และเอื้ออาทรต่อกัน กลักลับกลายเป็นความสัมพันธ์ที่เหินห่าง ไม่อบอุ่น ไม่สามารถพึ่งพาอาศัยหรือช่วยเหลือกันได้เหมือนดังก่อน

“ผมมีลูก 4 คน เมื่อผมอายุมากแล้วก็ไม่ค่อยได้ทำงานหนัก ทำได้แค่ไปดูสวนบ้าง ทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่พอทำได้บ้าง ส่วนลูก ๆ ก็จะออกไปทำงานหาเงิน ส่วนคนแก่ก็มีหน้าที่ดูแลหลาน ลูกจะส่งเงินมาให้ใช้สำหรับดูแลหลาน ค่าอาหาร ค่านม และค่าของใช้ เหลือบางส่วนก็ให้พ่อแม่เก็บไว้กินไว้ใช้ เวลาว่างผมก็ไปเล่นไพ่นกกะจอกกับเพื่อน ไม่ได้ทำงานหนักมา 20 ปีแล้ว”

(Mei Jie. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ตอนนี้ฉันอยู่บ้านเพียงคนเดียว ฉันมีลูก 3 คน คนหนึ่งทำงานอยู่กรุงเทพฯ ส่วนลูกสาวอีก 2 คนแต่งงานกับคนไต้หวัน ปกติจะอยู่ที่ไต้หวัน ไม่ค่อยได้กลับมาบ้าน ส่งแต่เงินมาให้ สามีนของฉันก็เสียชีวิตไปหลายปีแล้ว ตอนนี้ฉันแก่และทำอะไรไม่ไหวแล้ว จึงต้องหาแม่บ้านมา

ช่วยดูแล”

(ฮ้วยยู๋ เจียง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การโยกย้ายถิ่นไปหางานทำในต่างถิ่นของคนในครอบครัว และการแต่งงานของหญิงสาวที่ต้องย้ายไปอยู่บ้านของสามีในถิ่นแดนไกล ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่กับลูก และพี่กับน้องที่เคยใกล้ชิด มีความอบอุ่น กลายเป็นความสัมพันธ์ที่เหินห่างมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุของชาวจีนยูนนานไว้ กล่าวคือ ผู้เฒ่าต้องดูแลผู้ที่มีอายุมากกว่า เห็นได้จากการที่ลูกส่งเงินมาให้พ่อแม่ของตนใช้จ่าย แม้จะไม่ค่อยกลับมาบ้านก็ตาม สะท้อนถึงความกตัญญู คุณธรรมที่ชาวจีนให้ความสำคัญมากประการหนึ่ง นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น แต่ละบ้านนั้นจะมีความสัมพันธ์แตกต่างกันไปตามปัจจัยที่แตกต่างกัน แต่ถึงกระนั้นลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สำคัญของชาวจีนยูนนานไว้ได้ประการหนึ่ง คือ ความกตัญญูต่อผู้อาวุโสโดยเฉพาะพ่อแม่

4.1.2 การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

การสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในแต่ละบ้าน แต่ยังคงยึดโยงกับลักษณะทางวัฒนธรรมของชาวจีนยูนนานแบบดั้งเดิม ดังรายละเอียดจากคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อยากให้เปิดใจคุยกันระหว่างพี่น้อง มีปัญหาอะไรก็คุยกัน ต้องการอะไร ขาดเหลืออะไรก็ช่วยเหลือกัน ผมเคยขอให้เขาช่วยเหลือบ้าง นาน ๆ เขาถึงจะช่วยสักทีหนึ่ง ส่วนมากเขาก็จะรับฟัง แต่เขาก็ไม่ค่อยใส่ใจเท่าไร”

(ฝน. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นยังคงต้องการปฏิสัมพันธ์ที่ชัดเจนของสมาชิกในครอบครัวที่ปฏิบัติต่อกัน คือ การฟังพาดอาศัย ช่วยเหลือกันในเวลาที่มีความจำเป็น นอกจากนี้ ยังพบถึงวิธีการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่น่าสนใจ นั่นคือ การพูดคุยกันแบบเปิดใจระหว่างพี่น้อง เพื่อรับทราบปัญหาและหาทางช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่บรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานได้ปลูกฝังให้ลูกหลานรัก สามัคคี และให้ความช่วยเหลือกันมาตั้งแต่อดีต

“เวลากลับมาหาครอบครัวมีน้อยลง บางปีกลับมาเพียง 1-2 ครั้ง
อยากให้มีโอกาสพบเจอกันมากขึ้น เข้าใจว่า ทุกคนต้องทำงานหา

รายได้ การกลับมาแต่ละครั้งก็มีค่าใช้จ่ายมาก ไหนจะค่าเดินทาง ค่ากิน
ค่าอยู่ ล้วนต้องใช้เงินทั้งสิ้น แต่พวกเราส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประชาชน
มีแต่บัตรพื้นที่สูง ไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ ภาษาก็พูดไทยก็ได้นิดหน่อย”

(Hong Yang. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้
สมาชิกในครัวเรือนไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้ คือ การไปทำงานในสถานที่ห่างไกลจาก
ครอบครัว และค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับบ้านแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อ
การเดินทางไปหาญาติพี่น้องที่ไปทำงานต่างถิ่น คือ การไม่มีบัตรประชาชน และการพูดภาษาไทย
ไม่ได้ พูดได้แต่ภาษาจีนยูนนาน ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวขาดหายไป นอกจากนี้ ปัจจัย
ดังกล่าวยังส่งผลต่อการไปหางานทำสร้างรายได้ของชาวบ้านอรุโณทัยบางส่วนอีกด้วย

“เวลาอยู่กับครอบครัวมีน้อย กลับบ้านมาก็กินข้าวแล้วก็เข้านอน
เด็ก ๆ ที่เรียนหนังสือ หลังจากเลิกเรียนที่โรงเรียนไทยแล้วก็ต้องไป
เรียนต่อที่โรงเรียนจีนในตอนเย็นอีก เมื่อกลับมาก็มีเวลาเจอหน้าพ่อแม่
น้อยมาก บางทีก็ไม่ได้เจอเลย อยากมีเวลาอยู่กับลูกให้มากขึ้น และงาน
เทศกาลประจำหมู่บ้านก็มีน้อยมากจึงทำให้เวลาและโอกาสที่จะอยู่และ
ได้ไปเที่ยวกับลูกน้อยตามไปด้วย”

(เงาหัว ลี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เวลาเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง
ที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว เพราะจะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสทำ
กิจกรรมร่วมกัน ได้พูดจากัน และในช่วงเวลาดังกล่าวพ่อแม่จะสอนเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ลูก แต่การไม่มี
เวลาให้แก่กันของสมาชิกในครอบครัวมีผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัวด้วย กล่าวคือจะ
ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเป็นแบบผิวเผิน เห็นห่าง ไม่ค่อยอบอุ่น ทั้งนี้เป็นเพราะ
สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีภาระหน้าที่ตามแต่ละช่วงวัยที่แตกต่างกัน ดังนั้น การมีเวลาให้แก่กัน
จึงเป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวมีโอกาสได้พบ
พูดคุยปรึกษาหารือกัน ช่วยเหลือกัน มีปัญหาใด ๆ ก็ช่วยกันแก้ไข ส่งผลให้ครอบครัวมีความอบอุ่น
นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า งานเทศกาลหรืองานประเพณีของจีนมีส่วนสำคัญในการสร้าง
ช่วงเวลาที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้มีความสัมพันธ์ร่วมกัน แต่ปัจจุบันงานเทศกาลประจำหมู่บ้าน
มีน้อย ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวไม่ได้ไปเที่ยวและทำกิจกรรมด้วยกัน นี่ก็ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง
ที่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเห็นห่างกัน

4.2 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์พบปัญหาที่นำไปสู่แนวคิดในการพัฒนาข้อนี้ 5 ด้าน คือ 1. การศึกษา ปัญหาที่พบ ได้แก่ การพูดภาษาไทยไม่ได้ คนในหมู่บ้านอรุโณทัยส่วนใหญ่พูดได้แต่ภาษาจีนยูนนาน ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาหลายอย่าง เช่น การติดต่อกับทางราชการ และการสื่อสารกับคนภายนอก การขาดแคลนครูและวุฒิการศึกษาของครูที่ยังต่ำ และคนส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์ไม่เป็น จึงไม่สามารถประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือสิ่งดี ๆ ภายในหมู่บ้านให้คนภายนอกได้ รู้จัก ไม่สามารถเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงและรู้จักหมู่บ้านของตน ไม่สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวยูนนานจากแผ่นดินใหญ่ และวัฒนธรรมอื่น ๆ ของโลกอีกด้วย 2. อาชีพ ปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร ส่งผลให้พืชผลทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และรายได้ลดลง ชาวบ้านต้องซื้อผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์จากหมู่บ้านอื่นมาบริโภค การขาดแคลนมัคคุเทศก์ประจำหมู่บ้าน คนที่เป็นมัคคุเทศก์มักจะเดินทางไปทำงานที่เมืองท่องเที่ยวสำคัญ ๆ เช่น เชียงใหม่ จำนวนครูไม่พอและไม่ค่อยมีคนรับข้าราชการเป็นครู อาชีพช่างฝีมือมาจากบรรพบุรุษชาวยูนนาน เช่น งานฝีมือ การตัดกระดาษ งานฝีมือประดิษฐ์โคมสี งานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม งานฝีมือประกอบอาหารทำซาลาเปา น้ำเต้าหู้ ก๋วยเตี๋ยวไม่มีคนสืบต่อ 3. สุขภาพของคนในชุมชน ปัญหาที่พบ ได้แก่ คนในหมู่บ้านมากไม่มีความรู้ในการดูแลและรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องตามหลักการแพทย์ปัจจุบัน 4. ความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน ปัญหาที่พบ ได้แก่ กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในปัจจุบันมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นวัฒนธรรมของจีนและเป็นการจัดเฉพาะภายในหมู่บ้านเท่านั้น 5. การพัฒนาคมนาคม ปัญหาที่พบ ได้แก่ ถนนมีเพียงบางพื้นที่ไม่ดี เส้นทางคมนาคมยังไม่สะดวกและเข้าไม่ถึง เช่น บางพื้นที่ในฤดูฝน รถไม่สามารถเข้าถึงสวนหรือนาทำให้ทำการเกษตรยาก

จากปัญหาและผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้คนในชุมชนเกิดแนวคิดในการพัฒนาเพื่อให้ผู้มีอำนาจทั้งในหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทั้ง 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนาการศึกษา

การศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในทุกสังคม โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยที่พบว่า มีความต้องการพัฒนาในเรื่องนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้นด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ภาษา

คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยส่วนใหญ่จะใช้ภาษาจีนท้องถิ่นยูนนานเป็นหลักในการสื่อสารกัน ทำให้การสื่อสารกับคนภายนอกนั้นยากลำบาก ทั้งด้านการพูด การอ่าน และการเขียน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การติดต่อกับทางราชการ ซึ่งต้องใช้ภาษาไทยในการติดต่อ คนรุ่นใหม่มีโอกาสได้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาหลักควบคู่กับการเรียนภาษาจีนเสริม

แต่ชาวบ้านทั่วไปพูดภาษาไทยไม่ได้ พูดได้แต่ภาษาจีนจีนท้องถิ่น จึงส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาหลายอย่าง ดังนั้น ชาวบ้านอรุโณทัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาไทยเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น ดังคำในสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ผมพูดภาษาไทยไม่เป็น อ่าน เขียนก็ไม่ได้ อยากพูดภาษาไทยได้ เพราะถ้าใช้ภาษาไทยเป็นก็จะทำอะไรได้หลายอย่าง ชีวิตก็จะได้ดีขึ้น แต่พวกเรามีเงินไม่มากพอที่จะไปเรียน คงต้องขอให้รัฐบาลช่วยเหลือให้เรียนฟรี”

(จันทน์ หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ เวลามาหาผมก็ต้องพาคนที่พูดภาษาไทยมาเป็นล่ามด้วย คนในหมู่บ้านต้องการที่จะพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยมาก”

(เทิดศักดิ์ จอวรรณ. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในหมู่บ้านอรุโณทัยที่ใช้ภาษาท้องถิ่นจีนยูนนานสื่อสารยังคงมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จึงอยากให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือให้ได้เรียนภาษาไทยโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากพวกเขามีรายได้น้อย ไม่มีเงินพอที่จะเสียค่าเล่าเรียน จึงอยากได้สวัสดิการจากรัฐบาลในเรื่องนี้

“ตอนนี้ในหมู่บ้านของเรายังมีอีกปัญหาหนึ่ง คือ ครูไม่พอ ครูส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่เรียนจบมัธยมที่นี่แล้วมาเป็นครูสอน ครูภาษาจีนมีเพียงพอ แต่ครูภาษาอังกฤษ และครูภาษาไทยมีไม่เพียงพอ มีปัญหา มาก ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทั้งด้านภาษาอังกฤษและภาษาไทย”

(ขจรศักดิ์ ลี. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประจำหมู่บ้านอรุโณทัยไม่พอ โดยเฉพาะครูภาษาอังกฤษและภาษาไทย คนในหมู่บ้านอรุโณทัยส่วนใหญ่ต้องการที่จะพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย แต่มีปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน คือ การขาดแคลนครูที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ครูเท่าที่มีอยู่ในโรงเรียนปัจจุบันจะเป็นคนภายในหมู่บ้านที่จ้างมาช่วยสอนโดยคนในชุมชนเป็นผู้จัดหาตนเอง เพราะหน่วยงานของรัฐไม่มีเงินมาสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลให้คนในหมู่บ้านขาดโอกาสทางการศึกษาไปด้วย แต่ถึงกระนั้นคนในหมู่บ้านอรุโณทัยก็ยังมีความต้องการการพัฒนาด้านการศึกษา เพราะการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญยิ่งของการพัฒนาชีวิตทุกด้าน เนื่องจากมีผลต่อวิถีชีวิตของคนในระยะยาว ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยท่านหนึ่งที่ว่า

"ลูกอยู่ที่โรงเรียนได้เรียนภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ บางเวลาก็มีครูจากประเทศจีนมาสอนวัฒนธรรมจีน และภาษาจีน ทำกิจกรรมตามแบบประเทศจีน ทำให้ลูกสนใจเรียนวัฒนธรรมจีนมากขึ้น ภาษาไทยเป็นภาษาที่ต้องเรียนอยู่แล้ว ถ้าไม่เรียนก็จะอยู่ในสังคมนี้ไม่ได้ แต่ภาษาอังกฤษ โรงเรียนไม่มีเงินจ้างครูต่างประเทศจึงทำให้เด็กไม่ค่อยสนใจเรียน ส่งผลให้เด็กใช้ภาษาอังกฤษไม่ค่อยดี ถ้ามีครูต่างประเทศมาสอน ภาษาอังกฤษของเด็กนักเรียนคงจะดีขึ้น"

(กุหลาบ หวู่. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างของข้อมูลการให้คำสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาการศึกษาด้านภาษาซึ่งคงมีอยู่ในชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในหมู่บ้านอรุโณทัยที่คนส่วนหนึ่งต้องการที่จะพัฒนาด้านภาษาเป็นสำคัญโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และต้องการให้ครูที่เป็นเจ้าของภาษามาสอนเอง เพราะพวกเขาคิดว่า การสอนภาษาอังกฤษโดยครูต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษจะทำให้ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนดีขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของเยาวชนเหล่านั้นให้ดีขึ้นตามไปด้วยในอนาคต

2. บุคลากรทางการศึกษา

ความต้องการพัฒนาการศึกษาของคนในหมู่บ้านอรุโณทัยอีกประการหนึ่ง คือ ความต้องการให้พัฒนาเยาวชนในหมู่บ้านให้เป็นบุคลากรทางการศึกษา (ครู) ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านคนหนึ่งว่า

"โรงเรียนในหมู่บ้านของเราครูไม่พอ ครูที่สอนส่วนใหญ่เรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย อยากให้แก้ไขเรื่องนี้ขอรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ ส่งครูไปเรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยครูที่มาสอนต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อยากให้มีครูดี ๆ มากขึ้นเพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนและนักเรียนให้มีคุณภาพที่ดี พัฒนาชุมชนและคนในชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า"

(Laoshi Li. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนในหมู่บ้าน คือ การขาดแคลนครู และวุฒิการศึกษาของครูที่ยังต่ำ อันเนื่องจากการขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ โดยชาวบ้านต้องขอรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ การให้มีการพัฒนาคุณวุฒิของครูให้ถึงระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความคาดหวังของชาวบ้านที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและคุณวุฒิสูงว่า จะช่วยพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ พัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า และพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media)

คนส่วนหนึ่งในหมู่บ้านอรุโณทัยจะใช้สื่อสังคมออนไลน์เช่นเดียวกับคนในหมู่บ้านอื่น ๆ แต่มีคนอีกส่วนหนึ่งที่ใช้สื่อออนไลน์ไม่เป็น ส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุ ดังนั้น ชาวบ้านจึงมีความต้องการให้มีการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดีย ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยเล่าว่า

“คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังใช้คอมพิวเตอร์ เฟซบุ๊ก ไลน์ วิแชทไม่ค่อยเป็น อยากให้คนในหมู่บ้านใช้เป็นเพื่อเข้ากับสังคมสมัยใหม่เพื่อที่จะใช้เทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาหมู่บ้านและชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เช่น การค้าขายออนไลน์ และการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น”

(จื้อจง หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ตอนนี้เมื่อในหมู่บ้านมีงานอะไร เช่น งานวันตรุษจีน หมู่บ้านมีอะไรกินหรือทำอะไรกัน ฉันก็จะส่งรูปถ่ายให้เพื่อนและญาติดู ฉันมีเพื่อนและญาติเยอะมาก พวกเขาอยู่คนละที่ บางคนอยู่เชียงราย บางคนอยู่กรุงเทพฯ บางคนอยู่ประเทศจีน เวลาถึงงานอะไรพวกเราก็จะคุยกันในไลน์ วิแชท และส่วนมากเราเรียนรู้วัฒนธรรมจีนยาวนานต่าง ๆ ผ่านสื่อเทคโนโลยีค่ะ แต่คนที่ใช้เทคโนโลยีเป็นยังมีไม่มาก จึงอยากให้เขาเหล่านั้นได้รับการพัฒนาเรื่องนี้...”

(จิ้งจง หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้อมูลของคำให้สัมภาษณ์จะพบว่า คนส่วนหนึ่งในหมู่บ้านอรุโณทัยใช้สื่อออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น วิแชท เฟซบุ๊ก ไลน์ และอีเมลได้ แต่เป็นคนส่วนน้อย คนส่วนใหญ่ใช้ไม่เป็นจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถใช้สื่อออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดียได้ ทุกวันนี้กระบวนการใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียของคนในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นยังคงเป็นเพียงการใช้ในรูปแบบส่วนบุคคลที่สื่อสารกันเฉพาะภายในหมู่บ้านหรือคนที่รู้จักนอกหมู่บ้านหรือต่างประเทศ หากมีการสนับสนุนการใช้สื่อออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านสู่สังคมภายนอกก็จะทำให้หมู่บ้านอรุโณทัยเป็นที่รู้จักของคนภายนอกทั้งในและต่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้สื่อออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียยังนำมาใช้ในกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมภายในหมู่บ้านซึ่งยังคงต้องการการพัฒนาในรูปแบบที่เป็นสากลมากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย เห็นได้จากข้อมูลการให้คำสัมภาษณ์ที่พบว่า มีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมในหมู่บ้านสู่สังคมภายนอกทั้งในและต่างประเทศผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ในขณะที่เดียวกันก็ใช้สื่อโซเชียลมีเดียเรียนรู้วัฒนธรรมจีนยาวนานและเรื่องอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนอีกด้วย

สรุปได้ว่า คนในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความต้องการที่จะพัฒนาการศึกษาด้านภาษาโดยเฉพาะภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้พวกเขามีโอกาสเข้าถึงเรื่องต่าง ๆ และแสวงหาสิ่งที่ดีให้แก่ชีวิตได้มากขึ้น ด้านบุคลากรครูสอนภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษที่ยังขาดแคลน ไม่เพียงพอ และคุณภาพของครูที่มียังต่ำ โดยต้องการให้โรงเรียนมีครูที่จบปริญญาตรีมากขึ้น เพื่อมาช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของเยาวชน คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีความต้องการพัฒนาด้านสื่อออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนและประชาสัมพันธ์กิจกรรมภายในหมู่บ้านให้คนภายนอกได้รู้จักมากขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านในภาพรวมอีกด้วย

4.2.2 การพัฒนาอาชีพ

การประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้านอรุโณทัยยังถูกจำกัดด้วยปัจจัยทั้งในเรื่องของพื้นที่และเศรษฐกิจในครัวเรือน ตลอดจนพื้นฐานของการศึกษา จึงทำให้คนในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความต้องการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

1. อาชีพการเกษตร

การเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนในหมู่บ้านอรุโณทัย และการทำการเกษตรพบว่ายังมีปัญหาหลายอย่างที่บ้านต้องการให้มีการแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ในทุกวันนี้ น้ำที่ใช้ในบางภูมิภาคยังคงเป็นปัญหา ทำสวน ทำนา ปลูกผักต่าง ๆ ก็ขาดน้ำ ขึ้นอยู่กับฟ้าจะลิขิต ถ้าฝนไม่ตก ปีนั้นผลผลิตและรายได้ก็จะน้อยมาก เราจึงต้องการให้รัฐบาลมาช่วยทำอ่างเก็บน้ำ และท่อส่งน้ำ เราถึงจะไม่ต้องกังวลในการทำสวนหรือนา”

(กอง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ปัญหาคือน้ำในชุมชนไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร วิธีแก้ไขก็คือ ทำที่เก็บน้ำหรือทำแท่งค์เก็บน้ำให้ชุมชน แล้วคนในชุมชนจะมีน้ำกินน้ำใช้ตลอดปี เพียงพอต่อการทำการเกษตร และทำให้คนในหมู่บ้านมีการสร้างอาชีพมากขึ้น”

(Su Yang. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“หมู่บ้านของเราเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่มาก ปกติเราก็ปลูกผัก เลี้ยงไก่ และเลี้ยงหมูแค่พอกินในบ้าน ถึงฤดูร้อนในหมู่บ้านไม่มีน้ำ ผัก เช่น ผักขึ้นช่าย (ผักกาดเขียว) ลอยปอ (หัวไชเท้า) เพี้ยช่ายกิง และผลไม้ เช่น ลิ้จิก ขึ้นจิก เป็นต้น ต้องซื้อมาจากอำเภอฝาง และตอนเย็น ๆ ของทุกวันจะมีคนจากฝางมาขายผัก เพราะที่นั่นสามารถปลูกผัก ผลไม้

และ ในหมู่บ้านจะมีตลาดนัดประจำทุกวันศุกร์ วันนั้นจะมีคนจากอำเภอฝางมาขายของเยอะมาก ผมคิดว่าหมู่บ้านของเราควรมีการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อให้สามารถปลูกผักและผลไม้ต่าง ๆ ได้เอง สร้างอาชีพคนปลูกผัก ผลไม้ และใช้ผักเลี้ยงหมู ไก่ ไม่ต้องไปซื้ออาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์จากนอกหมู่บ้าน เลี้ยงเองและไปขายเอง ทำให้มีอาชีพและชีวิตที่ดีขึ้น ... ”

(เงาหัว ลี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรได้ นั่นคือการขาดแคลนน้ำ และผลกระทบที่ตามมาคือ อาชีพ พืชผลทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ รายได้หายไป ชาวบ้านต้องซื้อผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์จากหมู่บ้านอื่นมาบริโภค ดังนั้น คนในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงต้องการให้รัฐช่วยสร้างระบบการชลประทานที่มีคุณภาพเพื่อการจัดการในด้านการเกษตร และการบริโภค ซึ่งจะทำให้การประกอบอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านอรุโณทัยดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. อาชีพมัคคุเทศก์นำเที่ยว

การพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ อาชีพมัคคุเทศก์ ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มมากขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คนที่มีเงินในหมู่บ้าน ส่วนมากลูกจะเป็นไกด์ อยู่ในประเทศไทยหลายแห่ง เช่น เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ภูเก็ต พัทยา เป็นต้น ซึ่งคนเหล่านั้นพูดภาษาอังกฤษกลาง จีน ท้องถิ่นยูนนาน และภาษาไทยเป็น แต่ตอนนี้ในหมู่บ้านไม่มีไกด์พานักท่องเที่ยวไปเที่ยวในหมู่บ้าน ดังนั้น ในหมู่บ้านควรมีไกด์หลายคน เวล่านักท่องเที่ยวเข้ามาที่หมู่บ้านจะได้มีไกด์เป็นคนในชุมชนพาท่องเที่ยวเอง ซึ่งอาชีพนี้เป็นอาชีพที่รายได้ดี ได้เจอและพูดคุยกับคนอื่น ไม่น่าเบื่อ”

(Ge Gong. 25 พฤษภาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“เมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงใหม่ดีมาก หาเงินง่าย ส่วนใหญ่คนที่ไปทำงานแล้วจะไม่ค่อยกลับมา ในหมู่บ้านควรมีการพัฒนาอาชีพไกด์ พวกเขาจะได้อยู่ใกล้บ้าน และยังสามารถไปเป็นไกด์ที่เชียงใหม่ได้ด้วย...”

(สุวิกรม เมืองดี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงสาเหตุสำคัญของปัญหาการขาดแคลนมัคคุเทศก์ประจำหมู่บ้าน คือ คนที่เป็นมัคคุเทศก์มักจะเดินทางไปทำงานต่างภูมิลำเนา โดยเฉพาะ

เมืองท่องเที่ยวสำคัญ ๆ เช่น เชียงใหม่ เป็นต้น เพราะมีงานมากและรายได้ดี ดังนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงต้องการให้หมู่บ้านของตนได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาอาชีพภาคเกษตรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้คนในชุมชนมีโอกาสได้ประกอบอาชีพภาคเกษตรในพื้นที่และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น

“สำหรับพื้นที่ในหมู่บ้านนี้ยังคงค่อนข้างเป็นปัญหา เนื่องจากความหลากหลายทางอาชีพมีน้อย เป็นเมืองทางผ่านที่จะไปสู่อ่างล้างและไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาชีพทั่วไป คือ การทำการเกษตรและค้าขายทั่วไป ร้านอาหารมีน้อย เนื่องจากชาวบ้านทำอาหารกินเองที่บ้าน ประกอบกับนักท่องเที่ยวก็มีน้อย จึงทำให้ร้านอาหารน้อยตามไปด้วย หมู่บ้านควรจะสร้างสถานที่ท่องเที่ยว เช่น วัดจีนยูนนาน ให้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว และให้ส่งเสริมให้มีภาคเกษตรมากขึ้น แต่ตอนนี้ไม่มีอะไรเลย จึงต้องการพัฒนาทุกเรื่องทีกล่าวมา”

(Ming Yang. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการยกระดับหมู่บ้านอรุโณทัยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่จำกัดทั้งในด้านทรัพยากรและคมนาคม จึงทำให้ทางเลือกในการประกอบอาชีพมีน้อย ขาดความหลากหลายทางอาชีพ ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารและที่พักก็มีจำนวนน้อย จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านแห่งนี้ นอกจากนี้ ยังพบแนวคิดในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรม เช่น สถาปัตยกรรมแบบจีนที่จะนำมาสร้างวัด เป็นต้น เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่หมู่บ้านมากขึ้น และความต้องการการพัฒนาการสร้างอาชีพภาคเกษตรให้แก่คนในหมู่บ้านเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย

3. อาชีพข้าราชการ

จำนวนครูและข้าราชการในหมู่บ้านอรุโณทัยยังมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะครู ซึ่งอาชีพนี้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในหมู่บ้านมาก จากการศึกษาทำให้ทราบว่า หมู่บ้านอรุโณทัยจำเป็นต้องพัฒนาอาชีพครูให้มากขึ้น ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“หมู่บ้านของเราครูไม่พอและไม่ค่อยมีคนรับข้าราชการเป็นครู ดังนั้น หมู่บ้านของเราจึงต้องการส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านรับราชการให้มากขึ้น เพื่อมาพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น”

(สุนแม่น หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวชุมชนในหมู่บ้านอรุโณทัย ต้องการการพัฒนาตนเองสู่อาชีพที่มีความมั่นคงและบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ อาชีพข้าราชการ โดยเฉพาะครู ซึ่งเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนในหมู่บ้านให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาหมู่บ้าน และประเทศที่ตนอยู่อาศัยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

4. อาชีพช่างฝีมือ

ช่างฝีมือในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่าที่ได้รับการถ่ายทอดงานช่างฝีมือมาจากบรรพบุรุษชาวยุณนาน ส่วนช่างอาชีพที่เป็นรุ่นใหม่ไม่น่าค่อยมี ดังนั้น ชาวบ้านอรุโณทัยจึงมุ่งหวังให้รัฐบาลมาช่วยสนับสนุนทักษะงานช่างฝีมือให้แก่คนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น โดยงานฝีมือในหมู่บ้านอรุโณทัยมีหลายประเภท แต่งานฝีมือที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของชาวจีนยุณนานที่โดดเด่นและยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีนไว้มากที่สุดในปัจจุบันมี 4 ประเภท คือ

1) งานฝีมือการตัดกระดาษ

งานฝีมือการตัดและการประดิษฐ์กระดาษเป็นรูปภาพต่าง ๆ ได้รับความนิยมาตั้งแต่ในอดีต เนื่องด้วยเป็นงานฝีมือที่ประดิษฐ์งดงาม มีเสน่ห์ มีเอกลักษณ์แบบตะวันออก สามารถทำให้คนเห็นถึงวิถีชีวิตและบรรยากาศที่มีความสุขของชาวจีนได้ ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงทำงานฝีมือชนิดนี้อยู่ ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยแล้วว่า

“การตัดกระดาษเป็นงานฝีมือของจีน เด็กคนรุ่นใหม่ทำไม่ค่อยเป็น มีแต่คนแก่ทำเป็น และคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยทำอาชีพช่างฝีมือประเภทนี้ นิยมไปซื้อที่ร้านมากกว่าทำเอง หมู่บ้านจึงต้องการพัฒนางานฝีมือการตัดกระดาษให้เป็นอาชีพของคนในหมู่บ้านมากขึ้น”

(จีจง หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่จะทำให้อาชีพงานฝีมือตัดกระดาษที่เป็นภูมิปัญญาอันทรงค่าของบรรพบุรุษของชาวจีนยุณนานหายไปจากชุมชนก็คือ ความไม่สนใจที่จะเรียนรู้ สืบทอด และประกอบอาชีพนี้ของคนรุ่นใหม่ ดังนั้น คนในหมู่บ้านจึงมีแนวคิดที่การพัฒนางานฝีมือประเภทนี้ให้เป็นอาชีพของคนรุ่นใหม่มากขึ้น เพื่อรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ให้ลูกหลานรุ่นหลัง ๆ ได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป

2) งานฝีมือประดิษฐ์โคมสี

งานฝีมือประดิษฐ์โคมสีในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นยังมีให้พบเห็นโดยทั่วไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งโคมสีนั้นโดยทั่วไปมักใช้ในเทศกาลตรุษจีนและเทศกาลสำคัญของจีนในแต่ละปี ดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยแล้วว่า

“ในหมู่บ้านเวลามีงานเฉลิมฉลองก็ทำโคมสี เช่น วันเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลสำคัญในแต่ละปีก็ต้องทำโคมเป็นสีแดง สีชมพู ถ้าเป็นงาน

ศพก็จะทำเป็นโคมสีขาว แต่มีปัญหาคือคนรุ่นใหม่ทำโคมไม่ค่อยเป็น โคมแบบจิ้นยูนนานที่ต้องการก็หายาก ต้องซื้อมาจากนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่โคมที่ขายจะเป็นแบบจิ้นแต่จิวหรือแบบอื่น ๆ หมู่บ้านของเราจึงต้องการพัฒนางานฝีมือทำโคมสีแบบชาวจิ้นยูนนานให้เป็นอาชีพของคนในหมู่บ้านมากขึ้น”

(Mai Li. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้อมูลคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านอรุโณทัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านอรุโณทัยยังคงมีการประดิษฐ์โคมสี เพื่อใช้ในงานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งใช้ตกแต่งอาคารสถานที่สำคัญ ถ้าเป็นในเทศกาลมงคล โคมที่ใช้จะเป็นสีแดง เพราะเชื่อว่าเป็นสิริมงคล ทำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ชีวิต แต่ถ้าเป็นงานอวมงคลหรืองานศพ โคมที่ใช้จะเป็นสีขาว ซึ่งเป็นสีที่แสดงถึงความโศกเศร้า เสียใจ ไว้อาลัยแก่คนตาย ปัญหาเกี่ยวกับงานฝีมือประเภทนี้ก็คือ คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ทำโคมสีไม่ค่อยเป็น และไม่ค่อยใส่ใจที่เรียนรู้ สืบทอดงานฝีมือประเภทนี้ นิยมไปซื้อจากตลาดมาใช้ประดับตกแต่งในเวลาว่าง ดังนั้น ชาวบ้านอรุโณทัยจึงต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยพัฒนางานฝีมือประดิษฐ์โคมสีแบบชาวจิ้นยูนนาน ส่งเสริมให้เป็นอาชีพของคนในหมู่บ้านให้มากขึ้น และเป็นการอนุรักษ์และสืบต่อภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวจิ้นยูนนานให้คงอยู่ต่อไป

3) งานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม

งานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจิ้นในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงรูปแบบดั้งเดิมของชาวจิ้นสมัยโบราณ ซึ่งพบเห็นได้ชัดเจนที่สุดในสถาปัตยกรรมศาลเจ้าจิ้นและวัดจิ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยท่านหนึ่งแล้วว่า

“นี่เป็นสิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรมโบราณของจิ้น เวลาสร้างจะไม่ใช้ตะปู สิ่งก่อสร้างนี้มีชายคาและมุมของหลังคาของหลังคาใหญ่ที่ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ และหลังคาถูกสร้างให้เป็นรูปเส้นโค้งอย่างเลิคล้ำ สวยงามอย่างนี้ทำให้น้ำฝนไหลจากหลังคาไปได้ไกล เป็นการรักษาป้องกันสิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้ในการก่อสร้างไม่ให้เปียกฝน แต่ตอนนี้หายไปแล้ว คนรุ่นใหม่ทำแต่อาคารสมัยใหม่ วิธีทำไม่ค่อยได้ใช้แบบจิ้น และคนในสมัยนี้ พวกเขา รู้สึกว่างานก่อสร้างสกปรก เหนื่อย ไม่น่าสนใจ รายได้ไม่มาก จึงไม่นิยมเป็นช่างก่อสร้าง ดังนั้น จึงอยากให้มีการพัฒนาคนในหมู่บ้านให้ทำงานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมมากขึ้น”

(ขุนแม่น หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า งานฝีมือด้านการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่สืบทอดจากคนรุ่นเก่านั้นยังคงอยู่ หากแต่ได้รับความนิยมจากคนรุ่นใหม่ลดลง เพราะคนรุ่นใหม่เห็น

ว่าอาชีพนี้ลำบาก มีรายได้น้อย ประกอบกับความต้องการความสะดวกสบายจึงนิยมซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีขายตามร้านทั่วไปมาใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือตบแต่งบ้านที่อยู่อาศัย ไม่นิยมเรียนรู้และทำสิ่งต่าง ๆ ใช้เองเหมือนคนรุ่นเก่า ดังนั้น ชาวหมู่บ้านอรุโณทัยจึงต้องการพัฒนาฝีมือเกี่ยวกับการก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมของชาวจีนยูนนาน ส่งเสริมให้เป็นอาชีพของคนในหมู่บ้าน เพื่ออนุรักษ์งานฝีมือประเภทนี้ไว้ และสืบทอดภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมของบรรพบุรุษให้คงอยู่ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานรุ่นต่อ ๆ ไป

4) งานฝีมือประกอบอาหาร

ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยมีฝีมือในการประกอบอาหารหลายอย่าง อาหารส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวจีนยูนนาน ได้แก่ ซาลาเปา น้ำเต้าหู้ ก๋วยเตี๋ยว ซึ่งแต่เดิมการผลิตวัตถุดิบจะเป็นการผลิตด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คนในหมู่บ้านที่มีฝีมือทำซาลาเปา น้ำเต้าหู้ ก๋วยเตี๋ยวแบบนี้มีน้อยมาก คนที่ทำก๋วยเตี๋ยวเองและขายเองมีแค่เจ้าเดียว คนที่ขายซาลาเปา น้ำเต้าหู้ก็มีเพียงแค่เจ้าเดียว ซาลาเปาและน้ำเต้าหู้จะขายเฉพาะแต่ตอนเช้าเท่านั้น หมู่บ้านควรพัฒนาให้คนมีฝีมือในการประกอบอาหารเหล่านี้มากขึ้น”

(עהאוו ลี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า คนที่มีฝีมือทำอาหารจีนยูนนานแบบดั้งเดิมกำลังลดน้อยลงไปทุกที คนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่เรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาในการทำอาหารของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนาน และไม่คอยนิยมซื้ออาหารจากผู้ที่ฝีมือประกอบอาหารแบบดั้งเดิมมาบริโภค ส่งผลให้อาชีพผลิตและขายอาหารจีนแบบดั้งเดิมลดลงตามไปด้วย ดังนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาหารแบบดั้งเดิมอันเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมด้านอาหารแบบชาวจีนยูนนานอันเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไป

สรุปได้ว่า คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพงานฝีมือ ได้แก่ งานตัดกระดาษ งานประดิษฐ์โคมสี งานที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมและงานฝีมือประกอบอาหาร ให้คงอยู่ในผลิตภัณฑ์ยุคปัจจุบัน เพื่อสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของตนไว้

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การประกอบอาชีพของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น มีลักษณะทั่วไปเช่นเดียวกับชาวบ้านในชุมชนอื่น ในส่วนของการพัฒนานั้นก็แตกต่างกันไปตามลักษณะของการประกอบอาชีพนั้น ๆ หากแต่สิ่งที่ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยต้องการก็คือ การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเฉพาะการสนับสนุนเรื่องการพัฒนาทักษะที่สามารถทำให้มีโอกาสเข้าสู่

อาชีพที่ดียิ่งขึ้น มีรายได้ที่มากขึ้น ตลอดจนได้อยู่และทำงานในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะอาชีพ การเกษตรรายได้หลักของคนในชุมชนที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือด้านน้ำในการทำการเกษตร อาชีพภาคเกษตรที่สามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชนของโดยไม่ต้องเดินทางไปประกอบ อาชีพต่างถิ่น อาชีพข้าราชการครูที่ยังมีคุณวุฒิต่ำ ขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพทาง การศึกษาให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน และอาชีพช่างฝีมือต่าง ๆ ที่คนในชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาให้ เป็นอาชีพของคนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างอาชีพ การมีงานทำ และรายได้ให้แก่คนในหมู่บ้าน อีกทั้งยัง ช่วยสืบต่อภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานให้คงอยู่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย

4.2.3 การพัฒนาสุขภาพ

ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมจีน ยูนนานดั้งเดิม ซึ่งมีผลต่อการกิน การอยู่ การรักษาโรค และการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน แต่ทั้งนี้ คนในชุมชนก็ยังคงต้องการพัฒนาในเรื่องของการดูแลสุขภาพและการแพทย์ที่ทันสมัย เพื่อให้คนใน ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คนในหมู่บ้านอรุโณทัย และวิเคราะห์ข้อมูลใน ประเด็นต่าง ๆ จากคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ชาวบ้านขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องสุขอนามัยเบื้องต้น ยังใช้ วิธีการแบบจีนดั้งเดิมในการรักษาสุขภาพ บางทีก็ขาดความรู้ที่ถูกต้อง และไม่สะอาด คนบางส่วนไม่กล้าจะไปพบหมอ เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ จึงอยากให้มีการปลูกฝังเรื่องการดูแลสุขภาพ อย่างถูกต้อง และกระตุ้นให้ชาวบ้านกล้าที่จะไปพบหมอ เมื่อมีอาการ เจ็บป่วยจะได้รักษาอย่างถูกต้อง”

(Mai Li. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยส่วนหนึ่ง ยังคงใช้วิธีการดูแลสุขภาพและรักษาโรคตามแบบแพทย์แผนจีนดั้งเดิม และปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ชาวบ้านไม่อาจเข้าถึงความรู้ในการดูแลและรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องก็คือ ภาษา เนื่องจากชาวบ้าน เหล่านั้นฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้โอกาสที่จะเข้าสู่การรักษาโรคจาก แพทย์แผนปัจจุบันมีอย่างจำกัด

“ไม่มีใครสนใจที่จะออกกำลังกาย โดยสวนสุขภาพนั้นถูกทิ้งให้ กลายเป็นป่ารก้าง ควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยให้ เจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกาย และควรส่งเสริมให้มี การออกกำลังกายประจำหมู่บ้านหรือตำบล เพื่อให้คนในชุมชนมี

สุขภาพที่ดีและแข็งแรงอย่างสม่ำเสมอ”

(กอง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดคนที่มีความรู้ที่จะมาช่วยพัฒนา เรื่องการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ทำให้ชาวบ้านขาดข้อมูลในการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องบางอย่าง โดยเฉพาะการออกกำลังกาย ส่งผลให้สถานที่ที่ถูกจัดไว้สำหรับสาธารณะนั้นไม่ได้รับการให้บริการ อย่างเต็มที่ นี่คือนี่ที่ชาวบ้านต้องการให้มีการพัฒนาโดยรัฐบาลต้องเข้ามาช่วยพัฒนา ส่งเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้มาให้ความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพและการออกกำลังกายอย่างถูกต้องให้แก่คนใน หมู่บ้าน

“พวกเราชอบกินผัก เนื้อสัตว์ก็กิน แต่ไม่มาก ต้องกินควบคู่กันไป ถึงจะมีประโยชน์ ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะกินเจ ไม่ชอบกินเนื้อสัตว์ จึงทำให้ขาดโปรตีน ส่วนพวกเด็กนั้นไม่ชอบกินผัก จึงทำให้ขาดวิตามิน และสารอาหารต่าง ๆ การกินอาหารต้องเน้นให้มีอาหารครบ 5 หมู่ กิน ควบคู่กันไป ไม่เลือกกิน และกินอาหารที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะ พวกเด็กชอบกินอาหารขยะ ฟาสต์ฟู้ด ต้องพัฒนาพวกเขาให้มีความรู้ และกินอาหารที่มีประโยชน์เพื่อสุขภาพดี”

(ชะหญิง หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า ปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชนมาจากการ ขาดความรู้ที่ถูกต้องด้านโภชนาการ ดังนั้น การพัฒนาสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นจึงจำเป็นต้อง คนทุกรุ่นทุกวัย คนรุ่นเก่าก็ควรจะได้รับความรู้สมัยใหม่ที่ถูกต้อง ส่วนคนรุ่นใหม่ก็ควรจะเรียนรู้วิธีการ กินอยู่ที่มีประโยชน์ของคนรุ่นเก่า ซึ่งการพัฒนาด้านสุขภาพของคนในหมู่บ้านในประเด็นนี้จะมี ประโยชน์ให้กับคนทุกวัย โดยรัฐบาลต้องส่งผู้ที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและอนามัยมาให้ความรู้ เรื่องการกินอาหารอย่างถูกต้องเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในหมู่บ้าน

จากประเด็นการพัฒนาด้านสุขภาพของคนในหมู่บ้านอรุโณทัยสรุปได้ว่า ส่วนหนึ่งของคนใน ชุมชนยังคงดูแลสุขภาพตามแบบจีนดั้งเดิม ขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพทั้งใน ด้านการรักษาโรค การออกกำลังกาย และการกินอาหาร ดังนั้น จึงควรมีการให้ความรู้ และการดูแล รักษาสุขภาพตามวิทยาการสมัยใหม่ให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

4.2.4 การพัฒนาความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน

การพัฒนาความสัมพันธ์ในชุมชนนั้น คือ การที่คนในหมู่บ้านได้มีกิจกรรมหรือมี ปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นด้วยกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างบุคคลใน หมู่บ้าน ซึ่งจะส่งผลดีทั้งทางด้านจิตใจและการดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยและวิเคราะห์จากข้อมูลของคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“กิจกรรมส่วนใหญ่่นั้นจะเป็นวัฒนธรรมของจีน วันตรุษจีน และเป็นการจัดเฉพาะภายในหมู่บ้านเท่านั้น ไม่มีเทศกาลประจำที่สามารถดึงดูด จึงเห็นควรให้โรงเรียนมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาและออกแบบงานประเพณีจีนต่าง ๆ รวมถึงประเพณีแบบไทยด้วย”

(Laoshi Li. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนนั้นยังไม่ได้ถูกพัฒนาให้เป็นองค์รวมที่สอดคล้องกับสังคมใหญ่ของไทย ส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่แต่ในโรงเรียน แต่ในหมู่บ้านยังพบได้น้อย ส่วนใหญ่จะเป็นงานประเพณีจีนสำคัญเท่านั้น อาทิ วันตรุษจีน ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงต้องการกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนที่มีครูและผู้บริหารเป็นศูนย์กลางของการสร้างกิจกรรมที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีของคนภายในชุมชนอรุโณทัย

จากประเด็นการพัฒนาความสัมพันธ์ภายในชุมชนสรุปได้ว่า คนในชุมชนต้องการกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากงานเทศกาลประเพณีสำคัญของจีน เพื่อช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น โดยหวังให้ส่วนราชการ โดยเฉพาะโรงเรียนร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนางานประเพณีหรือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในชุมชนให้มากขึ้น

4.2.5 การพัฒนาการคมนาคม

การพัฒนาการคมนาคมในหมู่บ้านอรุโณทัย เป็นความต้องการในการพัฒนาเส้นทางในการขนส่งและการเดินทาง ตลอดจนเส้นทางในการไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะเส้นทางเข้าพื้นที่ทำนา ดังข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ปัญหาด้านการคมนาคมในหมู่บ้านก็คือ ถนนบางพื้นที่ไม่ดี การคมนาคมเข้าไม่ถึง เช่น ในฤดูฝน รถไม่สามารถเข้าถึงสวนหรือนา ต้องจ้างคนขนปุ๋ยเข้าไปที่นา ไม่สะดวกเลย ควรแก้ไขปัญหา โดยขอความช่วยเหลือจากทางรัฐบาลให้ออกมาตั้งงบประมาณมาทำถนน เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การเดินทาง และการขนส่งที่สะดวกสบายมากขึ้น”

(เชษฐาธิ์ หมายง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“เส้นทางคมนาคมในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นยังเป็นทางดินแดงแคบ ๆ ทางลาดยางมีเฉพาะถนนสายหลักเท่านั้น ซึ่งการคมนาคมภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นรถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ขนาดใหญ่ที่ใช้ขนส่งสินค้า ส่วนรถสาธารณะนั้นยังไม่มีควมจำเป็นที่จะต้องมีในหมู่บ้าน ต้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบส่งเรื่องนี้ไปให้ทางราชการ

พิจารณา และดำเนินการสร้างถนนให้ได้มาตรฐานของกรมทางหลวงต่อไป”

(Ming Yang, 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า โดยสภาพทั่วไปของหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น เส้นทางคมนาคมได้ถูกสร้างเป็นสาธารณะประโยชน์แล้ว แต่มีเพียงบางจุดที่เส้นทางคมนาคมยังไม่สะดวกเท่าที่ควร และบางเส้นทางก็ไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเส้นทางที่เข้าสู่พื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัย

สรุปได้ว่าการขนส่งและการคมนาคมในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นโดยทั่วไปมีสภาพที่ใช้การได้ หากแต่ยังคงต้องการการพัฒนา เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคต เนื่องด้วยหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นเส้นทางที่สะดวกในการเดินทางสู่จุดหมายสำคัญหลายแห่ง

4.3 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์พบปัญหาที่นำไปสู่แนวคิดในการพัฒนาข้อนี้ 3 ด้าน คือ 1. ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาที่พบ ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย ที่พักที่มีอยู่เป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ชาวบ้านทำกันเอง ไม่สวยงาม และไม่มีเอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะตัว จึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ 2. สิ่งแวดล้อม ปัญหาที่พบ ได้แก่ 2 ด้าน คือ ขยะที่มีจำนวนมากเพิ่มขึ้น วิธีการจัดขยะไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ต้นไม้ลดจำนวนลง เพราะถูกชาวบ้านตัด เผ้วถางเพื่อนำพื้นที่มาทำสวน ทำไร่ ไม่มีการปลูกทดแทน ทำให้พื้นที่ป่าเหลือน้อยมาก ส่งผลให้ขาดความร่มรื่น 3. วัฒนธรรม ปัญหาที่พบมี 3 ด้าน คือ ด้านอาหาร ปัญหาที่พบ ได้แก่ ร้านอาหารจีนยูนนานแบบดั้งเดิมดั้งเดิมมีน้อย เพราะชาวบ้านนิยมทำอาหารกินเอง ส่งผลให้ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ด้านการแต่งกาย รวมถึงการร้ายรำ การเขียนพู่กันจีนต่าง ๆ จะพบได้เฉพาะในวันเทศกาลสำคัญหรืองานสำคัญ เช่น งานแต่งงาน เท่านั้น ในวันปกติคนในหมู่บ้านจะไม่ค่อยใส่ชุดจีนยูนนาน ส่งผลให้ไม่สามารถให้คนมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านได้ และด้านพิธีกรรม ปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในพิธีกรรมต่าง ๆ จึงไม่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจได้ โดยพวกเขาอยากให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเหล่านั้นด้วย

จากปัญหาและผลกระทบต่อการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านดังกล่าว ส่งผลให้ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยเกิดแนวคิดในการพัฒนา เพราะพวกเขาเห็นว่า หมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญ หากแต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถ้าหมู่บ้านอรุโณทัยได้รับการพัฒนาในด้านนี้จะทำให้มีการพัฒนาในด้านอาชีพต่าง ๆ ตามมา และมีผลต่อเศรษฐกิจและ

รายได้ของคนในชุมชนระยะยาว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในประเด็นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

4.3.1 การพัฒนาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

หมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านที่น่าสนใจ ภายในประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบจีนยูนนาน ซึ่งเป็นที่สนใจในหมู่นักท่องเที่ยวบางกลุ่ม แต่ยังไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น หากแต่เป็นสถานที่บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากกว่า แต่ทั้งนี้คนในหมู่บ้านก็มีความต้องการให้เกิดการพัฒนาในเชิงการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาสู่เศรษฐกิจและรายได้ของชุมชนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คนในชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาที่พักแบบโรงแรม/รีสอร์ท

เนื่องด้วยในหมู่บ้านอรุโณทัยยังไม่ปรากฏที่พักที่มีการจัดการในรูปแบบโรงแรมระดับดาวอย่างเต็มตัว ดังนั้น หมู่บ้านอรุโณทัยจึงมีความต้องการให้มีการพัฒนาในประเด็นดังกล่าวเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักในหมู่บ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในหมู่บ้านที่พักยังน้อย เนื่องจากไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมากนัก และที่พักส่วนใหญ่จะเป็นบ้านพักที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง ไม่ได้มีความหรูหราอะไรมากนัก แต่ราคาถูก หากต้องการพักโรงแรมดี ๆ ก็ต้องไปพักที่ตัวอำเภอเชียงดาว หรือตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งหมู่บ้านของเรา ถ้าอยากให้มีย่านนักท่องเที่ยวและมีรายได้มากขึ้นก็ต้องพัฒนาที่พักให้เป็นที่พักแบบ 4 หรือ 5 ดาว ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น และทำให้คนในหมู่บ้านมีสิ่งต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจดีขึ้น”

(กอง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ปัญหาในหมู่บ้านก็คือ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวไม่สวย ไม่โดดเด่น ไม่หรูหรา ไม่น่าอยู่ ควรแก้ไขปรับเปลี่ยนที่พักให้สวยงาม น่าอยู่มากขึ้น เช่น ทำให้เป็นโรงแรมหรือรีสอร์ทที่สวยงาม จะช่วยให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชนมากขึ้น รายได้ทางการท่องเที่ยวก็จะเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น และชุมชนก็จะมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มากขึ้น”

(เฉาหัว ลี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ที่พักในหมู่บ้านนั้นมีเพียง 4-5 แห่ง และเป็นที่พักขนาดเล็ก ไม่มีโรงแรมใหญ่ ๆ ระดับ 3-5 ดาว มาเปิด ควรสร้างโรงแรมดี ๆ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้น อย่างนี้ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีตามมาด้วย”

(Mai Li. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงปัญหาการท่องเที่ยวด้านที่พักที่มีจำนวนน้อย เป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ชาวบ้านทำกันเอง เป็นธุรกิจในครัวเรือน ไม่หรูหรา ไม่สวยงามมากนัก คนในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงต้องการการพัฒนาที่พักเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบของรีสอร์ท หรือโรงแรมขนาดใหญ่ ระดับ 4-5 ดาว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่หมู่บ้านและเพิ่มทางเลือกด้านที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้คนในหมู่บ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์

เนื่องด้วยในหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมของชาวจีนยูนนานดั้งเดิม จึงเหมาะแก่การทำโฮมสเตย์ บ้านพักแบบจีนตามสถาปัตยกรรมดั้งเดิม อาทิ บ้านจีนที่มีลักษณะเป็นลานกว้างสำหรับไว้ทำกิจกรรมร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ปัญหาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวไม่สวย ไม่โดดเด่น ไม่หรูหรา ไม่น่าอยู่ อาจแก้ไขด้วยการสร้างที่พักให้เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนยูนนานเลยก็ได้ ใครผ่านไปผ่านมาจะรู้ว่า เอกลักษณ์ที่อยู่อาศัยที่สวยงามของชาวจีนยูนนานเป็นแบบไหน จะทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวก็จะเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น และชุมชนก็จะมีการพัฒนาด้านต่าง ๆ มากขึ้นด้วย”

(เทิดศักดิ์ จอวรรณ. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“การพัฒนาที่พัก น่าจะทำแบบธรรมชาติของจีนยูนนานในสมัยก่อน และให้อยู่กับชาวบ้าน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกอีกแบบหนึ่ง และทำให้น่าสนใจมากขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นก็จะทำให้หมู่บ้านมีเศรษฐกิจดีขึ้น เราก็จะขายของได้มากขึ้น”

(เพรา. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า แหล่งที่พักในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในรูปแบบของโฮมสเตย์โดยที่พักจะต้องสร้างความแตกต่าง ๆ จากโฮมสเตย์ตามแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบชาวจีนยูนนานดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตและพัฒนาในด้านเศรษฐกิจตลอดจนรายได้ของคนในชุมชน

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์มาสรุปได้ว่า ความต้องการในการพัฒนาที่พักเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ยังคงเป็นความต้องการของคนในชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาที่พักเพื่อการท่องเที่ยวให้มีลักษณะโดดเด่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะที่พักสำหรับการท่องเที่ยวในเชิงธุรกิจของหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจน ทั้งที่มีการเดินทางสัญจรของนักท่องเที่ยวอยู่

ตลอดเวลา ซึ่งปัจจุบันมีอยู่เพียง 4-5 แห่งเท่านั้น และไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในฤดูกาลท่องเที่ยว

4.3.2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

แต่เดิมหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติมาก แต่ในปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวลดน้อยลง เนื่องด้วยปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลต่อสภาพลักษณะของการท่องเที่ยว ความน่าสนใจในธรรมชาติเริ่มลดลง จึงทำให้เกิดความต้องการในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านอรุโณทัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านตามประเด็นต่อไปนี้

1. การจัดการด้านขยะ

เนื่องจากหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรมีจำนวนมาก จึงทำให้จำนวนของขยะมากตามมาด้วย ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมขึ้นในหมู่บ้านดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ประชากรในหมู่บ้านมีจำนวนมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือขยะ ชาวบ้านชอบเผาขยะ ทำให้อากาศเป็นพิษ ควรแก้ไขปัญหาเพื่อลดการเผาขยะด้วยการคัดแยกขยะ เพื่อนำขยะมาใช้ประโยชน์ สร้างรายได้จากการนำขยะมาคัดแยกแล้วขาย หรือนำขยะบางอย่างกลับมาใช้ซ้ำอีก และทำให้ชุมชนปลอดมลพิษทางอากาศ”

(เทิดศักดิ์ จอวรรณ. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ตอนนี้ยังมีปัญหาเรื่องการเผาขยะ เนื่องจากคนในหมู่บ้านชอบนำขยะไปเผาทิ้ง และการเก็บขยะของเทศบาลนั้นยังเข้าไปไม่ถึงถึง บางที่ชาวบ้านหลายคนนำขยะไปเผา เพราะเขาไม่สามารถนำขยะไปทิ้งได้ ควรต้องแก้ไขปัญหานี้”

(สุนเม้น หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลของคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า ขยะในชุมชนหมู่บ้านอรุโณทัยยังไม่ถูกจัดการอย่างเหมาะสม เพราะยังมีชาวบ้านบางส่วนนำขยะไปเผา ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น ควันพิษ ดังนั้น หมู่บ้านควรมีการจัดการและพัฒนาด้านการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ด้วยวิธีการคัดแยกขยะ นำขยะที่คัดแยกแล้วไปขายสร้างรายได้แก่คนในชุมชน นำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่ มีการจัดเก็บขยะอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และสร้างเตาเผาขยะที่ได้มาตรฐานเพื่อลดมลพิษทางอากาศ

2. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

เนื่องด้วยหมู่บ้านอรุโณทัย เดิมมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามมากมาย แต่ในปัจจุบันได้ลดลงไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การใช้พื้นที่ป่าทำนา ทำสวน และการใช้ไม้ทำ

โหลศพ สร้างบ้าน หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“พื้นที่ส่วนใหญ่ที่หมู่บ้านจะถูกตัดต้นไม้ไปเพื่อทำสวน ทำไร่ ทำให้พื้นที่ป่าเหลือน้อยมาก โดยเฉพาะเขตพื้นที่บนภูเขาจะเห็นได้ชัดว่าต้นไม้ถูกตัดไปจำนวนมาก โดยไม่ได้มีการปลูกทดแทน ทำให้อากาศไม่ร่มรื่น เพราะไม่ค่อยมีต้นไม้ในหมู่บ้าน”

(เทิดศักดิ์ จอวรรณ. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ถนนหนทางไม่ค่อยร่มรื่น เพราะไม่มีต้นไม้เลย ถนนมีแต่ฝุ่น ประกอบกับดินที่เป็นดินแดง ทำให้มีฝุ่นออกมาเยอะมาก ถ้าหากฝนไม่ตกหรือไม่มีการรดน้ำ จะทำให้ฝุ่นกระจายเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านก็ไม่ได้ใส่ใจที่จะปลูกต้นไม้ หรือไม่มีเทศบาลเข้ามาดูแลส่วนนี้เลย”

(עהหัว ลี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะต้นไม้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัย แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าเหลือน้อยมากเนื่องจากพื้นที่ป่าได้ถูกนำมาใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตรของคนในหมู่บ้าน ต้นไม้ถูกตัดเพื่อนำใช้ประโยชน์จนลดจำนวนลงอย่างมาก ประกอบกับชาวบ้านไม่สนใจที่จะปลูกป่าทดแทน จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งอากาศและภูมิประเทศ ดังนั้น ชาวหมู่บ้านอรุโณทัยจึงมีความต้องการพัฒนาในด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในอนาคต

4.3.3 การพัฒนาวัฒนธรรม

หมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านที่มีวัฒนธรรมแบบจีนยูนนานดั้งเดิม คนในหมู่บ้านใช้ชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณีของบรรพบุรุษ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในทุกด้านของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย ตลอดจนการพัฒนาอันเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล วิเคราะห์ในประเด็นการพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านอาหาร

เนื่องด้วยหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านของชาวจีนยูนนานแบบดั้งเดิมจึงทำให้รูปแบบของวัฒนธรรมด้านอาหารที่ได้ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษยังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน แต่ในปัจจุบันปรากฏว่า ในหมู่บ้านอรุโณทัยไม่พบร้านอาหารที่มีลักษณะรูปแบบของอาหารจีนยูนนานดั้งเดิม ดังนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงต้องการการพัฒนาวัฒนธรรมด้านอาหารของบรรพบุรุษในเชิงธุรกิจเพื่อมารองรับการท่องเที่ยว ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“หมู่บ้านอรุโณทัยเป็นหมู่บ้านของชาวจีนยูนนาน แต่ในปัจจุบันไม่พบร้านอาหารที่มีลักษณะรูปแบบของอาหารจีนยูนนานดั้งเดิมเลย หมู่บ้านอรุโณทัยจึงต้องการการพัฒนาวัฒนธรรมด้านอาหารของบรรพบุรุษ เพื่อสร้างความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว”

(ชะหญิง หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

“ในหมู่บ้านส่วนมากก็ทำอาหารกิน แต่เวลานักท่องเที่ยวเข้ามาไม่มีที่กินข้าว ในหมู่บ้านมีแต่ร้านก๋วยเตี๋ยว ซึ่งในหมู่บ้านต้องการพัฒนาร้านอาหารแบบจีนยูนนานหรือสถานที่ขายอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว จึงต้องการพัฒนาให้การทำอาหารจีนแบบจีนยูนนานเป็นกิจกรรมหนึ่ง สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ซาลาเปา เกี้ยวซ่า และก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนานแบบดั้งเดิม และให้มีการฝึกการทำอาหารจีนยูนนานชนิดต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น”

(ขุนเม้น หยาง. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมด้านอาหารจีนแบบยูนนานดั้งเดิมมีความสำคัญ และหากได้รับการพัฒนาต่อยอดก็จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในอนาคตได้ อาทิ การใช้อาหารจีนยูนนานเป็นกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การทำซาลาเปา เกี้ยวซ่า และก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนานแบบดั้งเดิม และการฝึกทำอาหารชนิดต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่สนใจด้วย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวประจำหมู่บ้านอันจะนำมาซึ่งการมีอาชีพและรายได้ให้แก่คนในชุมชนมากขึ้น

2. ด้านการแต่งกาย

เนื่องจากหมู่บ้านอรุโณทัยมีวัฒนธรรมการแต่งกายที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษเช่นเดียวกับวัฒนธรรมด้านอาหารและอื่น ๆ หากแต่ยังไม่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เข้าสู่ธุรกิจเชิงท่องเที่ยว คนในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงมีความต้องการการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการแต่งกายเพื่อรองรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในวันปกติคนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีคนใส่ชุดจีนยูนนาน ต้องในงานตรุษจีนจึงจะให้เห็น หมู่บ้านเราต้องการพัฒนาเรื่องนี้ ควรมีการจัดตั้งร้านอาหารดี ๆ หรือสถานที่ดี ๆ สวย ๆ สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ให้คนในชุมชนใส่ชุดประจำชาติ ชุดจีนยูนนานของตัวเอง เพื่อเป็นการโชว์ความเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงามของตัวเองให้คนอื่นได้รู้จักมากขึ้น”

(เฉาหัว ลี. 22 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความต้องการให้พัฒนาหมู่บ้านอรุโณทัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับการแต่งกาย และมีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีนแบบดั้งเดิมอื่น ๆ เช่น การรำร่า การเขียนฟู่กันจีน โดยมีการแต่งกายแบบดั้งเดิมผสมผสานอยู่ในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากจะมาท่องเที่ยวที่หมู่บ้านแห่งนี้มากขึ้น

3. ด้านพิธีกรรม

เนื่องจากคนในชุมชนหมู่บ้านอรุโณทัยมีพิธีกรรมตามรูปแบบประเพณีจีนดั้งเดิมหลายประการ ดังนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยจึงมีความเห็นว่า ควรจะนำพิธีกรรมต่าง ๆ มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในหมู่บ้านมีพิธีกรรมที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น การแต่งงานที่ใช้เครื่องแต่งกายที่เรียบง่าย มีการก้มตัวลงกับพ่อแม่ จ่ายอั่งเปาให้คนที่มาร่วมงาน และยังมีพิธีกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หมู่บ้านควรสร้างสถานที่จัดพิธีกรรมดี ๆ เวลาเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามา ก็จะให้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมของจีนยาวนาน และจะทำให้เศรษฐกิจของในหมู่บ้านดีขึ้น”

(เทิดศักดิ์ จอวรรณ. 23 ธันวาคม 2562 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นอกจากอาหารและเครื่องแต่งกายแล้ว วัฒนธรรมด้านประเพณี พิธีกรรมปฏิบัติต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย สิ่งเหล่านี้จึงควรถูกพัฒนาต่อยอดปรับให้เข้ามาอยู่ในกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาในเชิงธุรกิจต่อไปในอนาคต

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัฒนธรรมทั้งหมดนั้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีนยูนนานซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น ควรได้รับการพัฒนาต่อยอดให้เข้ามาสู่ธุรกิจเชิงท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และรายได้ให้แก่คนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีวิจัยเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน จำนวน 30 คน จำแนกเป็น 1) คนรุ่นเก่าซึ่งอพยพมาเป็นรุ่นแรก มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน 2) คนรุ่นใหม่ที่เกิดที่หมู่บ้าน จำนวน 12 คน และ 3) คนที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนยูนนานและเดินทางเข้ามาหรือหนีภัยมาอยู่อาศัยในหมู่บ้าน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน มีผลการวิจัยซึ่งสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

การวิเคราะห์วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลของการศึกษา วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลที่ได้วิจัยได้เก็บรวบรวมสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลออกมา พบประเด็นสำคัญ 5 ประการ โดยมีสาระสำคัญสรุปดังต่อไปนี้

5.1.1 การดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ

โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ วิเคราะห์รายละเอียดของข้อมูลที่เก็บจากภาคสนามทั้งเอกสาร และการสัมภาษณ์ จำแนกออกเป็น 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยมีรูปแบบการสร้างที่อยู่อาศัยตามแบบดั้งเดิมที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของตน ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ผังด้วยภูมิปัญญา และที่อยู่อาศัยแบบสมัยปัจจุบันผสมผสานกันโดยใช้วัสดุไม้เป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันการสร้างบ้านเรือนได้รับแนวคิดการสร้างบ้านรูปแบบสมัยใหม่ของภาคเหนือ และตะวันตกมาใช้ในกระบวนการสร้างด้วย โดยใช้วัสดุสมัยใหม่ที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีทันสมัยมากขึ้น เช่น กระเบื้องปูพื้นที่มีลวดลายทันสมัย หลอดไฟ และโคมไฟที่ใช้ประดับตกแต่งบ้านเรือนก็จะนิยมเป็นแบบยุโรปและอเมริกามากยิ่งขึ้น สะท้อนถึงการปรับตัวให้เข้าวัฒนธรรมท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงของสภาพของสังคมปัจจุบัน แต่ยังคงอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรมตามแบบของ

บรรพบุรุษไว้ เช่น ห้องตรงกลางที่เป็นลานกว้าง สำหรับไว้ไหว้บรรพบุรุษ และการจัดกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัว

2 ด้านอาหารการกิน วิถีชีวิตด้านอาหารการกินของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัพยาเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกเป็นอาหารที่กินในชีวิตประจำวัน มีทั้งอาหารคาวและอาหารหวานที่มีความหลายอย่าง ส่วนใหญ่จะมีประมาณ 2-4 อย่าง ตามฐานะทางเศรษฐกิจ และศักยภาพในการแสวงหาของแต่ละครอบครัว คนในหมู่บ้านอรุณทัพยาปกติทำอาหารที่บ้าน คนในครอบครัวกินข้าวด้วยกัน วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหารชาวบ้านมักนิยมปลูกเอง นอกจากอาหารในชีวิตประจำวันแล้วยังมีอาหารตามเทศกาลสำคัญ และอาหารในงานพิเศษ ได้แก่ อาหารงานในแต่งงาน และงานศพ ส่วนใหญ่จะมี 6-10 อย่าง ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบ้านที่จัดงาน การปรุงและกรรมวิธีทำอาหารทำตามแบบยูนนานดั้งเดิม ซึ่งพบว่า มี 7 วิธี ได้แก่ ต้ม ผัด ทอด ตุ่น นึ่ง เผา และยำ ส่วนรสชาติของอาหารพบว่า มี 6 รสชาติ ได้แก่ จืด เค็ม เปรี้ยว เผ็ด มัน และหวาน ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวยูนนาน อันเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของตนไว้ นอกจากนี้ยังพบ การบริโภคอาหารในรูปแบบปัจจุบัน คืออาหารสำเร็จรูปตามร้านสะดวกซื้อทั่วไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า วิถีชีวิตการกินอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุณทัพยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน

3. ด้านการแต่งกาย วิถีชีวิตด้านการแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุณทัพยาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นั้นพบว่า ยังคงมีการแต่งกายดั้งเดิมเป็นชุดทหารและชุดท้องถิ่นยูนนาน ชุดแต่งกายประจำชาติจีน ได้แก่ กิ๊พ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในช่วงเทศกาลและประเพณีสำคัญของชาวจีน เช่น งานตรุษจีน และในงานพิเศษ เช่น งานแต่งงานและงานศพอันเป็นการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายของบรรพบุรุษของตนไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการรับวัฒนธรรมการแต่งกายชุดไทยภาคเหนือ และการแต่งกายแบบต่างประเทศเข้ามาปรับประยุกต์ให้เหมาะสม โดยเฉพาะในงานพิเศษและโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน อีกทั้งยังมีการรับเอาชุดแต่งกายของชนเผ่าต่าง ๆ เช่น ลีซอ อาข่า มาใช้ด้วย และกายแต่งกายในวิถีชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ ก็จะแต่งกายตามแบบของคนสมัยใหม่ ไม่นิยมใส่ชุดประจำชาติ ชุดประจำชาติจะใส่ก็ต่อเมื่อมีเทศกาลประเพณี หรืองานพิเศษเท่านั้น สะท้อนถึงการรับวัฒนธรรมการแต่งกายอื่นเข้ามาผสมผสานในวิถีชีวิตประจำวัน และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น

4. ด้านการประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัพยาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อาชีพหลักดั้งเดิมของคนในหมู่บ้านแห่งนี้ คือ การทำเกษตรกรรม ได้แก่ การปลูกข้าว ปลูกข้าวโพดตามวิถีของบรรพบุรุษของตนเพื่อเลี้ยงชีพคนในครอบครัวและแลกเปลี่ยนซื้อขายกันบ้างตามสมควร ต่อมาก็มีอาชีพอื่นเสริมขึ้นมาอีกหลายอย่าง เช่น การทำสวนปลูกผลไม้ เลี้ยงปศุสัตว์ และได้นำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อธุรกิจ

การเกษตร และส่งออกโดยเฉพาะมะม่วงพันธุ์ได้หวั่นที่เป็นสินค้าส่งออก สร้างรายได้อย่างงามให้แก่คนที่ประกอบอาชีพนี้ ซึ่งมีปริมาณมากขึ้นในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตการเกษตรในปัจจุบันของชาวบ้านอรุโณทัยผูกพันกับธุรกิจการเกษตร แต่เนื่องจากพื้นที่มีจำกัดจึงจำเป็นต้องพึ่งพาธุรกิจด้านอื่นในการหารายได้ให้กับชุมชน นอกจากนั้นแล้วยังมีอาชีพค้าขายทั้งการค้าขายสิ่งของใช้จำเป็นทั่วไปในชีวิตประจำวันที่น่าเข้ามาจากประเทศจีน ประเทศพม่า และภายในประเทศไทยบางส่วน ขายผลิตผลทางการเกษตร เช่น ผัก เนื้อหมู ที่ชาวบ้านปลูก เลี้ยง แปรรูป และนำมาขายเอง การค้าขายอาหารมีทั้งอาหารจีนและอาหารไทย แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมนัก เนื่องจากคนในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่นิยมทำอาหารกินกันเองภายในครอบครัว ไม่ค่อยนิยมไปกินอาหารที่ร้านอาหาร จะมีเฉพาะในโอกาสพิเศษบางครั้งเท่านั้น และอาชีพช่างฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่างรับเหมาก่อสร้าง เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญกับคนในหมู่บ้านอรุโณทัย เนื่องจากการรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการสร้างสถาปัตยกรรมตามรูปแบบของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานไว้ แต่ปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยมจากคนรุ่นใหม่ เนื่องจากพวกเขา มองว่าเป็นอาชีพที่ลำบาก และมีค่าตอบแทนน้อย

5. ด้านการใช้ภาษาของคนในชุมชน คนในชุมชนหมู่บ้านอรุโณทัยอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เดิมทีใช้ภาษาตามบรรพบุรุษ คือ ภาษาท้องถิ่นจีนยูนนาน ใช้พูดคุยในการสื่อสารกับคนในหมู่บ้าน เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนไป ภาษาจีนกลางจึงเข้ามามีบทบาทในการสื่อสารเพิ่มขึ้นตลอดจนภาษาอังกฤษที่มีความสำคัญในโลกยุคปัจจุบัน จึงทำให้การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารของคนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในหมู่บ้านอรุโณทัยมีทั้งภาษาจีนท้องถิ่น ภาษาจีนกลาง ภาษาอังกฤษ และภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษาทางการ ที่ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยปัจจุบันเรียนรู้และเลือกที่จะใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต แต่ถึงกระนั้น ในปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านแห่งนี้ก็ยังคงใช้ภาษาจีนยูนนานท้องถิ่นในการสื่อสารกับคนในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพราะภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทุกด้านของพวกเขาให้คงอยู่ต่อไป

5.1.2 วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์เชิงวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้น สรุปได้ 2 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลทั้งจากความเชื่อท้องถิ่นของจีน ความเชื่อของชนเผ่าต่าง ๆ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องวิญญาณของบรรพบุรุษที่สะท้อนถึงความผูกพัน ความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษของตนที่แสดงออกมาในการทำพิธี เซ็งเม้ง กราบไหว้ สักการบูชา วิญญาณของบรรพบุรุษด้วยเครื่องสังเวยต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ และน้อมนำแนวทางที่

บรรพบุรุษสอนไว้มาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อความสุข ความเจริญของตน ครอบครัว และสังคม ความเชื่อเรื่อง เทวดาและผีโดยพวกเขาเชื่อว่ามีเทวดา เจ้าที่ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดูแล ปกป้อง รักษาคุ้มครองตนและคนในครอบครัวให้มีความสุข ความเจริญจึงทำการกราบไหว้เทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง 4 ทิศ ในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ตรุษจีน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องผี โดยเฉพาะผีร้ายที่จะทำร้ายคนในครอบครัว โดยบรรพบุรุษของพวกเขาจะสอนลูกหลานว่า อย่าออกไปนอกบ้านเวลาค่ำคืน เพราะมีความเชื่อว่า ผีร้ายจะทำร้าย หรือผีร้ายจะตามคนที่ออกจากบ้านเรือนแล้วกลับบ้านในเวลาดึก ซึ่งจะส่งผลร้ายให้คนแก่หรือเด็กในครอบครัวเจ็บป่วย ไม่สบายได้ และความเชื่อในพุทธศาสนาแบบมหายานที่มีแบบแผนสำคัญมาจากบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานในแผ่นดินใหญ่ ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในความเชื่อเรื่องเจ้าแม่กวนอิมพระโพธิสัตว์ตามคติพุทธมหายาน อันเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้กับชาวบ้าน โดยพวกเขามีความเชื่อว่า เจ้าแม่กวนอิมมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถให้สิ่งที่ต้องการได้ และจะพากันไปขอพรและบนบานศาลกล่าว เมื่อสำเร็จผลที่ต้องการก็จะนำสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะหัวหมู มาเช่นสังเวศ์การบูชาอันเป็นการแก้บนตามที่ขอไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า มีคนในหมู่บ้านบางส่วนรับเอาความเชื่อในศาสนาคริสต์มายึดถือปฏิบัติอีกด้วย

2. ด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย

อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยมากเป็นพิธีกรรมที่รับเอาแนวคิดและแบบแผนการปฏิบัติจากบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานในแผ่นดินใหญ่ สะท้อนออกมาในประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ ตรุษจีน ประเพณีไหว้พระจันทร์ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวงจรชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงาน ประเพณีเซ็งเม้ง ประเพณีการทำศพ ประเพณีปฏิบัติของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุณทัยล้วนบอกเล่าความเป็นมาของบรรพบุรุษชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังชี้สะท้อนเห็นถึงแบบแผนการปฏิบัติที่มีความหมาย แนวคิดที่มุ่งเห็นคุณค่าของตัวเอง ครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานกับคนในสังคมทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน ตลอดจนทรัพยากรทางธรรมชาติที่ใช้ในการดำรงชีวิต แต่ปัจจุบันพบว่า รูปแบบและแนวทางปฏิบัติประเพณีและพิธีกรรมบางประการได้ปรับเปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสภาพแวดล้อมทางสังคม แต่ยังคงหลักการสำคัญของประเพณีและพิธีกรรมแต่ละเรื่องไว้

5.1.3 การอนุรักษ์วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนาน

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบกระบวนการอนุรักษ์วิถีชีวิตผ่านเครื่องมือสำคัญ 4 ประการ คือ

1. **ภาษาจีนยูนนาน** ชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัยยังคงใช้ภาษาจีนยูนนานท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาษาแม่ในการติดต่อสื่อสารอันมีลักษณะเฉพาะใกล้เคียงภาษาจีนกลาง แต่ยังคงใช้พูดคุยกันในชีวิตประจำวันในหมู่บ้าน ส่งผลให้วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของบรรพบุรุษของชาว

ยูนนานได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาจีนยูนนานเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชาวจีนเชื้อสายจีนในหมู่บ้านแห่งนี้ให้คงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

2. ประเพณี เครื่องมือที่นำมาใช้เป็นกระบวนการในการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประเพณี ซึ่งมีหลายประการ แต่ประเพณีที่สำคัญและมีการอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมไว้อย่างเด่นชัดก็คือ ประเพณีตรุษจีน แม้จะมีหลักปฏิบัติใหญ่ที่คล้ายกับชุมชนจีนอื่น ๆ หากแต่มีรายละเอียดที่คงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนยูนนานไว้อยู่มาก และทำให้พวกเขาสามารถรักษาอัตลักษณ์ที่เป็นวิถีชีวิตที่เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของตนไว้ได้ แม้ว่าปัจจุบันรูปแบบและการปฏิบัติบางประการจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม

3. การศึกษาในโรงเรียน การศึกษาที่โรงเรียนเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานไว้ เนื่องจากลูกหลานของพวกเขาได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของชาวจีนยูนนานจากครูที่มาจากประเทศจีน ซึ่งเป็นเจ้าของภาษาและวัฒนธรรม และเยาวชนเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญในการถ่ายทอดวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมจีนยูนนานด้านต่าง ๆ ให้คงอยู่ต่อไป

4. งานฝีมือต่าง ๆ งานฝีมือเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งในการอนุรักษ์วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยให้คงอยู่ผ่านงานฝีมือ 4 ประเภท คือ งานฝีมือการตัดกระดาษ เป็นงานฝีมือที่มีความประณีต งดงาม มีเสน่ห์ มีเอกลักษณ์ และรูปแบบเฉพาะตัวในงานฝีมือของชาวจีนยูนนานที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณ โดยการรังสรรค์ออกเป็นรูปสัตว์ รูปดอกไม้ และรูปสิ่งของต่าง ๆ รวมถึงรูปปั้นนักชั้ตต่าง ๆ สำหรับใช้พิธีไหว้บรรพบุรุษและศาลเจ้า งานฝีมือประดิษฐ์โคมสี ที่มีรูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวจีนยูนนานเพื่อใช้ในงานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งใช้ตกแต่งอาคารสถานที่สำคัญ และงานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม เป็นงานฝีมือที่มีลักษณะโดดเด่นของชาวไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยที่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของตน โดยเฉพาะองค์ประกอบย่อยของสถาปัตยกรรมที่มีความประณีต งดงามมาก ซึ่งจะพบเห็นงานฝีมือประเภทนี้ได้จากศาลเจ้าและวัดจีน สะท้อนให้เห็นว่า งานฝีมือประเภทนี้เป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่อนุรักษ์วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนความเชื่อที่รากเหง้าทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวจีนให้คงอยู่ด้วย

5.1.4 แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนในชุมชนจากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์จำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาความสัมพันธ์ครอบครัว แนวคิดนี้นับเป็นแนวคิดหลัก เพราะ

ครอบครัวถือเป็นสถาบันหลัก ก่อนที่จะก่อร่างไปเป็นชุมชนใหญ่ การพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความสัมพันธ์ในชุมชน สรุปได้ตามประเด็นการศึกษา 2 ประการ คือ

1) ความสัมพันธ์ในครอบครัวของคนในชุมชนหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า ล้วนแล้วแต่มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมความคิด ความเชื่อแบบจีนยูนนานดั้งเดิม ซึ่งเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้การสร้างชุมชนมีลักษณะทางวัฒนธรรมแบบจีนยูนนานและมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และได้พบปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเปลี่ยนไป จากความสัมพันธ์ที่เคยใกล้ชิด อบอุ่น พึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือ และเอื้ออาทรต่อกัน กลายเป็นความสัมพันธ์ที่เหินห่าง ไม่อบอุ่น ไม่สามารถพึ่งพาอาศัยหรือช่วยเหลือกันได้เหมือนดังก่อน 2 ประการ คือ (1) การแต่งงานที่ฝ่ายหญิงต้องย้ายไปอยู่กับคู่สมรสตามวัฒนธรรมจีนเดิมในถิ่นใหม่ทั้งในหมู่บ้านเดียวกัน ต่างถิ่น และต่างประเทศ และ (2) ความยากจนที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องออกไปหาทำกินในถิ่นอื่นที่อยู่ห่างไกลจากครอบครัว เช่น กรุงเทพฯ เป็นต้น ส่งผลให้ไม่ค่อยได้ติดต่อกับคนทางบ้าน และไม่ค่อยได้กลับบ้าน ไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับคนในครอบครัว จึงทำให้เกิดความเหินห่างจากคนในครอบครัว (3) การไม่มีบัตรประชาชน (4) การพูดภาษาไทยไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ญาติที่อยู่ทางบ้านไม่สามารถเดินทางไปหาญาติพี่น้องที่ไปทำงานต่างถิ่นได้ ปัจจัยทั้งสี่ประการนี้นำไปสู่แนวคิดการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวของชาวบ้านอรุโณทัย

2) การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว สำหรับวิธีการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวในหัวข้อที่ผ่านมาสรุปประเด็นสำคัญได้ 2 ประการ คือ (1) การเปิดใจพูดคุยกันระหว่างพี่น้อง เพื่อรับทราบปัญหาและหาทางช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันเป็นวิธีการที่บรรพบุรุษของชาวจีนยูนนานได้ปลูกฝังให้ลูกหลานรัก สามัคคี และให้ความช่วยเหลือกัน (2) มีเวลาให้แก่กันและกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้สมาชิกในครอบครัวได้พบปะ พูดคุย รับทราบปัญหาของกันและกัน ช่วยเหลือ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัวแน่นแฟ้น อบอุ่นดี มีความรัก ความสามัคคี และผูกพันกันเหมือนในวิถีชีวิตของบรรพบุรุษในอดีตมากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดในการพัฒนาชุมชน แนวคิดในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวคิดพื้นฐานจากวัฒนธรรมของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนาน ซึ่งมุ่งเน้นความปรองดอง ความสัมพันธ์อันดีที่เริ่มตั้งแต่ครอบครัว อย่างไรก็ตามแนวคิดในการพัฒนาชุมชนย่อมต้องเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยจำเป็นต้องปรับประยุกต์แนวคิดแบบดั้งเดิมให้ผสมผสานกับยุคสมัยใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยไว้เป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1) แนวคิดในการพัฒนาการศึกษา ชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยมีความต้องการให้พวกตนได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาใน 4 เรื่อง สำคัญ ได้แก่ (1) ภาษา เพราะภาษาเป็น

ปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี สำหรับภาษาที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกับสังคมภายนอก และการติดต่อกับหน่วยงานราชการ นอกจากภาษาไทยแล้วก็เป็นภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาสากลที่คนทั่วโลกใช้ติดต่อสื่อสารกัน เนื่องจาก พวกเขาเห็นว่า การใช้ภาษาอังกฤษได้จะช่วยเพิ่มโอกาสในการหางานและรายได้ให้แก่พวกเขามากขึ้น ตลอดจนจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้ดีขึ้นตามมาด้วย โดยอยากให้ทางหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลงมาช่วยเหลือให้ได้เรียนภาษาไทยโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านแห่งนี้มีฐานะยากจน (2) บุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากปัญหาความขาดแคลนครูผู้สอน ครูที่สอนอยู่ก็ยังมีคุณวุฒิต่ำ โดยพวกเขาต้องการให้พัฒนาเยาวชนในหมู่บ้านให้มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีขึ้นไป เพื่อให้มาเป็นครูสอนและพัฒนาชุมชนของเขาให้เจริญก้าวหน้าและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (3) ชื่อโซเซียลมีเดีย เป็นอีกความต้องการที่อยากให้มีการพัฒนา เนื่องจากคนส่วนหนึ่งในหมู่บ้านอรุโณทัย โดยเฉพาะคนสูงอายุใช้ชื่อโซเซียลมีเดียต่าง ๆ ไม่เป็น โดยพวกเขาเห็นว่า หากคนในหมู่บ้านใช้ชื่อโซเซียลมีเดียเป็นก็จะสามารถประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือสิ่งดี ๆ ภายในหมู่บ้านให้คนภายนอกได้รู้จัก เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงและรู้จักหมู่บ้านของตนให้มากขึ้น ตลอดจนยังใช้เป็นช่องทางในการอนุรักษ์วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของตน และเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวยุมนานจากแผ่นดินใหญ่ และวัฒนธรรมอื่น ๆ ของโลกอีกด้วย

2) แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ ชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยมีแนวคิดในการพัฒนาด้านการประกอบอาชีพที่มุ่งเน้นความหลากหลายให้มากขึ้นเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับข้อจำกัดของภูมิประเทศที่หมู่บ้านตั้งอยู่ ตลอดจนสอดคล้องกับวัฒนธรรมชาวยุมนานดั้งเดิมโดยพบอาชีพที่คนในชุมชนอยากให้มีการพัฒนา ส่งเสริม 4 เรื่อง สำคัญ คือ (1) การเกษตร ซึ่งพบว่า นอกจากอาชีพหลักดั้งเดิมของบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายชาวยุมนานในหมู่บ้านแห่งนี้ คือ การปลูกข้าวและข้าวโพดแล้ว ยังมีการปลูกผลไม้ชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะมะม่วงพันธุ์ได้หวัน และการเลี้ยงปศุสัตว์อีกด้วย ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญของการทำเกษตรของคนในหมู่บ้านแห่งนี้ที่ต้องการให้มีการพัฒนา ได้แก่ แหล่งน้ำ เนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้ขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร ต้องพึ่งพาน้ำฝนจากธรรมชาติ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในบางช่วง บางปี เขามีแนวคิด ถ้ามีแหล่งน้ำจะทำให้พวกเขามีผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น มีเพียงพอสำหรับบริโภค และแปรรูปเพื่อเป็นสินค้าไปขาย โดยไม่ต้องซื้อวัตถุดิบจากต่างท้องที่ (2) มัคคุเทศก์ เป็นอีกความหนึ่งของคนในหมู่บ้านที่อยากให้มีการพัฒนา ส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านเป็นมัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพแล้วมาทำงานในชุมชนของตนเอง สร้างรายได้ และการมีงานทำให้แก่คนในชุมชน (3) ข้าราชการ เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่คนในชุมชนต้องการให้มีการพัฒนา โดยเฉพาะข้าราชการครู เพราะพวกเขามีแนวคิด ข้าราชการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะครูที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ

ของนักเรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของชุมชนในอนาคต (4) ช่างฝีมือ เนื่องจากพวกเขาเห็นว่า เยาวชนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านอรุโณทัยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับงานประเภทนี้ ส่วนใหญ่เมื่อมีความต้องการใช้ก็จะไปซื้อหาตามท้องตลาด จึงอยากให้มีการพัฒนาส่งเสริมงานฝีมือทั้งการตัดกระดาษ การประดิษฐ์โคมสี การก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรม และการทำอาหารแบบชาวจีนยูนนานให้เป็นอาชีพ เพื่อสร้างรายได้และการมีงานทำให้แก่คนในหมู่บ้าน อีกทั้งยังช่วยสืบต่อมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานให้คงอยู่ต่อไป

3) แนวคิดในการพัฒนาด้านสุขภาพ เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัยยังคงกินอยู่ ดูแลสุขภาพ และรักษาโรคตามแบบแพทย์แผนจีนดั้งเดิมเป็นเหตุให้ชาวบ้านไม่มีความรู้ในการดูแลและรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องตามหลักการแพทย์ปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยสำคัญ คือ ภาษา เนื่องจากชาวส่วนหนึ่งใช้ภาษาไทยไม่ได้ ชาวบ้านจึงมีแนวคิดในการพัฒนาสุขภาพโดยมุ่งเน้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์สมัยใหม่ โดยอยากให้องค์กรของรัฐบาลที่รับผิดชอบด้านนี้ส่งคนมาให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการเรียนภาษาไทยและการให้คำปรึกษาเรื่องการดูแลและรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องตามศาสตร์สมัยใหม่ แต่ทั้งนี้ยังคงสนับสนุนวิธีการทางการแพทย์และการรักษาแบบจีนดั้งเดิมที่มีประโยชน์

4) แนวคิดในการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในชุมชน คนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัยพบว่า กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนนั้นยังไม่ได้ถูกพัฒนาให้เป็นองค์กรรวมที่สอดคล้องกับสังคมใหญ่ของไทย ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในโรงเรียน แต่ในหมู่บ้านยังมีกิจกรรมน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีจีนตามเทศกาลสำคัญเท่านั้น เช่น วันตรุษจีน ดังนั้น คนในหมู่บ้านจึงต้องการให้มีกิจกรรมที่มีความหลากหลาย นอกเหนือไปจากเทศกาลตามประเพณีของจีน โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนที่มีครูและผู้บริหารเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม เพื่อช่วยให้ความสัมพันธ์ในชุมชนสอดคล้องกับสังคมใหญ่ของไทยและเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้กับคนภายในชุมชนและคนภายนอกชุมชนให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

5) แนวคิดในการพัฒนาด้านการคมนาคม มุ่งเน้นให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาเส้นทางบางเส้นทางให้สะดวกมากขึ้นโดยเฉพาะเส้นทางที่เข้าสู่พื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคต

5.1.5 แนวคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านอรุโณทัยแม้เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงและความสำคัญ แต่ปัญหาที่พบก็คือ หมู่บ้านแห่งนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านที่ให้คำสัมภาษณ์มีแนวคิดและความต้องการอยากให้มีการพัฒนา เพราะจะมีผลต่อการสร้างชีพ การมีงานทำ เศรษฐกิจ และรายได้ของคนในชุมชนระยะยาวใน 3 เรื่องสำคัญ คือ

1. การพัฒนาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาที่สำหรับนักท่องเที่ยวที่พบในหมู่บ้านอรุโณทัยก็คือ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีน้อย เท่าที่มีอยู่ก็เป็นที่พักเล็ก ๆ ไม่หรูหรา เป็น

ธุรกิจในครอบครัวของชาวบ้าน ดังนั้น ชาวบ้านที่ให้คำสัมภาษณ์จึงมีแนวคิดในการพัฒนาพักของนักท่องเที่ยวแยกได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) โรงแรมหรือรีสอร์ทขนาดใหญ่ ระดับ 4-5 ดาว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่หมู่บ้านมากขึ้น และเพิ่มทางเลือกด้านที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว (2) โฮมสเตย์ที่สร้างความแตกต่าง จากโฮมสเตย์ตามแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบชาวจีนยูนนานดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะตัว สามารถสร้างความตื่นตา ตื่นใจด้วยสิ่งแปลกใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านอรุโณทัยมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้หมู่บ้านแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่สร้างรายได้และการมีงานทำให้แก่คนในหมู่บ้าน

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหมู่บ้านอรุโณทัยยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเอง โดยมีเรื่องที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน 2 เรื่องสำคัญ ได้แก่ (1) ปัญหาขยะที่มีปริมาณมากขึ้นตามจำนวนที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชนและชาวบ้านบางส่วนมีวิธีการจัดขยะไม่ถูกต้องด้วยวิธีการนำไปเผา ส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศ แนวทางแก้ไขปัญหาคือชาวบ้านผู้ให้สัมภาษณ์ระบุไว้ก็คือ วิธีการคัดแยกขยะ นำขยะที่คัดแยกแล้วไปขายสร้างรายได้แก่คนในชุมชน นำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่ มีการจัดเก็บขยะอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และสร้างเตาเผาขยะที่ได้มาตรฐานเพื่อลดมลพิษทางอากาศ (2) ทรัพยากรป่าไม้ที่ลดลง ป่าไม้ถูกทำลายเพราะชาวบ้านต้องการพื้นที่มาทำเกษตรหรือต้องการไม้มาแปรรูปสร้างบ้าน และเครื่องใช้ต่าง ๆ ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้ลดลงไปจำนวนมาก พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับชาวบ้านไม่สนใจที่จะปลูกป่าทดแทน จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งอากาศและภูมิประเทศ ดังนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งนี้จึงต้องการอยากให้มีการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนในอนาคตด้วย

3 การพัฒนาวัฒนธรรม เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งนี้พบว่า วัฒนธรรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถนำมาเป็นจุดขายหรือจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในหมู่บ้านแห่งนี้มากขึ้น โดยพวกเขาอยากให้มีการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวใน 3 ด้าน สำคัญคือ (1) ด้านอาหารจีนยูนนานแบบดั้งเดิม หากได้รับการพัฒนาต่อยอดก็จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ อาทิ การใช้อาหารจีนยูนนานเป็นกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การทำชาลาเปา เกี้ยวซ่า และก๋วยเตี๋ยวจีนยูนนานแบบดั้งเดิมทั้งการสาธิตวิธีทำและฝึกให้นักท่องเที่ยวลงมือทำด้วยตัวเอง (2) ด้านการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนยูนนาน โดยนำมาผนวกเข้ากับกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชาวจีนยูนนานอื่น ๆ เช่น การรำยี่รา การเขียนพู่กันจีน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากจะมาท่องเที่ยวที่หมู่บ้านแห่งนี้มากขึ้น (3) การพัฒนาวัฒนธรรม เนื่องด้วยชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งนี้เห็นว่า ประเพณีและพิธีกรรมแบบจีน

ยูนนานดั้งเดิมหลายประการสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เพราะประเพณีและพิธีกรรมเหล่านั้นมีรูปแบบ และวิถีปฏิบัติที่โดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ บ่งบอกถึงความเป็นชาวจีนยูนนานที่สามารถอดชาวจีนโลกได้อย่างภาคภูมิใจ หากได้รับการพัฒนาต่อยอดให้เข้ามาสู่ธุรกิจเชิงท่องเที่ยวก็จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว และทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านอรุโณทัยมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ หมู่บ้านได้รับการพัฒนา คนในหมู่บ้านก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเศรษฐกิจ และรายได้เพิ่มขึ้น

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ต่อไปนี้

1. วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านอรุโณทัย มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของบรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายจีนยูนนาน ซึ่งเป็นอดีตทหารจีนยูนนาน บรรพบุรุษจากกองทัพที่ 93 ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้ตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตแบบจีนยูนนานดั้งเดิมมีการเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองให้เข้ากับถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของจิริจันท์ วงศ์ลือเกียรติ ประทีปะเสน (2548 : 170-205) ว่า ชาวจีนยูนนานมีความสัมพันธ์กับดินแดนทางตอนเหนือของประเทศไทยที่กลมกลืนกับสังคมไทยมีกระบวนการสร้างวิถีชีวิตให้สอดคล้องสัมพันธ์ในด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย ความเชื่อและประเพณีปฏิบัติที่ยึดโยงกับคตินิยมของบรรพบุรุษชาวจีนยูนนานดั้งเดิมเอกลักษณ์โดดเด่น ได้แก่ การดำเนินชีวิตที่ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมโดยผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตสมัยปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งทำให้พวกเขาแสดงตัวตนความเป็นชาวยูนนานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ได้เฉพาะตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัคราชัย เสมมณี (2558) ที่เรื่อง คนจีนยูนนานมุสลิมในเชียงใหม่ คนจีนยูนนานมุสลิมในเชียงใหม่ กล่าวว่า ชาวจีนยูนนานที่เป็นมุสลิมในจังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานที่ยังคงดำรงอัตลักษณ์ของบรรพบุรุษจีนในด้านแบบการดำเนินชีวิต การมีขนบธรรมเนียมประเพณีและมีการปรับตัวเมื่อเข้ามาก่อตั้งเป็นชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย

2. แนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแนวคิดในการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งคนในครอบครัว คนในชุมชน และคนภายนอกชุมชนในสังคมใหญ่อย่างสอดรับกัน เป็นความสัมพันธ์ที่มีรากฐานมาจากแนวคิดทางวัฒนธรรมจีนยูนนานแบบดั้งเดิมเป็นสำคัญ พัฒนาต่อยอดมาสร้างเป็น วิธีการในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การศึกษา การประกอบอาชีพ สุขภาพ ความสัมพันธ์ในชุมชน การคมนาคม ตลอดจนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง (2543 : 147) ว่า ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนการสืบทอด พัฒนา

ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยนั้น โดยมากสืบทอดผ่านแนวคิดอนุรักษ์ความเป็นจีนแบบดั้งเดิมที่เป็นกระบวนการสืบทอด พัฒนาลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีน ผ่านการอบรมขัดเกลาทางสังคมในครอบครัวไทยจีน ผสมผสานกับวิถีชีวิตร่วมสมัยในช่วงเวลานั้น ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อจากบรรพบุรุษถึงลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีนยาวนานในหมู่บ้านอรุโณทัย เข้ามาปะปนกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน สอดรับกับผลการวิจัยศึกษาวิจัยของ ทิพวรรณ อินันทนานนท์ (2554) เรื่อง อาชา: การพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ ทิพว่า ชาวอาข่ามีการนับถือบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ผลกระทบทางบวกที่ได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจคือ ชาวอาข่ามีรายได้จากการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง และมีการพึ่งตนเองมากขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ ชุมชนเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้มีขยะเพิ่มมากขึ้น ส่วนการพัฒนาสร้างสรรค์พบว่าควรจะมีการนำภูมิปัญญาออกมาเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่าทั้ง 8 ด้าน คือ การยึดถือประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม การรักษาป่าไม้ และแหล่งท่องเที่ยวให้มีความอุดมสมบูรณ์ มีการรักษาการแต่งกายของชนเผ่า มีกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีปฏิบัติโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์ มีการรับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวแก่เยาวชนอาข่าและมีการถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนอาข่า อีกทั้งชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ยังต้องการการสนับสนุนกระบวนการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน ความต้องการของตลาด เพื่อสร้างรายรับของคนในชุมชนให้มากขึ้น ชาวบ้านในชุมชนมีความต้องการในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ความต้องการดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในเนื้อหาของแนวคิดในการพัฒนาวิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านอรุโณทัยนั้นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพร บุญปก (2551) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่า แนวทางในการพัฒนาที่นักท่องเที่ยวต้องการจากชุมชนที่มีเอกลักษณ์นั้น จะส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมนันทนาการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีและสามารถนำรายได้เข้าสู่ชุมชนต่อไปได้ในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยาวนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยาวนานในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ กับคนไทยเชื้อสายจีนยาวนานหรือกลุ่มอื่น ๆ ในหมู่บ้านอื่น

2. วรรคศึกษาแนวคิดในความเป็นคนไทยของคนจีนยูนนานอพยพรุ่นหลังในหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนและยังไม่ได้รับสิทธิให้เป็นพลเมืองของประเทศไทย

3. วรรคศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดในการพัฒนาทางธุรกิจด้านการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ กับหมู่บ้านอื่น

4. วรรคศึกษากระบวนการการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนภายในกับองค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีอาณาเขตใกล้เคียงกับหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ. (2545) **ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย.**
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- _____. (2555) **มุเซอ.** กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2555) **แม่่ว.** กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2555) **แม่่ว.** กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2555) **ลีซอ.** กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กาญจนะ ประภาศวุฒิสาร. (2547). **ทหารจีนคณะชาติ ก็กมินตั๋ง ตกค้างทางภาคเหนือประเทศไทย.**
เชียงใหม่ : สยามรัฐพริ้นติ้ง.
- คล่อง ศิริประภาธรรม. (2552) **คู่มือท่องเที่ยวประเทศจีน.** กรุงเทพมหานคร : ตถาตา พับลิเคชั่น.
- จิรจันทร์ วงศ์ลือเกียรติ ประทีปะเสน. (2548) **ขุนขวงเฉียงภาเกียรติ : ทายาทเจิ้งเหอ 100 ปี**
คาราวานม้าต่างสู่เชียงใหม่. เชียงใหม่ : ธนบรรณการพิมพ์.
- ชนาภา เมธเกรียงไกร. (2559) **กระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน**
ชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยศึกษา) จังหวัด
ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2529) **(บรรณาธิการ) สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์วิเคราะห์.**
กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัชวาลย์ นิรมิตวิจิตร. (2546) **เกียรติประวัติชาวไทยเชื้อสายจีน.** กรุงเทพมหานคร : อินฟอร์มีเดีย
แอนด์พับลิเคชั่น.
- ชูพินิจ เกษมณี. (2553) **การศึกษาภูมิหลัง การเสริมพลังทางกฎหมายของคนจนสำหรับชนส่วน**
น้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานโครงการพัฒนา
แห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย.
- ถ้วนลีเชิง. (2540) **บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในศึกษากรณีจังหวัด**
นครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ทิพวรรณ อินันทนานนท์. (2554) **อาซ่า : การพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อส่งเสริม**
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์)
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทศพิธ แป้นดวงเนตร. (2554) **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพ โดยชุมชนชาวจีนยูนนาน บ้านสันติชลตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (สาขาวิชาอาชีวศึกษา) จังหวัดเชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิพวรรณ อินันทนานนท์. (2554) **อาข่า : การพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.** ปริญญาานิพนธ์ ปร.ด. (สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธรรศ ศรีรัตนบัลล์ และนันทชญา มหาจันทร์. (กันยายน - ธันวาคม 2560) “การสร้างความเป็นไทยใหญ่แม่ฮ่องสอนผ่านความเชื่อโหราศาสตร์” ใน **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี.** 11 (26) หน้า 48-59.
- นิรันดร์รักษ์ ปาทาน. (2558) **วัฒนธรรมอาหาร,เงินฮ่อ, การข้ามพรมแดนทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และศาสนา, ผักดอง, เนื้อก้างป่า, กาดบ้านฮ่อ.** วิทยานิพนธ์ มข. (สาขาพัฒนาสังคม) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เหนือขวัญ บัวเผื่อน. (เดือนกันยายน-ธันวาคม2560) “วัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีน ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย” ใน **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.** 11 (3) หน้า 282-295.
- นฤมล ลภะวงศ์และอนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2557) “กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอบ้านหนองมณฑา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” ใน **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.** 10 (2) หน้า 44-55.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2557) **30 ชาติในเชียงราย.** กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์.
- บุญเอนก. (2548) **วิหารไทลื้อเมืองน่าน : รูปแบบและคติความเชื่อ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. (สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยพงศ์. (2544) **เรื่องลับนำรัฐของลือซอ.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2544) **เรื่องลับนำรัฐของอีโก้.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. ปิยพงศ์.
- พนาภรณ์ศรีมูล. (2555) **พลวัตทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า : กรณีศึกษาชุมชนอาข่าบ้านเหมืองแร่ ตำบลแม่คะ อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล. (2536) พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่มีต่อคนไทย
เชื้อสายจีน พ.ศ. 2485-2535. วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา)
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. (2545) พลวัตของความเป็นชาวจีนยูนนานในภาคเหนือของประเทศไทย :
การบูรณาการเข้าสู่รัฐไทยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. วิทยานิพนธ์ ศ.ด. (สาขาวิชา
สังคมศาสตร์) จังหวัดเชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ภารดี มหาจันทร์. (2554) ตระกูลแซ่ในจังหวัดชลบุรี : วิถีและพลัง. นนทบุรี : อองศาบายดี.
- ภูวดล เชื้อผู้ดี. (2549) ความหลากหลายทางชีวภาพของแมลงหนองปลอกน้ำตัวเต็มวัยบริเวณ
ริมฝั่งพื้นที่ชุ่มน้ำในเชียงใหม่เพื่อการติดตามตรวจสอบสภาพแวดล้อม. เชียงใหม่ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2545) THE OVERSEAS CHINESE. กรุงเทพมหานคร : เลิฟแอนด์ลิฟ.
- เมชฌ สอดส่องกฤษ. (2556) สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน.
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง. (2543) จากอาสาถึงหย่าร้างตำนานคนกวางตุ้งกรุงสยาม. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพ มหานคร : ร้านนายอินทร์.
- วัชรา คลายนาร และนิสิตชั้นปีที่ 5 โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา. (2553) การศึกษาสำรวจชุมชน
กะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักตำบลตะนาวศรีอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ มบส.
(คณะครุศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา.
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. (2546) แรงหนุนชุมชน คนหนุนวิจัยเมืองแม่กลอง. เชียงใหม่ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศรีสุวรรณ จรรยา. (พฤศจิกายน 2550) “พัฒนาการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย” ใน
วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. 3 (1) หน้า 86-116.
- สกินเนอร์, วิลเลียมจี. (2548) สังคมจีนในประเทศไทยพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิชและคณะ. (2539) ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและในภูมิภาคเดนมาร์กเดนมาร์ก.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดาวดี เตชานันท์. (2555) มูเซอ. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- _____. (2555) ลีซอ. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____. (2555) **ลิซอ**. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- _____. (2555) **อีโก้**. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- _____. (2555) **แม้ว**. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2551) **ไทใหญ่ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท**. เชียงใหม่ : โครงการพิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2551) **ไทลื้อ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท**. เชียงใหม่ : โครงการพิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมัย สุทธิธรรม. (2542) **ลิซอ**. กรุงเทพมหานคร : 2020 เวิร์ดมีเดีย.
- _____. (2542) **แม้ว**. กรุงเทพมหานคร : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- _____. (2542) **มุเซอ**. กรุงเทพมหานคร : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- _____. (2542) **อีโก้**. กรุงเทพมหานคร : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- สังคีต จันทนะโพธิ. (2543) **ชุมทางคนแม้ว**. นนทบุรี : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2552) **ความสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- _____. (2558) **ความสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีนพิมพ์ครั้งที่ 5**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- _____. (2559) **เทพรัตนทรงช่วยพัฒนางานตรุษจีนเยาวราชให้เต็นงาม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- _____. (2558) **ความสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สุพร บุญปก. (2551) **แนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ วท.ม (สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัคราชัย เสมมณี. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558) “คนจีนยูนนานมุสลิมในเชียงใหม่” ใน **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 2 (2) หน้า 39-49.
- อดุลย์ รัตนมันเกษม. (2558) **วัฒนธรรมแต่จิว**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

FangFei Yang. (2555) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนจีนยูนนาน ตำบลแม่ฮ่อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. (สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว) สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ จังหวัดเชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Ou Man. (2561) ตำนานสร้างโลกของกลุ่มชนชาติไท-จ้วง: โลกทัศน์ ความเชื่อและพิธีกรรม. วิทยานิพนธ์ มบ.ม. (สาขาวิชาไทยศึกษา) ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ข้อมูลภาษาจีน :

DingBang Yu. 余定邦 และChe shu sen 陈树森. (2552) 中泰关系史. 北京 : 中华书局.

JunZhe Li. 李君哲. (2541) 战后海外华侨华人社会变迁. 沈阳 : 辽宁教育出版社.

HongTao Quan. 全洪涛. (2558) 古代“南丝路”经济文化探究. 云南 : 云南大学.

LaMuGaiBan Nong. 班依·拉姆盖. (2012) 在泰国清迈的中国云南人. 北京: 北京外国语大学.

Liang Guo. 郭梁. (2541) 东南亚华侨华人经济简史. 北京 : 经济科学出版社.

WeiMin Wang. 王伟民. (2561) 海外华人社团. พิมพ์ครั้งที่ 12. จังหวัดเชียงราย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

Ping He. 何平. (12 พฤษภาคม-มิถุนายน 2548) “移居东南亚的云南人” ใน 云南大学学报 社会科学版. 4 (3) หน้า 61-74.

Xing Yan 颜星. (25 พฤษภาคม-มีนาคม 2551) “历史上的中泰友好关系” ใน 文山学院学报. 1 (21) หน้า 45-48.

ZhengGuang XU 徐正光. (2537) 曼谷与新加坡华人庙宇及宗教习俗的调查. 台北南港 : 民族学院研究所资料编辑委员会.

Yin Duan. 段颖. (6 กันยายน-กันยายน 2556) “泰国北部云南人 族群形成 文化适应与历史变迁” ใน 中国民族. 2 (9) หน้า 82.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ข้อมูลออนไลน์ :

“เทศบาลตำบลเมืองนะ” (9 เมษายน 2561) **ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://muangnlocal.go.th/index.php?_mod=ZGL5&type=Mg.google (25 พฤษภาคม 2562).

ลี ขจรศักดิ์. (25 พฤษภาคม 2562) “หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”. **ลักษณะของชุมชนและบ้านเรือน**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : สัมภาษณ์กรรมการหมู่บ้านในแอปพลิเคชันไลน์ และโทรศัพท์ 0622856039. (25 พฤษภาคม 2562).

สุวิกรม เมืองดี. (25 พฤษภาคม 2562) “ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” **ความเป็นมาของหมู่บ้าน**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในแอปพลิเคชันไลน์ และโทรศัพท์ 0871905906. (25 พฤษภาคม 2562).

การสัมภาษณ์

กุหลาบ หวู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

กอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

จันจง หยาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

จื่อจง หยาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

เฉาหัว ลี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

เซะหลิง หยาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เซียนลิน หยาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562.

แซ่พง เหยว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

เทิดศักดิ์ จอวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

ฝน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

เพรา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

ยุ้ยอ้อ ฟั้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2562.

ฮ้วยยู่ เจียง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

ลี่ ขจรศักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

สุวิกรม เมืองดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

Bin lao. 老彬 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562.

Ge Gong. 龚歌 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

Guang. 光 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562.

Hong Yang. 杨洪 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2562.

บรรณานุกรม (ต่อ)

LaoShi Li. 李老师 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

Lan Jie. 兰洁 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562.

Lin Huang. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562.

Mai Li. 李麦 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ zhili Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

Mai Xiao. 晓麦 เป็นผู้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

Ming Li. 李明 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.

Ming Yang. 杨明 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562.

____. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.

Su Yang. 杨稣 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2562.

Xiao Li. 小李 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562.

XinGhao Li. 李兴豪 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562.

Xing Wu. 无星 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ZhiLi Duan เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้านอรุโณทัย เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2562.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2562

ชื่อเรื่อง วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนยูนนานในหมู่บ้านอรุณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
 ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MISS DUAN ZHILI
 คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
 ประกาศเขตชงิก จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพัยค์ม์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2562

เลขที่รับรอง

อ.902/2562

วันที่ให้การรับรอง: 8 พฤศจิกายน 2562

วันหมดอายุใบรับรอง: 7 พฤศจิกายน 2564

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์

1. ครอบครัว

- 1) การสร้างครอบครัวเริ่มขึ้นเมื่อใดเป็นแบบใด
- 2) แต่งงานกับคนในเผ่าเดียวกันหรือแต่งงานกับคนต่างชนเผ่า
- 3) แต่งงานแล้วมีลูกไหม ไม่มี ไม่มีลูก
- 4) ถ้าแต่งงานแล้วในครอบครัวไม่มีลูกจะทำอย่างไร
- 5) ในครอบครัวมีสมาชิกอยู่ด้วยกัน มีใครบ้าง
- 6) ในครอบครัว สมาชิก คนใดทำงานอะไร มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวไหม อย่างไร

2. บ้าน

- 1) บ้านที่อยู่อาศัยก่อสร้างเป็นแบบใด ชอบบ้านแบบใด
- 2) บ้านที่ก่อสร้างทำไมจึงมีรูปแบบนี้
- 3) ในบ้านแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างไร พื้นที่ใดใช้ทำอะไร
- 4) บ้านที่อยู่ยังคงรักษาบ้านแบบดั้งเดิมไหม ทำไมต้องรักษา ทำไมเปลี่ยนแปลง

3. อาหาร

- 1) ในครอบครัวทำอาหารในชีวิตประจำวันมีอะไรบ้าง? กินอาหารร่วมกับคนในครอบครัวไหม ทำอาหารเองหรือว่ากินอาหารนอก ครอบครัวไปกินอาหารนอกบ้านไปที่ไหน กินอาหารอะไร ทำไมจึงเลือกกินอาหารแบบนั้น
- 2) อาหารใช้วัตถุดิบได้จากแหล่งใด มีการปรุงอาหารอย่างไร มีรสชาติแบบบรรพบุรุษหรือเปลี่ยนรสชาติ เป็นอาหารแบบจานเดียวหรือเป็นกับข้าว จำนวนกี่อย่าง มีอะไรบ้าง
- 3) ต้มเครื่องต้มอะไร ทำไมจึงต้ม ทำเองหรือซื้อ จากที่ไหน

4. การแต่งกาย

- 1) คนในหมู่บ้าน (ตัวท่าน) แต่งกายเป็นอย่างไร (ตามเพศ วัย)
- 2) การแต่งกายชีวิตประจำวันอย่างไร
- 3) การแต่งกายที่แต่งพิเศษในโอกาสใด แต่งกายอย่างไร
- 4) การแต่งกายอะไรที่ยังแต่งตามแบบบรรพบุรุษ เหตุใดจึงแต่งแบบนั้น
- 5) การตัดเย็บเสื้อผ้าทำอย่างไร เหตุใดตัดเย็บเสื้อผ้าเองหรือซื้อจากที่ใด

5. การใช้ภาษา

- 1) ในชีวิตประจำวันพูดและเขียนใช้ภาษาอะไร ใช้กับใครบ้าง (สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน คนนอกชุมชนใช้ภาษาอะไร)

แบบสัมภาษณ์ (ต่อ)

- 2) การใช้ภาษาเรียนรู้จากใคร (ในครอบครัว โรงเรียน)
- 3) คนในครอบครัวและชุมชนใช้ภาษาไทยมากน้อยอย่างไร ใช้กับใคร ในโอกาสใด
- 4) ปัจจุบันใช้ภาษาอื่น ๆ ไหม ใช้ภาษาอะไร เพราะเหตุใด
- 5) ภาษาที่ใช้เป็นภาษารับมาจากจีนโดยตรงหรือไม่

6. การประกอบอาชีพ

- 1) บรรพบุรุษทำอาชีพอะไร
- 2) ทำอาชีพตามแบบบรรพบุรุษหรือไม่
- 3) ลูกหลานทำอาชีพอะไร
- 4) การประกอบอาชีพมีรายได้พอใช้ หรือไม่
- 5) คนในชุมชนส่วนมากทำอาชีพอะไร

7. วัฒนธรรม

- 1) ในครอบครัวและชุมชนมีความเชื่ออะไร รับความเชื่อมาจากใคร
- 2) ยังคงรักษาความเชื่อแบบดั้งเดิมไหม ทำไม่รักษา ทำไม่ไม่รักษา
- 3) ในครอบครัวและชุมชน มีงานเทศกาล ประเพณี อะไรบ้าง (เกี่ยวข้องกับชีวิต ศาสนา อาชีพ) ทำพิธีกรรมเมื่อใด อย่างไร มีใครร่วมในเทศกาลและประเพณี
- 4) ทำไมต้องมีงานเทศกาล ประเพณี และการทำพิธีกรรมนี้ (เหตุผลคืออะไร วัตถุประสงค์ที่ทำคืออะไร)
- 5) มีความคิดอย่างไรต่อวัฒนธรรมของคนจีนยูนนาน
- 6) มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อคนเรียกว่าจีนฮ่อ ทำอย่างไรให้คนอื่นรู้จักว่าเป็นคนจีนยูนนาน
- 7) มีวัฒนธรรมอะไรที่มีความคิดว่า ควรอนุรักษ์ไว้ ทำไมต้องอนุรักษ์

8. ปัญหาการดำเนินชีวิต

- 1) ชีวิตในปัจจุบันมีปัญหาอะไรบ้าง มีปัญหากับใคร จะแก้ไขได้อย่างไร จึงจะมีชีวิตที่ดี
- 2) ในหมู่บ้านมีปัญหาอะไร ที่ทำให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนขัดแย้งไม่มีความสุข

9. ความคิดเห็นในการพัฒนาคนในครอบครัว

- 1) ควรสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้เข้มแข็งได้อย่างไร
- 2) ใครมีบทบาทสำคัญ มีบทบาทอย่างไร

10. ความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน

- 1) ในปัจจุบันคิดว่าหมู่บ้านควรจะพัฒนาด้านใดบ้างหรือต้องการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นเป็นอย่างไรที่ท่านพอใจ

แบบสัมภาษณ์ (ต่อ)

- 2) ถ้าจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ควรทำอย่างไร
- 3) ท่านคิดว่าการพัฒนาจะทำให้ชีวิตมีความมั่นคงมากขึ้นอย่างไร
- 4) ใครควรมีบทบาทในพัฒนาชุมชน – หมู่บ้าน(คนรุ่นเก่า คนรุ่นใหม่)

11. ความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- 1) เหตุใดจึงคิดว่าควรพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ควรจะพัฒนาอย่างไร ใครมีบทบาทสำคัญ อย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	MISS DUAN ZHILI (ทอฝัน)
วัน เดือน ปีเกิด	26 กุมภาพันธ์ 2533
ที่อยู่ปัจจุบัน	อพาร์ทเมนท์ คริสตัล เพลส 456 หมู่ 7 ซอย เปรมฤทัย 6 ถนนวัดศรีวารีน้อย ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2553 – 2557 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม